

Γιώργος Θεοτοκάς: ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ Εμμονές: Κλωντ Σιμόν Ξαναδιαβάζοντας...
το «Κιβώτιο» «Κώδικας Da Vinci»: Ο κώδικας της ανοσίας Τα βιβλία του εξαμήνου Λαβύρινθοι

www.dedalus.gr

Δαίδαλος

ISSN 1109-6659

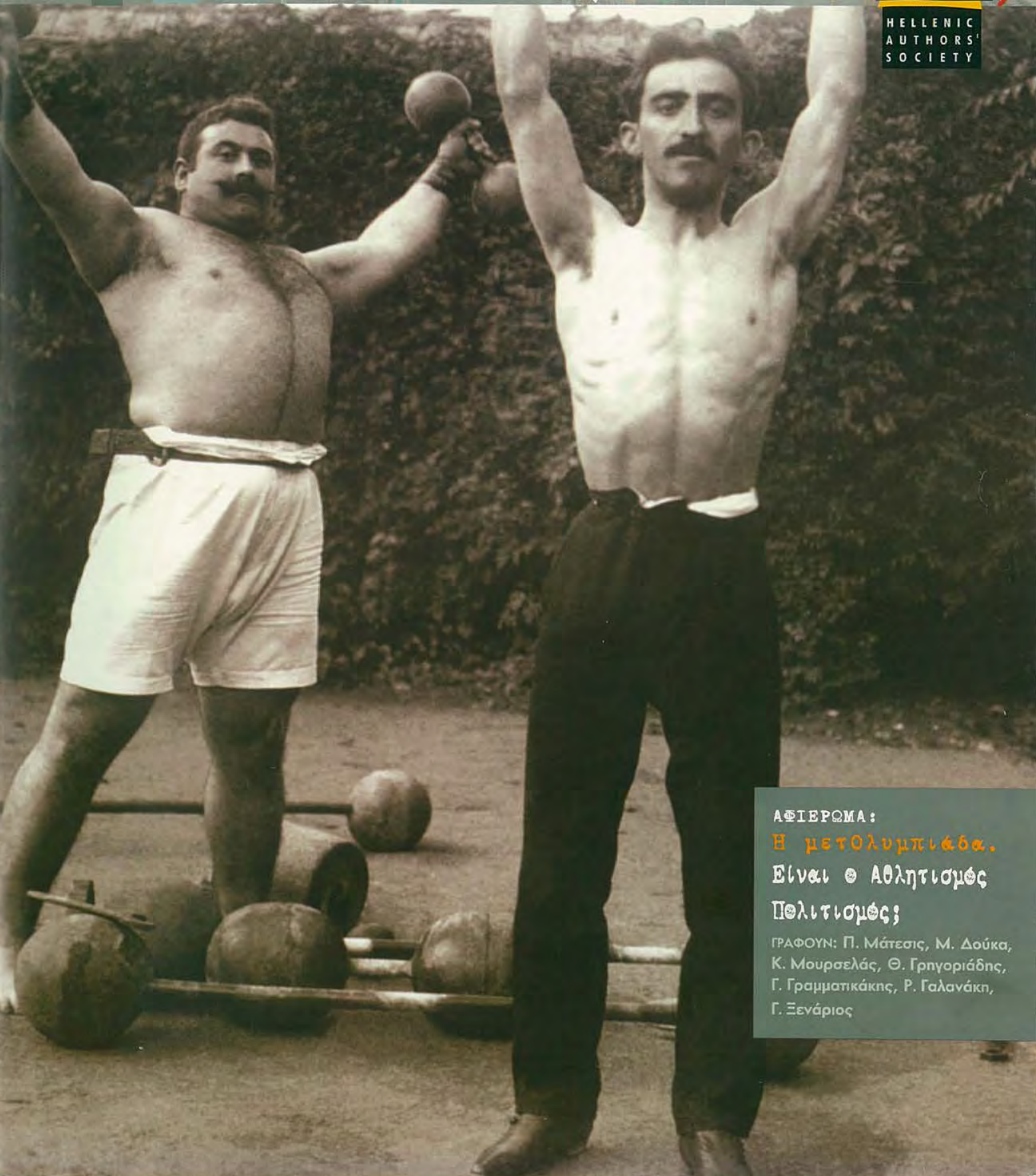
ΤΙΜΗ 3,00 €

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΤΕΥΧΟΣ 6/7 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2004

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

συγγραφέων

HELLENIC
AUTHORS'
SOCIETY

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

Η μετολυμπιάδα.

Είναι ο Αθλητισμός

Πολιτισμός;

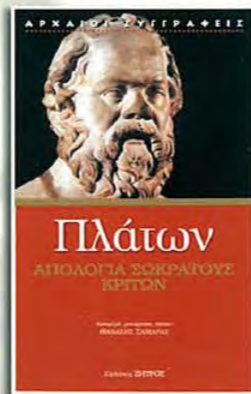
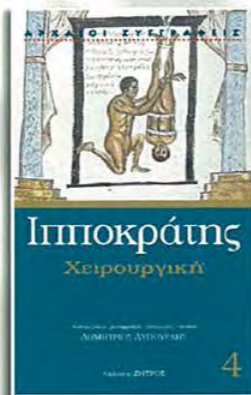
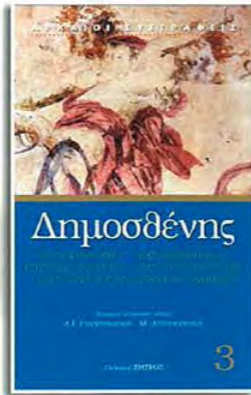
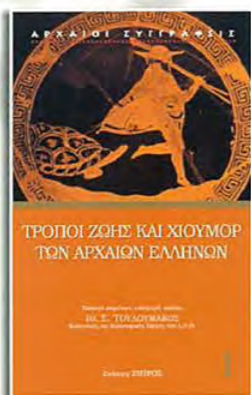
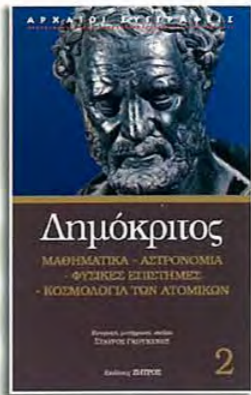
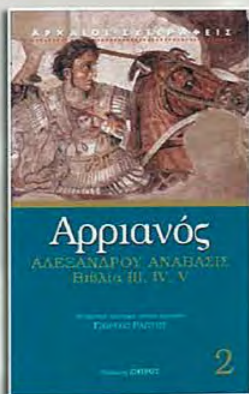
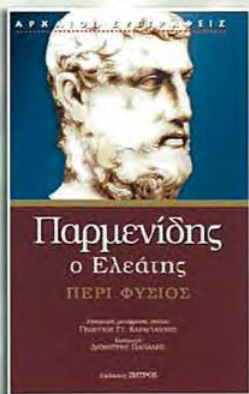
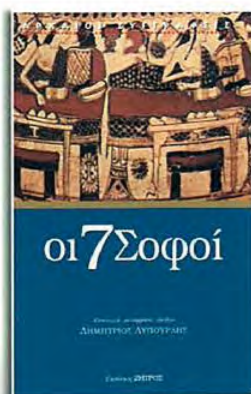
ΓΡΑΦΟΥΝ: Π. Μάτεσις, Μ. Δούκα,
Κ. Μουρσελάς, Θ. Γρηγοριάδης,
Γ. Γραμματικάκης, Ρ. Γαλανάκη,
Γ. Ξενάριος

ΖΗΤΡΟΣ

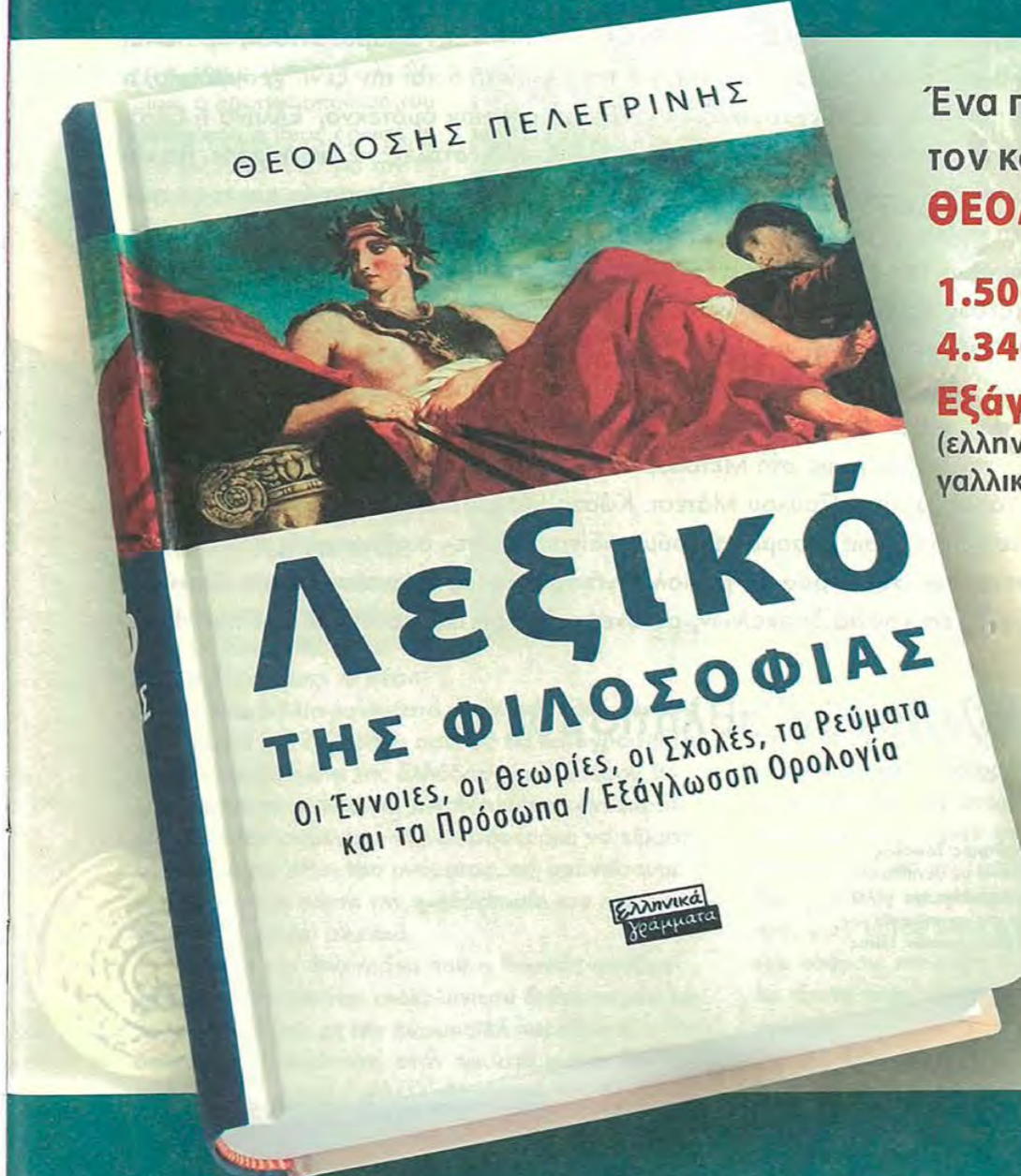
ΑΡΧΑΙΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Μια συναρπαστική διαδρομή στους δρόμους του αρχαιοελληνικού πνεύματος

- ΑΡΡΙΑΝΟΣ**
Αλεξάνδρου ανάβασις I, II
• Αλεξάνδρου ανάβασις III, IV, V
• Αλεξάνδρου ανάβασις VI, VII
- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**
Περί Ψυχής • Ηθικά Νικομάχεια Β'
• Ρητορική Α' • Ρητορική Β'-Γ'
• Πολιτικά Α', Β'
- ΓΟΡΓΙΑΣ**
- ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ**
Τα θεμέλια της ατομικής θεωρίας
• Μαθηματικά - Αστρονομία - Φυσικές επιστήμες - Κοσμολογία των ατομικών
- ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ**
Κατά Φιλίππου Α' • Περί της ειρήνης
• Κατά Φιλίππου Β' • Περί Αλοννήσου - Περί των εν Χερρονήσῳ • Κατά Φιλίππου Γ', Δ'
- ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ**
Διατριβή Α' • Διατριβή Β' • Διατριβή Γ'
• Διατριβή Δ' - Εγχειρίδιον
- ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ**
Ιφίγένεια εν Ταύροις
- ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ**
Άπαντα
- ΗΡΟΔΟΤΟΣ**
Πολύμια, Βιβλίο Ζ' • Ουρασία, Βιβλίο Η'
• Καλλιόπη, Βιβλίο Θ'
- ΗΣΙΟΔΟΣ**
Έργα και Ημέρες - Θεογονία
- Η σπείδα του Ηρακλή
- ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ**
Δημηγορίες Πλαταιέων και Θηβαίων Κλέωνα και Διοδότου • Περικλέους Επιτάφιος
- ΙΑΜΒΛΙΧΟΣ**
Περί του Πυθαγορικού Βίου
• Προτρεπτικός επί φιλοσοφίαν
• Περί των Αιγυπτίων μυστηρίων
- ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ**
Ιατρική θεωρία και πράξη • Ιατρικά θέματα
• Ιατρική δεοντολογία, νοσολογία
• Χειρουργική • Γυναικολογία, μαιευτική
- ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ**
Περί Ειρήνης - Κατά των Σοφιστών
- Επιστολάι προς Φιλίππον και Αλέξανδρον
- ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ**
Σάτιρα θανάτου και κάτω κόσμου
- ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ**
ΛΥΣΙΑΣ
Οι υπερασπιστικοί του λόγου • Οι καταγγελτικοί του λόγου • Οι πανηγυρικοί του λόγου
- ΞΕΝΟΦΩΝ**
Ελληνικά - Βιβλία Α', Β', Γ'
• Αγησίας, Λακεδαιμονίαν Πολιτεία
- ΟΙ 7 ΣΟΦΟΙ**
- ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ Ο ΕΛΕΑΤΗΣ**
Περί φύσιος
- ΠΛΑΤΩΝ**
Πολιτικός • Φαίδρος • Πρωταγόρας
• Μύθοι • Απολογία Σωκράτους - Κρίτων
• Απόκρυφοί διάλογοι, Περί δικαίου
• Συμπόσιον
- ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ**
Γυναικών αρεταί - Πλατωνικά ζητήματα
• Περί του Σωκράτους δαιμονίου - Περί του ει του εν Δελφοίς - Περί του μη χραν έμμετρα νυν την Πυθίαν • Περί παιδων αγωγής - Παραμυθητικός προς Απολλώνιον - Παραμυθητικός προς την εαυτού γυναίκα • Ίσις και Όσιρις • Ερωτικός - Ερωτικές διηγήσεις
- ΣΕΣΤΟΣ Ο ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ**
Πυρρώνειες υποτυπώσεις Α'
- ΣΟΦΟΚΛΗΣ**
Αντιγόνη • Οιδίπους Τύραννος
- ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ**
Εσοοίσι και θεραπευτές
- ΤΡΟΠΟΙ ΖΩΗΣ & ΧΙΟΥΜΟΡ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΠΕΛΕΓΡΙΝΗΣ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ένα πολύτιμο έργο από τον καθηγητή φιλοσοφίας **ΘΕΟΔΟΣΗ ΠΕΛΕΓΡΙΝΗ**
1.500 σελίδες
4.340 λήμματα
Εξάγλωση ορολογία
(ελληνικά, λατινικά, αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά)

Ελληνικά
Γράμματα

Ελληνικά
Γράμματα
www.ellinikagrammata.gr
Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

ΕΙΝΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ;

Πέρασε κάποιος καιρός ανάμεσα στο τεύχος που εκδόσαμε τον περασμένο Μάιο και σ' αυτό εδώ. Γι' αυτό και το τεύχος που κρατάτε είναι διπλό σε όγκο και ύλη. Αλλά αυτή δεν είναι η μόνη αλλαγή στον «Δαίδαλο». Το σημαντικότερο είναι η προσπάθεια που κάνουμε να ανανεώσουμε ριζικά το περιοδικό –κάτι που ο παλιός αναγνώστης μας θα αντιληφθεί και μόνον αν το φυλλομετρήσει.

Νέοι συνεργάτες συμμετέχουν τώρα στη συντακτική επιτροπή του τεύχους: οι Θωμάς Σκάσσης, Θόδωρος Γρηγοριάδης, Γιώργος Ξενάριος, Λίλυ Εξαρχοπούλου είναι τα νέα πρόσωπα που, μαζί με τις δικές τους ιδέες και τη γραφή τους, το περιοδικό εισέρχεται στη νέα του περίοδο.

Ποια είναι η νέα κατεύθυνση; Περισσότερα άρθρα ευρύτερου ενδιαφέροντος, πέρα από τα στενά όρια της συντεχνίας, άρθρα που ωστόσο, άπτονται και της δικής μας ζωτικής ανάγκης για επικοινωνία και διάλογο.

Σ' αυτό το πνεύμα εγκαινιάζουμε μερικές νέες στήλες: η στήλη «Ξαναδιαβάζοντας», προτείνει την επανανάγνωση των βιβλίων που υπήρξαν σταθμός για την ελληνική ή και την ξένη γραμματεία, η στήλη «Εμμονές», αφορά προσωπικές συγγραφικές εμμονές για κάποιον ομότεχνο, Έλληνα ή ξένο. Στην ίδια κατεύθυνση, από το επόμενο τεύχος, εγκαινιάζονται δύο νέες στήλες: «Στην Αγορά», θα καταγράφουμε τον διάλογο αντίπαλων γνωμών επί θεμάτων που αφορούν τη λειτουργία και τους τρόπους της γραφής, ενώ στη στήλη «Ψευδωνύμως» θα περιέχονται ψευδώνυμα σχόλια των συγγραφέων μας επί όλων των θαυμάτων της λογοτεχνικής Ιερουσαλήμ. Γίνεται αντιληπτό ότι αυτές οι στήλες δεν μπορούν να ζήσουν δίχως τις δικές σας καταθέσεις. Ο «Δαίδαλος», στο νέο αυτό στάδιο (της ωρίμανσής του, ελπίζουμε) μπορεί να γίνει πραγματικό βήμα διαλόγου για όλους μας.

Αυτή υπήρξε μια δύσκολη χρονιά για την Εταιρεία, το γνωρίζουν όλοι, φροντίσαμε να το γνωρίζουν όλοι. Οι ισχνές προ- και μετολυμπιακές αγελάδες δυσκόλεψαν εξαιρετικά τη δουλειά μας. Ωστόσο προχωράμε. Το εκτενές αφιέρωμα στη Μετολυμπιάδα με τις καταθέσεις των Ρέας Γαλανάκη, Θόδωρου Γρηγοριάδη, Μάρως Δούκα, Παύλου Μάτεσι, Κώστα Μουρσελά και άλλων, δίνει ένα σαφές στίγμα της εποχής μέσα στην οποία ζήσαμε και ζούμε. «Είναι –άραγε– ο αθλητισμός πολιτισμός»; ρωτήσαμε τους συγγραφείς μας. Θα διαβάσετε τις πολύ ενδιαφέρουσες απαντήσεις τους. Ωστόσο, καθώς εισερχόμαστε σε μια νέα χρονιά δυσκολιών, ας σκεφτούμε ότι πιθανότατα το ερώτημα θα έπρεπε να αντιστραφεί:

«Είναι ο πολιτισμός αθλητισμός;»

Στο εξώφυλλο: Ο εκ Πατρών Δημήτριος Τάφαλος (ολυμπιονίκης του 1906) προπονείται με συναθλητές του στην άρση βαρών. Φωτ. της δεκαετίας του 1910 από το λεύκωμα Πάτρα, μια πόλη στη φωτογραφία των εκδόσεων «Μεταίχμιο» (επιλογή φωτογραφιών: Νίκος Οικονομόπουλος).

Δαίδαλος

Τεύχος 6/7, Χειμώνας 2004
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Κοδριγκτώνος 8, Αθήνα 11257
Τηλ.: 210-8231890
Φαξ: 210-8232543
E-mail: grwrisoc@otenet.gr
URL: <http://www.dedalus.gr>

Νιώθω μονάχα ένα πράμα, ότι αγαπώ την Ευρώπη όσο μπορεί κανείς να αγαπήσει, ολόκληρη την Ευρώπη, σαν μια μεγάλη πατρίδα, ενιαία, ακώριστη και ξεσκιωμένη ως τα σπηλάχνα. Πιστεύω στην Ευρώπη, στην ενότητά της, στις απέραντες δυνατότητες ανανέωσης και αναγέννησης που η ενότητά της περικλείει. ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ, 1956

Γιώργος Θεοτοκάς

ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ
ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ

(1905-1966)

Ι. Πνεύμα Ελεύθερο

Ο Γιώργος Θεοτοκάς υπήρξε, σε όλο το μάκρος του δημιουργικού του βίου, η προσωποποίηση του τίτλου που ο ίδιος έδωσε σ' ένα ριζοσπαστικό για την εποχή του δοκίμιο: *Ελεύθερο Πνεύμα*. Ο Θεοτοκάς ήταν πράγματι ο πρώτος Έλληνας συγγραφέας που κατάφερε να απεμπλακεί από τα ασφυκτικά ιδεολογήματα που ταλάνιζαν τους διανοούμενους της εποχής του. Οι τελευταίοι, κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, είτε λίμναζαν στον αδιέξοδο γλωσσαμνητορισμό είτε περιχαράκωνονταν στον μάταιο εθνισμό. Ο Θεοτοκάς πολύ νωρίς θα διαχωρίσει τη θέση του με ένα βιβλίο-μανιφέστο, το αναφερθέν *Ελεύθερο Πνεύμα* (1929), όπου αφενός θα καταγράψει τα χρόνια προβλήματα της Ελλάδας και αφετέρου θα διατυπώσει το αίτημα για την πνευματική ανεξαρτησία του διανοούμενου: «Αν φιλοδοξούμε να είμαστε διανοούμενοι άξιοι του ονόματος, ας φροντίσουμε να διατηρούμε πάντα την ανεξαρτησία του πνεύματός μας», γράφει σχετικά.

Με τον ίδιο τρόπο που ο Κοραΐς αναζωγόνησε τη σκέψη του νεοελληνικού διαφωτισμού εμβολιάζοντάς την με την ευρωπαϊκή παράδοση, ο Θεοτοκάς αναζωγόνησε, στον εικοστό αιώνα, την παράδοση του δυτικού φιλελευθερισμού, προβάλλοντας ένα πρότυπο Ευρωπαίου διανοούμενου που μετέχει ενεργά αλλά με νηφαλιότητα στα κοινά, υποστηρίζοντας σταθερά ως κριτήριο των επιλογών του το ανθρώπινο μέτρο. Η κοραϊκή «μέση οδός» –ή, ό-

πως το θέτει ο ίδιος, «η αδυναμία μου να προσχωρήσω αληθινά στη μία από τις δύο αδιαλλαξίες» – αποτελεί το έσχατο κριτήριό του όταν τα εθνικά, κοινωνικά ή πνευματικά ζητήματα τον πιέζουν να υποστηρίξει μια από τις δύο αντίπαλες θέσεις της εποχής του. Η ελευθερία του ανθρωπιστή σκεπτόμενου ανθρώπου, την οποία διακηρύσσει σε όλα του τα κείμενα, είναι γι' αυτόν «όχι μια αφαιρεμένη θεωρία», αλλά κάτι «ασύγκριτα πιο βαθύ, πιο ζωτικό, πιο αληθινό, σαν ένα ένστικτο». Η άποψή του, όπως φαίνεται καθαρά στα «Ημερολόγιά» του, που αποσπασματά τους περιέλαβε η Εταιρεία μας στο Ημερολόγιο που εξέδωσε για το

2005, είναι σαφής: «Να νιώθεις πως είσαι κύριος του εαυτού σου και των τυχών σου, ικανός να ολοκληρώσεις και να εκφράσεις τις δυνατότητές σου, να διαπλάσεις την ατομικότητά σου, την ύπαρξή σου, όσο το δυνατόν πιο πλέρια. Γιατί; Γιατί ήρθες στον κόσμο για να ζήσεις, για να απολαύσεις τη ζωή μ' όλους τους πόρους του κορμιού και της ψυχής, γιατί αυτός είναι ο σκοπός της ζωής, ο σκοπός του κόσμου, και κάθε αντίθετη άποψη δεν είναι άλλο τίποτα παρά αυταπάτη, χίμαιρα ή συνειδητή υποκρισία».

Σήμερα, εξήντα χρόνια μετά τον Παγκόσμιο Πόλεμο, μετά την άνοδο και την πτώση των κοινωνικών οραμάτων, στην εποχή της παγκοσμιοποιημένης κουλτούρας των ΜΜΕ, εποχή που ξεκαθαρίζει με δραματικό τρόπο τις θέσεις μας για το «πολιτικό ορθό», αυτές οι απόψεις του Γιώργου Θεοτοκά φα-

ντάζουν εξαιρετικά σύγχρονες. Ανάμεσα στη βαρβαρότητα των μεσσιανισμών και την τρομοκρατία των κάθε μορφής (ισλαμικής, αμερικανικής κ.λπ...) φονταμενταλισμών, ο σύγχρονος διανοούμενος, ο σύγχρονος συγγραφέας, αναζητά με τη σειρά του στέρεο καταφύγιο στον ευρωπαϊκό ανθρωπισμό.

Ο Γιώργος Θεοτοκάς όμως επέλεξε, προφητικά θα έλεγε κανείς, αυτή τη φιλελεύθερη στάση σε καιρούς που δεν επέτρεπαν τη νηφαλιότητα. Ακόμα και στα δύσκολα χρόνια του πολέμου, όταν οι ανθρωπιστικές του αρχές ταλαντεύτηκαν, ή και βρέθηκαν σε (δικαιολογημένη) αμηχανία εμπρός στο μέγεθος της συντελούμενης καταστροφής, το αίτημα της ανεξαρτησίας του σκέπτεσθαι και του πράττειν παρέμεινε γι' αυτόν αδιαπραγμάτευτο.

II. Η Μοίρα του Συγγραφέα

Δεν επιλέξαμε τυχαία τα συγκεκριμένα αποσπάσματα από τα *Ημερολογιακά του Τετράδια για το Ημερολόγιο της Εταιρείας Συγγραφέων*. Η δύσκολη συγκυρία της εμπόλεμης περιόδου θέτει κάθε συγγραφέα ενώπιον των ευθυνών του με οξύτερο τρόπο απ' ό,τι στις περιόδους της ειρήνης. Συμβαίνει και σήμερα: εκατοντάδες σύγχρονοι συγγραφείς, από τον Ιράν και την Παλαιστίνη έως το Αφγανιστάν, το Ιράκ ή τη Βαλκανική του πρόσφατου πολέμου στο Κόσσοβο, διαβιούν εν πολέμω διακινδυνεύοντας εκτός από τη ζωή και τις αρχές τους.

Οι ημερολογιακές καταθέσεις του Θεοτοκά στη διάρκεια του πολέμου (όπως και λίγο πριν ή λίγο μετά) αποτελούν χρήσιμη μαρτυρία κατά τούτο: καταγράφουν τη μοίρα του συγγραφέα ο οποίος, ανάμεσα στο επίκαιρο –όσο οδυνηρό και αβάσταχτο κι αν είναι αυτό– και στο διαρκές, αυτό που αφορά τις δοκιμασμένες ανθρώπινες αξίες, επιλέγει το δεύτερο. Αυτή είναι η μοίρα του. Γι' αυτό και μέσα στον μαύρο χειμώνα του '42 εκείνος καταγίνεται με το ζήτημα της ψυχαναλυτικής ερμηνείας του Παπαδιαμάντη! Ακούγεται εξωπραγματικό. Αλλά αυτή είναι η δουλειά του κατά συνείδησιν γραφιά: δεν εγκαταλείπει ποτέ τα φαντάσματα που τον στοιχειώνουν. Αυτή είναι η μοίρα του οιονεί ανήσυχου συγγραφέα, ο οποίος αισθάνεται ότι αποτελεί συστατικό κομμάτι στη συλλογική συνείδηση της γενιάς του.

III. Η Ευρωπαϊκή Ιδέα

Χανένας Έλληνας διανοούμενος στην εποχή του δεν είχε τόσο ξεκάθαρη σκέψη για την Ευρώπη των πολιτισμών, γι' αυτό που αποκαλούμε ενιαία ευρωπαϊκή κληρονομιά. Κανένας διανοόμε-

νος δεν υπερασπίστηκε με τόσο πάθος αλλά και τόσες προσδοκίες την ευρωπαϊκή ιδέα. Αμέσως μετά το τέλος του πολέμου γράφει (πάντα στα Ημερολόγια του): «Μα αποκλείεται άραγε ολότελα μια ανανέωση της Ευρώπης; Αν κατόρθωνε να σπάσει επιτέλους τα σύνορα των κρατών και των κρατιδίων που την αποτελούν και να συγχωνέψει τους λαούς της σε μια νέα πολιτειακή ενότητα, τούτο δεν θα ήταν άραγε η ευκαιρία μιας νέας ευρωπαϊκής Αναγέννησης; Μιας Αναγέννησης που δε θα ήταν μονάχα η συμπάρθεση, αλλά η ένωση κι η προέκταση των στοιχείων που αποτέλεσαν ως σήμερα το ευρωπαϊκό πνεύμα: Ελληνισμός, Ρώμη, Ιταλικό, Γαλλικό, Αγγλικό, Γερμανικό πνεύμα... Ή είναι πια πολύ αργά για την Ευρώπη; Ερωτήματα... Η ψυχή μου ανήκει στην Ευρώπη και δε μου φαίνεται πως θα μπορούσα ποτέ να πιστέψω αξίες πολιτισμού, με πρωτόγονη μορφή τερατώδη, που ζητούν να ορθωθούν σαν άρνηση του ευρωπαϊκού κόσμου».

Η ευρωπαϊκή ιδέα, κοινός τόπος σήμερα, περίπου εξήντα χρόνια από τότε που διατυπώθηκαν αυτές οι σκέψεις του Θεοτοκά, δοκιμάζει πλέον την αντοχή της στην πραγματικότητα της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σήμερα, αυτό που κυρίως διακυβεύεται, στο πνεύμα των αναζητήσεων του Θεοτοκά, είναι η Ευρώπη των διαφορετικών πολιτισμών, όχι απλώς εκείνη των ανοικτών οικονομικών συνόρων, αλλά μια πολυφωνική επικράτεια όπου την ενότητα διασφαλίζει η διατήρηση της πολιτιστικής διαφοράς και πολυμορφίας.

IV. Επίλογος

Συμπληρώνονται φέτος 100 χρόνια από τη γέννηση του Γιώργου Θεοτοκά, ενός συγγραφέα που έδωσε ουσιαστικό περιεχόμενο στην έννοια του διανοούμενου, συγγραφέα ο οποίος, στο ξαναδιάβασμά του στους δικούς μας καιρούς, αποκαλύπτεται διορατικός μάλλον παρά συντηρητικός, πθικός παρά ηθικολόγος, ουμανιστής παρά παραδοσιακός και, πάνω απ' όλα, Ευρωπαίος, δηλαδή οικουμενικός και όχι εθνιστής.

Η Εταιρεία Συγγραφέων τιμά τον Θεοτοκά αφιερώνοντας σ' αυτόν το φετινό της Ημερολόγιο. Ελπίζει ότι έτσι δημιουργεί μια καλή αφορμή για το ξαναδιάβασμά του. Επιπλέον, διά του εκπροσώπου της στο Δ.Σ. του Ε.ΚΕ.ΒΙ. η Εταιρεία πρότεινε –και έγινε ομοφώνως αποδεκτό– το 2005 να ονομαστεί «Έτος Θεοτοκά». Σ' αυτό το πλαίσιο ζητήθηκε επίσης από το ΥΠ.ΠΟ. σχετικό κονδύλι ώστε να διοργανωθεί συνέδριο για τον Θεοτοκά στη γενέτειρά του τη Χίο.

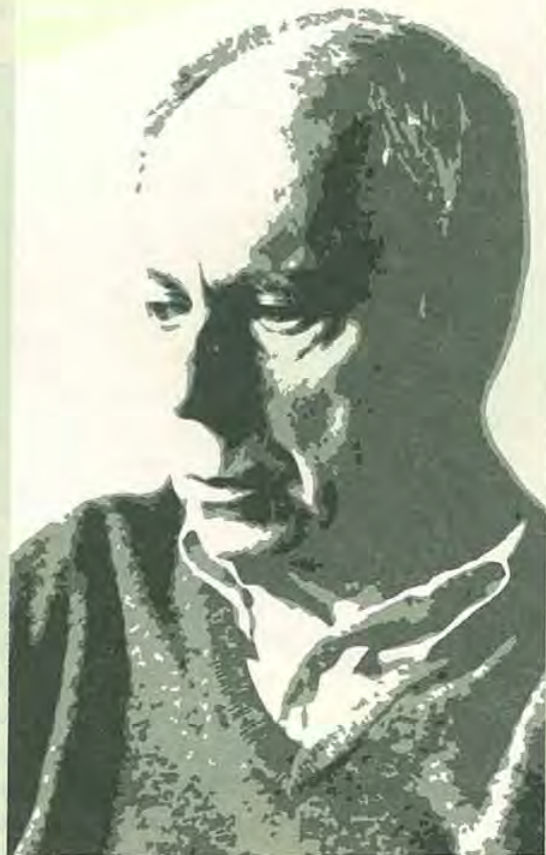
Στη νέα αυτή στήλη κάθε φορά ένας συγγραφέας μας εισάγει στις λογοτεχνικές του εμμονές, στις προσφιλείς του αναγνώσεις, στις προσωπικές εκείνες συναντήσεις με τον θόλο του, που είναι πιθανόν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να καθόρισαν και τη δική του λογοτεχνική του πορεία.

Ε Μ Μ Ο Ν Ε

Κλωντ Σιμόν

ΑΝΑΓΝΩΣΗ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΑΜΑΜΝΗΣΗ

Τα καλά βιβλία βρίσκουν πάντα τρόπους να μας συναντήσουν μες στο χρόνο. Και τέτοιοι είδους αναπάντεχες συναντήσεις εγκυμονούν ενίοτε κινδύνους. Ο Κλωντ Σιμόν δημοσίευσε το *Δρόμο της Φλάνδρας* το 1960. Ο *Δρόμος* «επαπάτσε» είκοσι οκτώ ολόκληρα χρόνια μέχρι να φτάσει στην Αθήνα, ανοίγοντας στο μεταξύ έναν άλλο δρόμο για το μυθιστόρημα. Τον διάβασα την επόμενη χρονιά της ελληνικής του έκδοσης, το 1989, τότε που ο ήδη νομπελίστας συγγραφέας του δημοσίευσε την *Ακακία*. Ξαφνιάστικα, δυσκολεύτηκα, μαγεύτηκα. Ο αργός κυματισμός των σελίδων, οι δίνες των επεισοδίων, ο στρόβιλος των επικαλυπτόμενων εικόνων, η σπάνια στίξη, οι συρταρωτές φράσεις, τα άλματα των συνειρημών, η επιμονή στη φαινομενικά ασήμαντη λεπτομέρεια, η ασυνήθιστη (για να μην πω απύσπαστη) και εξαντανακλάσεως περιγραφή του κεντρικού «ήρωα», που ξέφευγε από άλλα (πιο γραμμικά; πιο ρεαλιστικά; πιο βατά τελικά;) μυθιστορήματα και τα δυσδιάκριτα όρια παρελθόντος και παρόντος, όλα ήταν πρωτόγνωρα. Κι όμως: τα χρώματα, οι γεύσεις, τα πάθη, οι σκέψεις και οι διαθέσεις, με δυο λόγια η ανθρώπινη περιπέτεια που ποδηγετείται από τη σπινθηροειδή κίνηση του εκκρεμούς ανάμεσα σε βεβαιότητα και αμφιβολία, ήταν εκεί, ολοζώντανα, σε διαρκή κίνηση και αλληλοδιαδοχή, περιγράφοντας πρωτότυπα έναν κόσμο ή μάλλον τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον Κόσμο η οξυμένη ευαισθησία και τον εκφράζει η ανθρώπινη διάνοια. Δυο χρόνια αργότερα, το 1991, βυθίστηκα (τούτη τη φορά με προσδοκία) στην εμπειρία του συγγραφέα από τον ισπανικό εμφύλιο, που εκδόθηκε με την ίδια καθυστέρηση στα

ελληνικά και τίτλο: *Ξενοδοχείο πολυτελείας*. Οι προσδοκίες δεν διαψεύστηκαν: ο Κλωντ Σιμόν ήταν ξανά παρών, εναργής εικονογράφος και σχολαστικός ανατόμος αυτού που ο δυτικός πολιτισμός αποκαλεί πραγματικό, με τη δική του ιδιαίτερη φωνή. Ύστερα μεσολάβησαν δέκα χρόνια σιωπής. Όχι του μεγάλου Γάλλου συγγραφέα, που κουβαλάει διαρκώς στους ώμους του την ευλογημένη κτάρτα να μην ξεχωρίζει τη ζωή από τη γραφή, αλλά του απλού Έλληνα αναγνώστη που, φοβούμενος να αναμετρηθεί με τη γλώσσα του πρωτοτύπου, περίμενε κάποια επόμενη μετάφραση στη μητρική του γλώσσα για να νιώσει ξανά την ίδια σπάνια από-

λαυση. Λιποψυχία, προδοσία, πνευματική νωχέλεια ή απλώς σημάδι των καιρών; (Της δεκαετίας, δηλαδή, που άλλαξε περισσότερο πράγματα απ' όσα μπορούμε ακόμη να συνειδητοποιήσουμε). Όποια κι αν ήταν η αιτία, ομολογώ την αμαρτία μου: τον Κλωντ Σιμόν, τον ξέχασα (ή νόμιζα πως τον ξέχασα), όπως ξεχνάει κανείς ένα γεγονός της πρόσφατης καθημερινότητας. Ευτυχώς δεν με ξέχασε εκείνος.

Όποιος πέσει στα βαθιά, κολυμπάει, αποφαινεται η λαϊκή σοφία. Κι εδώ τα βαθιά είχαν όνομα: η ειρωνική *Πρόσκληση*, το τρυφερό *Τραμ* και, κυρίως η ρωμαλέα *Ακακία*, περιμέναν τον κολυμβητή. Κι αυτός περίμενε την ώθηση. Το χέρι που έδωσε τη φιλική σπρωξιά, ήταν το αβρό αλλά αποφασισμένο των εκδόσεων της «Εστίας». Έτσι, από ανέμελος όσο κι ανεύθυνος αναγνώστης, βρέθηκα εν μια νυκτί επωμισμένος με τη βαριά ευθύνη του μεταφραστή.

Πώς όμως αντιμετωπίζεις ένα συγγραφέα που έχει δηλώσει ότι τα τρία πράγματα που τον

απασχολούν συνεχώς είναι: «η εκκίνηση μιας φράσης, η συνέχισή της και το τελειώμά της»; Πώς προσεγγίζεις έναν δημιουργό που επιβάλλει στο έργο του «τις αυστηρές αυτοδεσμεύσεις και τους εσωτερικούς κανόνες οι οποίοι χαρακτηρίζουν την ποιητική του πουνεαυroman», όπως παρατηρεί η Λίζυ Τσιριμώκου (στην παρουσίαση της *Ακακίας* στην εφημερίδα «Το Βήμα»); Πώς αποσπάζεις από τη γλωσσική του μήτρα, χωρίς να τον νεκρώσεις, έναν φιλόσοφο ο οποίος, στις κατά καιρούς συνεντεύξεις του, επαναλαμβάνει: «Είναι πολύ φυσικό να μπερδεύεται στη γραφή το παρελθόν με το παρόν, γιατί στη συνείδησή μας, τα γε-

γονότα είναι σκορπισμένα και συγχέονται μεταξύ τους, ανάλογα με την ένταση των εντυπώσεων που μας είχαν προκαλέσει όταν τα ζήσαμε. [...] Στη μνήμη, τα πάντα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο: ο διάλογος, η συγκίνηση, το όραμα συνυπάρχουν. Ήθελα να στήσω μια δομή που να ταιριάζει σ' αυτή τη θέαση των πραγμάτων, που να μου επιτρέπει να παρουσιάσω διαδοχικά στοιχεία τα οποία στην πραγματικότητα επισωρεύονται. [...] Γι' αυτό συχνά καταργώ κόμματα και τελείες. Το ίδιο επιδιώκω και με το ρήμα, χρησιμοποιώντας πολύ τη μετοχή του ενεστώτα, δίνοντάς της μετοχική και επιρρηματική έμφαση; Μία απάντηση υπάρχει: ακολουθείς πιστό το δρόμο που σου επιβάλλει ο ίδιος. Κρατάς το βηματισμό του, αφουγκράζεσαι την ανάσα του, κινείσαι στο ρυθμό της φράσης του και δοκιμάζεις τα όρια της δικής σου γλώσσας. Εκεί γίνεται η μεγάλη μάχη. Και να θες, δεν γίνεται αλλιώς. Ένα στραβοπάτημα, και η πλατιά πεδιάδα μετατρέπεται ακαριαία σε βάραθρο που σε καταπίνει. Αν όμως κλείσεις τα μάτια και τον εμπιστευτείς, αν αποδεχτείς την πρόσκληση-πρόκληση, στο τέρμα του δρόμου σε περιμένει, ολάνθιστη, μια ακακία και ο νοσταλγικός ήχος από το καμπανάκι ενός τραμ. Τότε η αυστηρή πειθαρχία της δομής μετατρέπεται σε δέντρο που ανασαίνει ελεύθερα, οι σχοινοτενείς προτάσεις σε γάργαρα, αναζωογονητικό νερό και η βιωμένη εμπειρία του άλλου σε δική σου παιδική ανάμνηση, μία από εκείνες τις ανεπανάληπτες, τις ανεξίτηλες. Από εκεί και πέρα η συγκίνηση υπερτερεί της σκέψης. Τα καλά βιβλία δεν τα σταματάει ο χρόνος. Κινούνται με μυστήριους τρόπους, όπως η ζωή.

ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ

Σ
Α
Τ
Ν
Ο
Ζ
Α
Β
Α
Α
Ι
Δ
Α
Μ
Α
Ι

Από τη στήλη αυτή θα επανερχόμαστε περιθωρικά σ' ένα σημαντικό βιβλίο, ελληνικό ή ξένο, που υπερβαίνει την επικαιρότητα και που αξίζει τον κόπο να ξαναδιαβαστεί. Τα κριτικά αυτά σημειώματα θεωρούν δεδομένη την εκ παραλλήλου (επαν)ανάγνωση του βιβλίου γι' αυτό και αποφεύγουν πληροφορίες (πλοκή, υφολογικά χαρακτηριστικά, χαρακτήρες, κ.λπ.) που κανονικά θα συνόδευαν μια κριτική στην πρώτη σύσταση του βιβλίου. Εγκαινιάζουμε τη στήλη με ένα βιβλίο - σταθμό στη σύγχρονη νεοελληνική γραμματεία, το *Κιβώτιο του Άρη Αλεξάνδρου*, το οποίο έχει επανεκδοθεί σχετικά πρόσφατα (σε μονοτονικό, εκδόσεις «Κέδρος»).

Όχι Κιβώτιο μα Βωτικόνι

Πρόλογος

Χάθε ελέω μεσσιανικών Οραμάτων Εξουσία επιβάλλει τεχνέντης Σιωπή Κυρίου στους στρατευμένους πιστούς της. Το Όραμα, θρησκευτικό, κοινωνικό ή άλλο, πάντοτε πραγματώνεται σε Άλλη Ζωή, είτε στη μετά Θάνατον, είτε σ' εκείνη των επερχομένων γενεών - πράγμα που είναι το ίδιο. Στην πορεία της Ιστορίας άπαντες οι στρατευμένοι στο Όραμα μαρτυρούν την πίστη τους απαρνούμενοι τη Ζωή, ταξιδεύοντας αενάως ανάμεσα στη Σιωπή της Επιθυμίας και στον Θάνατο του Σώματος.

Ακόμα κι αν θελήσει κανείς να αποσπάσει το *Κιβώτιο* του Άρη Αλεξάνδρου από την Ιστορία αυτό, με την ιδιότροπη φωνή του, πεισματικά την προσκαλεί. Θέλω να πω ότι το βιβλίο καταγράφει ένα τόσο συγκεκριμένο δείγμα ιστορικού εξαναγκασμού που είναι αδύνατον για τον αναγνώστη να το προσπεράσει. Για να επανέλθω στην εισαγωγική μου σκέψη, στο *Κιβώτιο* ο Αλεξάνδρου καταγράφει ένα δείγμα μακρόχρονης ιστορικής εμπειρίας το οποίο αιωρείται ανάμεσα στη Σιωπή της Επιθυμίας και στον Θάνατο του Σώματος.

Σιωπή της Επιθυμίας - Θάνατος του Σώματος. Αυτή η εξ ανατολών ασκητική - ακραία συνέπεια της στρατευμένης πίστης στο Όραμα - με μικρές ή μεγάλες αποκλίσεις διατρέχει όλη την Ιστορία: μόνον τα εκάστοτε ονόματα αλλάζουν: ονόματα - προσωπεία οραμάτων που παρουσιάζονται άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο κοινωνικά, μεσσιανικά. Πώς κατάφερε ως τώρα να διασωθεί ο άνθρωπος απ' όλη αυτή την εξουσιαστική, ντετερμινιστική «σωτηρία»; χάρη στη Μνήμη και στη μεταρσίωσή της, τη Γραφή.

Διαδρομές του Θανάτου και της Μνήμης

Στη χώρα του *Κιβωτίου*, η ιστορική διαδρομή από τη Σιωπή της Επιθυμίας έως τον Θάνατο του Σώματος τέμνεται χιαστί από μία δεύτερη διαδρομή: εκείνη που οδηγεί από τους μαιάνδρους της Μνήμης στα πολλαπλά τοπία της Γραφής. Σ' αυτό το χιαστί διάγραμμα Σιωπής/Θανάτου και Μνήμης/Γραφής δρομολογείται το αλεξανδρινό Κιβώτιο διεκδικώντας τον πιθανότερο δρόμο του. Το διάγραμμα αυτό, στην πρώτη ανάγνωση του βιβλίου, αναγνωρίζεται μοναδικό και μονοδιάστατο - περιήπου σαν τη φαντασίωση του αρχαίου κόσμου για το σχήμα της γης: όμως στη δεύτερη ανάγνωσή του το διάγραμμα αποκτά σώμα και φωνή αυθεντική επιτρέποντας στον αναγνώστη να το φαντασιώσει περίπου σαν τη ...Λαπούτα, το ιπτάμενο νησί που περιγράφει ο Τζόνθαν Σουίφτ στα *Ταξίδια του Γκάλιβερ*.

Στη λογοτεχνία ως γνωστόν «δημιουργούμε τα πράγματα ονομάζοντάς τα» - περίπου κατά τον τρόπο που μαρτυρείται στη βιβλική Γένεση. Η Γένεση στον Άρη Αλεξάνδρου παραδίδει στην πρώτη ανάγνωση - διά της χιαστί αναφερθείσης συνθήκης - μία no man's land, μία θανάσιμη χώρα. Χώρα που μαστίζει πόλεμος αλλοθρήσκων. Όλα τα πρόσωπα που κατονομάζονται είναι ορκισμένα στο Όραμα ή στο αντίθετό του. Επομένως μοιραία η ζωή τους ταξιδεύει ψυχαναγκαστικά στη σταθερή διαδρομή Σιωπής - Θανάτου. Η πραγματικότητα ονομάζεται και άρα νοείται με τελεστικές ρήσεις θανάτου του είδους: Ίκαρος κυάνιο, κιβάρ, Τηλέμαχος. Τα εγκόσμια σήματά της - όπως ήδη παρατηρεί ο Δημ. Ραυτόπουλος (Άρης Αλεξάνδρου, *Ο εξόριστος*, Σοκόλης 1996, σ. 315-6) - αποπνέουν την αδειοσύνη του θανάτου: άδεια βαρέλια, άδεια φέρετρα, άδεια κτίρια. Ο θάνατος ως ύψιστος νόμος αυτής της χθόνιας χώρας δίνει παραδόξως, μόνος αυτός, νόημα και υπόσταση στα ονόματα των κατοίκων της. Χαρακτηριστικά ο θάνατος πολυαριθμών «πιστών» καταγράφεται μέσα σε μια ασυνήθιστη, -οξύμωρη προς τα λοιπά συμφραζόμενα του στρατευμένου βίου τους - πλην θεαματικότερη έκρηξη ζωής που βεβαίως εμπεριέχει γερή δόση ειρωνίας: Ένας πέφτει, την ώρα που παίζει, σε λάκκο με ασβέστη

άλλος μολύνεται από ένα γυαλάκι που πάτησε, άλλοι υποκύπτουν από την απρόσμενη πτώση επάνω τους ενός πεύκου, άλλος τη στιγμή που διασώζει ένα γατάκι σε ερειπιώδες κτίσμα, άλλος από μια κοτρώνα στο μέτωπο, άλλος επειδή αφηρημένος πρόφερε λάθος το δεύτερο μέρος του συνθήματος Ελευθερία ή Θάνατος (!) - με αποκορύφωμα της ειρωνίας το τέλος του γερο-φύλακα του μουσείου που ξεψυχά θεαματικά μόλις αναρριχηθεί στο κιονόκρανο Ιερού της χθόνιας Δήμητρας!

Στην ισοπεδωμένη χώρα του *Κιβωτίου*, όπου ο κα-
νόνας είναι είτε ο κατά

διαταγήν κυανισμός
είτε η εκτέλεση, αυτοί οι κατά παράβα-
σιν ειρωνικοί θάνατοι
εξέχουν ως προκληπ-
τικοί τύμβοι της απονε-
κρωμένης ζωής.

Η διαδρομή Σιωπή -
Θάνατος ρητά ομολο-
γείται ως κομβική
λεωφόρος στην χαρ-
τογράφηση αυτού
του τόπου. Άλλωστε
οι αναγνώστες του
βιβλίου πληροφορού-
νται ότι Σιωπή ονομά-
ζεται το θεατρικό έρ-
γου ενός φίλου του
αφηγητή όπου, υπό κατα-
πνευστικό καθεστώς, η μυστική

παντομίμα υποκαθιστά τον ελεύθε-

ρο λόγο των πολιτών: οι αναγνώστες μαθαίνουν επίσης ότι Θάνατος είναι η μόνη λέξη που απομένει στον σβησμένο πίνακα (tabula rasa) όταν το σχολείο ενός χωριού μεταλλάζει σε στρατόπεδο πιστών. Η ιστορική τέμνουσα «Σιωπή» - Θάνατος συμμυκνώνει κατά μία έννοια το ορατό περιεχόμενο του *Κιβωτίου*.

Η Ασώματος Κεφαλή

Δημιουργούμε τα πράγματα ονομάζοντάς τα, όμως ο αφηγητής που κατονομάζει αυτόν τον υποχθόνιο κόσμο δεν ομολογεί το δικό του όνομα. Ο υπαινιγμός είναι προφανής: στον τόπο του εγκιβωτισμένου Οράματος όποιος έχει όνομα είναι προορισμένος είτε να σιωπήσει είτε να πεθάνει. Εφόσον ο αφηγητής ενδίδει ως προς τα άλλα ονόματα, υπεκφεύγοντας ως προς το δικό του, αναπόφευκτα προδίδει. Στον σιωπηρό τόπο της φονταμενταλιστικής πίστης, αυτός ο ακατονόμαστος πολυλογάς καθίσταται εξ ορισμού αρνησίθρησκος, παραβάτης, παράνομος.

Βεβαίως, στο πρώτο επίπεδο ανάγνωσης, ο ανώνυμος αφηγητής παραμένει Ανώματος κεφαλή ταυτισμένη με τη μισαλλόδοξη αγωγή των θελοντών της πίστωσης. Αφειδίεις εκφράσεις της «διοικητικής» καθαρευούσης εκφέρουν τον απόλογό του περιχαρνωμένο στα στερεότυπα του εξουσιαστικού ψιπτακισμού. Πληθωρικά λογιστικά κατάστιχα από τις σταυροφορίες των κοινωνικών οραμάτων, με μαθηματική εμμονή, εγγυώνται την αποστείρωσή του από την οκληρή Επιθυμία. Εξουθενωτικές αναλύσεις αδιάφορων μικροπεριστατικών, συμπληρώνουν μεγαλοπρεπώς αυτή τη δουλοπρεπή μίμηση της άφυλης και ψυγμένης πολιτικής γλώσσας όπου οι αναφορές στον σωματικό κόσμο είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Η Ανώματος Κεφαλή ομιλεί, γράφει, κατονομάζει, αλλά η γλώσσα της στερείται παντελώς τελεστικής δυναμικής, η γλώσσα της μιλά αλλά δεν ποιεί: απλώς καθυστερεί τον Χρόνο έναντι του προγεγραμμένου Θανάτου της. Ο Ανώματος αφηγείται ως εξόριστος του αισθητού κόσμου, επέκεινα του ουρανού και των υδάτων, αν-αίσθητος, εγκιβωτισμένος στεγανά στην άνυδρη φαντασίωση της επιβεβλημένης πίστωσης.

Ανωνύμου του Έλληνα

Αλλά αν αυτή είναι η αρχική, η επίκτητη φωνή του, από τα βήθη του ίδιου του σώματος Λόγου του αναδύεται σπειροειδώς, τότε με θηλυκή πονηριά, τότε με παιδική αφέλεια, αναπότρεπτη η φωνή της σωματικής Μνήμης. Στην ονοματοθεσία του προγραμμαμένου Θανάτου μπορεί το Κιβώτιο να είναι ένα Κιβάρ -ήτοι ένα κιβούρι. Στην ονοματοθεσία της καλπάζουσας Μνήμης όμως το Κιβώτιο τρέπεται σε ανοικτό κουτί της Πανδώρας. Η Μνήμη του αφηγητή σωματοποιεί με υποδόρειες εκρήξεις γραφής την διαφορετικότητα μιας ενδόμυχης πραγματικότητας: οι προηγούμενες μιμητικές εκφορές πνίγονται έτσι σε ατέρμονες περιόδους φλύαρου λόγου, σε παρενθέσεις επί παρενθέσεων και παρεκβάσεις επί παρεκβάσεων: οι λογιστικοί νεκρικοί κατάλογοι πλημμυρίζουν από θορυβώδη παραφερνάλια, από ατέρμονες εκδοχές του ίδιου θέ-

ματος, μεταμορφώνονται εν τέλει σε ανατρεπτικούς ραμπελαιζιανούς καταλόγους: τα «πράγματα με το όνομά τους» (προσφιλής εκφορά της φρόνιμης Ανώματος κεφαλής) τρέπονται σε πράγματα τα οποία -μέσα από βαθμιαία διογκούμενες πλάνες- ματαίως αναζητούν το αληθινό τους όνομα. Στην πολυδαίδαλη αυτή διαδρομή από τη Μνήμη στη Γραφή η γλώσσα - κλώσσα διαρρηγνύει με νύχια και δόντια το εξουσιαστικό της κέλυφος: η φωνή της Ανώματος Κεφαλής βαθμιαία εκτρέπεται στη σωματικότερη φωνή του Ανωύμου Πολίτη. Φωνή που θα εκτρέψει ακόμα και την πειθαναγκαστική Σιωπή σε αιρετική απεργία λόγου, σε τελεστική σιωπή.

Από το Μνημόσυνο στη Μνημοσύνη

Το χιαστί αφηγηματικό διάγραμμα σε αυτό το δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης διεδικεί δυναμικά την υλική του υπόσταση καθώς εδώ η διαδρομή Σιωπή -Θάνατος (δηλαδή το ιστορικό περιεχόμενο του Κιβωτίου) τέμνεται σε πλείστα σημεία από τη διαδρομή Μνήμη - Γραφή -δηλαδή από το ύφος, το λογοτεχνικό σχήμα του Κιβωτίου. Το ανατρεπτικό αποτέλεσμα είναι προφανές: οποιοδήποτε δρομολόγιο

με αφετηρία τη Σιωπή δεν έχει ως μοναδικό τέρμα τον Θάνατο -εφόσον ανοικτός παραμένει ο δρόμος προς τη Γραφή: και αντιστρόφως στο δρομολόγιο με αφετηρία τον Θάνατο η Μνήμη ανοίγει μια εξίσου αισιόδοξη παρακαμπτήρια.

Ο Δημ. Ραυτόπουλος ανέλυσε εξαντλητικά δύο αντίστοιχα θεματικά επίπεδα που οδήγησαν και συνέδραμαν πολλαπλώς το παρόν εξηγητικό σχήμα (σ. 287-298): ένα κυρίως μονοσήμαντο, δηλωτικό (το Α -αυτό που αναφέρεται στα της αποστολής του Κιβωτίου) και ένα περισσότερο αμφίσημο, συνδηλωτικό (το Β -αναφέρεται στο αντιστασιακό παρελθόν του αφηγητή). Ο ίδιος επεσήμανε τον αναπόφευκτο συγχρωτισμό τους μέσα στο κείμενο (σ. 297). Ωστόσο το σημείο τομής της ιστορικής διαδρομής Σιωπή - Θάνατος με τη λογοτεχνική διαδρομή Μνήμη - Γραφή ή, αλλιώς, της γένεσης του Ανωύμου Σώματος εκ της Ανωμάτων Κεφαλής, δεν είναι ποτέ σταθερό. Με άλλα λόγια, σε ποιά

σημείο η (ατομική/λογοτεχνική) Μνήμη καταλύει τον (κοινωνικό/ιστορικό) Θάνατο, σε ποιά σημείο η Θερσίτεια Γραφή ως προκλητικά αμετροεπής (Ιλιάδα, Β 212) καταλύει τη Σιωπή που επιβάλλει ο Κύριος, μετατρέποντας εν τέλει το Μνημόσυνο σε Μνημοσύνη, δεν μπορούμε με ακρίβειά να το ορίσουμε. Αυτή η αναγνωστική αμχανία στερεώνει εξάλλου στο μέγιστο τη γοητεία του βιβλίου.

Από το Κιβώτιο στο Βωτικό

Χαταλήγουμε έτσι στο ευτυχές εκείνο σημείο όπου η Λογοτεχνικότητα τέμνεται επίσης διαγωνίως με την Πραγματικότητα, ή, διαφορετικά μιλώντας, ο Ρεαλισμός με τη Μεταφορά. Η πολλαπλώς διαπιστωμένη (δες Ραυτόπουλος σ. 298-310) και ήδη αναφερθείσα εκζήτηση της ρεαλιστικής γλώσσας, στο όνομα μιας υποτιθέμενης αληθοφάνειας, διανοίγει διά των αλληπαλλήλων μεταφορών τον ορίζοντα της ρευστής σε εκδοχές πραγματικότητας, η οποία, εξ ορισμού, ανθίσταται στη βάρβαρη κυριαρχία ενός μονοδιάστατου ρεαλισμού. Δημιουργούμε τα πράγματα ονομάζοντάς τα, αλλά ο Αλεξάνδρου διδάσκει ότι καταλύουμε κιόλας τα πράγματα όταν εξωθήσουμε τα (κατ)οχυρωμένα ονόματα στα όρια της σημασίας τους. Ωθώντας τον αληθοφανή Φαντάρο έως τον Πατρώο Απόλλωνα, τον αληθοφανή Ανώνυμο έως τον Οιδίποδα, την αληθοφανή νύφη Ρένα έως τη νύμφη Αβαρβαρέν: ωθώντας το περίφημο Επισκεπτήριο από την αληθοφανή αρβύλα στον αληθοφανή λοχαγό, από εκεί στην ταμπακέρα, από εκεί στον επίδεσμο έως και στο κωδικό μήνυμα ταυτότητας που ουδείς είναι σε θέση να ταυτίσει: εξωθώντας τέλος την αληθοφανέστατη -στον άτεγκτο ρεαλισμό της- γλώσσα του «Ίκαρος κυάνιο, κιβάρ Τηλέμαχος» στο μυθικής νεωτερικότητας «Τραλαλάξ, κερκιλία, βωτικό» κατ' ουσίαν ωθούμε τον ρεαλισμό (και την εξ αυτού απορρέουσα αληθοφάνεια) στα έσχατα εκείνα όρια όπου πανηγυρικός αμφισβητείται η εγκυρότητά του (Ραυτόπουλος σ. 40, 305) -επιτρέποντας στον αναγνώστη να υποπτευθεί την περίπτωση μιας μεγαλοπρεπούς απάτης. Σε λίγα έργα κατορθώνεται αυτό: σε λίγα μεγάλα έργα η αυτοδύναμη γλώσσα καταλύοντας τον προϋπάρχοντα λόγο αφήνει στη στάχτη του τις προϋποθέσεις μιας νέας Επιθυμίας, μιας νέας Ελευθερίας του Λόγου (Ραυτόπουλος σ. 43). Εδώ κατά την ταπεινή μου γνώμη λανθάνει και η έσχατη πολιτική σημασία ενός έργου που η πολυεπίπεδη λογοτεχνικότητά του επιτρέπει στην ανάγνωση να υπερβεί τον γενετήσιο τόπο της ιστορικής συγκυρίας και να αναχθεί στον οικουμενικό τόπο της ελεύθερης γλώσσας.

ΑΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τι μας ενδιαφέρει η μετατόπιση του κέντρου της χριστιανοσύνης προς τη Δύση, η Μαρία Μαγδαληνή και τα σταυροφορικά Δισκοπότηρα που δημητηρίασαν τους βλαβείς;

Ο Κώδικας της Ανοησίας

Ένα ολόκληρο καλοκαίρι διάβαζε το τούβλο. Δεν μπορούσε να το σπκώσει στα χέρια του κι ωστόσο επέμενε. Ήθελε, λέει, να «αποτελειώσει» (sic) τον Κώδικα Ντα Βίντσι γιατί, μου έλεγε, είχε σπουδαία πλοκή και το είχαν διαβάσει τόσο άλλοι. Διάβασα κι εγώ αρκετές σελίδες. Έφτασα τις διακόσιες. Και μου ήταν πολλές. Γυρίζοντας στην πόλη έψαξα να βρω τι γράφτηκε για το βιβλίο σε δυο-τρεις αγγλοσαξονικές εφημερίδες που ανέκαθεν βασιζόμουν στη γνώμη τους. Οι ελληνικές παρουσιάσεις του βιβλίου ακολουθούσαν τη μέθοδο της αναπαραγωγής πληροφοριών, ένα συνονθύλευμα από άρθρα, δελτία τύπου, διαμελισμένα κείμενα που, ακόμη και τα πιο ψύχραιμα, δεν ήθελαν να ξεφύγουν από την πεπατημένη και να ομολογήσουν ότι είχαν να κάνουν με ένα μέτριο, ανόητο και αντι-λογοτεχνικό κατασκευάσμα. Οι σοβαρές κριτικές, στην Αμερική και στην Αγγλία, δεν επικεντρώθηκαν καν στην ενδεχόμενη λογοτεχνική αξία τού βιβλίου. Προσπαθούσαν να ερμηνεύσουν την κυκλοφοριακή επιτυχία με όρους αγοράς και καταναλωτικής συμπεριφοράς. Η επιθεώρηση *The New York Review of Books*, σε εκτενές άρθρο για το μυθιστόρημα *The Rule of Four (Ο Κανόνας των Τεσσάρων)*, σημειώνει ότι οι συγγραφείς του οφείλουν πολλά σε συλλίστες του είδους Ουμπέρτο Έκο και Σάιμον Γουίντσεστερ. Είναι ακαδημαϊκοί με εύκολη πρόσβαση στις «μυστικές» βιβλιοθήκες. Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται και «Ο Κώδικας Ντα Βίντσι -ένα βιβλίο πολύ πιο ανόητο από τον Κανόνα των Τεσσάρων και πολύ χειρότερα γραμμένο...»

Στους έγκριτους *New York Times* η Λaura Miller συνδέει το βιβλίο με το αντίστοιχο μπεστ σέλλερ της δεκαετίας του '80 *Holy Blood, Holy Grail*, το οποίο επίσης είχαν γράψει τρεις συγγραφείς μαζί!

Θεωρείται το καλύτερο βιβλίο που εμπνέεται από δημοφιλή ψευδοϊστορικά θέματα. Η κριτικός συνδέει τα δύο κείμενα και είναι ολοφάνερο ότι ο *Κώδικας Ντα Βίντσι* έρχεται δεύτερος και αντιγράφοντας.

Και τα δύο σπριζονται στα παλιά θέματα της θεωρίας των συνομοσιών –ειδικότερα κατά του Χριστιανισμού. Αναφέρει μάλιστα ότι το αληθινό «Συμβούλιο της Σιών» δεν ήταν παρά μια μικρή, ανώδυνη παρέα φιλαράκων που σχηματίστηκε το 1956. Κατ'αλήθειαν το μόνο πράγμα, που είναι δυνατότερο από μια παγκόσμια συνομοσία, είναι η επιθυμία μας να πιστεύουμε στην ύπαρξή της.

Στον βρετανικό *Guardian* ο Mark Lawson τονίζει ότι τίποτε δεν γράφτηκε κατά τύχη στο γελοίο αλλά συναρπαστικό μπεστ σέλερ του Νταν Μπράουν. Επίσης συνδέει την έκρηξη του ενδιαφέροντος για παρόμοια θέματα με τις κοινωνικές συνιστώσες κάθε εποχής. Παράδειγμα τα *Σαγόνια του Καρχαρία*, στη δεκαετία του εβδομήντα, αντικατόπτριζαν τις νευρώσεις μιας ευημερούσης αμερικάνικης γενιάς που είχε υποστεί τον Ψυχρό Πόλεμο και την Κρίση Πετρελαίου. Τότε, το target group ήταν νέοι, ανύπαντροι, χωρίς λογοτεχνική κατάρτιση.

Τώρα, δύο χρόνια μετά την 11 Σεπτεμβρίου: «Dan Brown's *The Da Vinci Code*, 450 pages of irritatingly gripping tosh, offers terrified and vengeful Americans a hidden pattern in the world's confusions», δηλαδή έχουμε 450 σελίδες συναρπαστικής ανοψίας, ό,τι πρέπει για τους τρομοκρατημένους και εκδικητικούς αμερικανούς. «Tosh», στην αργκό, σημαίνει «τρίκες, ανοψίες».

Επομένως, κάθε φορά, συνεχίζει ο κριτικός, που συμβαίνει κάτι κακό στον κόσμο, φταίνε οι μηχανισμοί μιας χιλιόχρονης μυστικής κοινότητας που κυβερνά υπόγεια τον κόσμο. Και καταλήγει ο Lawson: «Η επιτυχία του βιβλίου δεν οφείλεται στη γραφή του αλλά στη μετά την 9/11 θεραπεία. Λέει στους Αμερικανούς αυτό που θέλουν να ακούσουν: ότι όλα έχουν προαποφασιστεί. Και κάνοντας αυτό, ο Μπράουν έσπασε τον κωδικό των μπεστ σέλερ».

Και πάλι στον *Guardian* ο Jonathan Freedland σημειώνει ότι μεγάλο μέρος της επιτυχίας του βιβλίου σπριζεται στην διάρθρωσή του σε 105 μικρά κεφάλαια που το ένα προσθέτει λίγες πληροφορίες στα

προηγούμενα ώστε ο αναγνώστης να αισθάνεται όπως στις «λύσεις των προηγούμενων» σταυρολέξων. Το πραγματολογικό υλικό σε συνδυασμό με το ξάφνιασμα των απαντήσεων

κολακεύει τους αναγνώστες και τους κάνει να αισθάνονται πιο έξυπνοι, ανταμείβοντάς τους με το αίσθημα ότι έχουν μάθει κάτι.

Σ' αυτό, λοιπόν, το παγκοσμιοποιημένο κοινό, το φοβισμένο και τρομοκρατημένο από φπαχτούς τρομοκράτες, το συρόμενο και αγόμενο από χριστιανικές αιρετικές θεωρίες και συνωμοσιολογίες του συρμού, προστέθηκε και το ελληνικό κοινό. Ένα κοινό κατά βάθος αδιάβαστο και βαθύτατα απαίδευτο, που τελειώνει το Λύκειο χωρίς να έχει διδαχτεί (και άρα διαβάσει...) ένα κανονικό μυθιστόρημα στην τάξη. Κοινό του «ενός βιβλίου – τον χρόνο» και των τεσσάρων ωρών πλεθέασης καθημερινά.

Όμως τα μυστικά του κόσμου και τα άδυτα της ανθρώπινης ψυχής βρίσκονται στον Όμηρο, στον Καβάφη, στον Μπόρχες, στον Έντγκαρ Άλαν Πόε, στον Ναμπόκοφ, στην Πατρίτσια Χάισμιθ, στη Μαργκερίτ Γιουρσενάρ, στον Ντοστογιέφσκι, στον Ζαν Ζενέ, στον Ίταλο Καλβίνο, στην Τόνι Μόρισον, στην προκλητική φετινή νομπελίστρια Γέλινεκ.

Η ψυχή ευφραίνεται με την *Οδύσσεια*, την *Ασκητική*, το *Όνειρο στο Κύμα*, τον *Επιτάφιο Θρήνο*, το *Μυθιστόρημα της Κυρίας Έρσης*, τον *Λυρικό Βίο*, την *Ενδοχώρα*, το *Τρίτο Στεφάνι*, τη *Λωξάντρα*, το *Κιβώτιο*. Ζούμε σ' ένα φωτεινό, μεσογειακό τόπο, με ορθόδοξες και παγανιστικές ρίζες, ακουμπάμε δίπλα στις μεσογειακές ακτές, γευόμαστε την ανατολή των μεγάλων πολιτισμών.

Τι μας ενδιαφέρει η μετατόπιση του κέντρου της χριστιανοσύνης προς τη Δύση, η Μαρία Μαγδαληνή και τα σταυροφορικά Δισκοπότηρα που δηλητηρίασαν τους λαούς; Αυτή τη στιγμή στη Μεσοποταμία, ρημάζονται τα τελευταία ίχνη των μεγαλύτερων πολιτισμών του πλανήτη. Κι αυτό το ρημαδιό το επιβάλλουν θρησκευτικές σχέτες από τη χώρα των πνευματικών φαστφουντάδικων. Αυτή τη συνομοσία, κύριε Νταν Μπράουν, θα θέλαμε να μας αποκαλύψετε, εσείς και οι δικοί σας, και οι ειδικοί σας, κι οι κωδικοί σας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Α Φ Ι Ε Ρ Ω Μ Α

Η μετΟλυμπιάδα

Το αόρατο πλέγμα

Μετά τους Ολυμπιακούς τι; Η Ελλάδα παραμένει η ίδια θα απαντήσει ο αναγνώστης. Ωστόσο το γεγονός αυτό καθεαυτό, η εκ δορυφόρων μεταδιδόμενη φλόγα της πόλης στον πλανήτη γη, επί δεκαεπτά συναπτες ημέρες, υποχρέωσε τους πάντες σε μία στάση, σε μία θέση, προκάλεσε συζητήσεις. Υπάρχει μια απηλούστατη, τήνη θεμελιώδης, ερώτηση που υποβάλλουν οι συγγραφείς: μια χώρα δίχως σύγχρονη Εθνική Βιβλιοθήκη, δίχως δανειστικές βιβλιοθήκες, δίχως οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες, δικαιούται να δαπανήσει ό,τι δαπάνησε (εμφανώς και αδήλως) γι' αυτές τις δεκαεπτά ημέρες; Ή διαφορετικά: Μια χώρα, δίχως εξασφαλισμένο θεσμικό πλαίσιο για τον ποθτισμό, δικαιούται να δαπανήσει όλα της τα αποθέματα, από τον πατριωτισμό (διά του εθελοντισμού) έως τον οβολόν

της (διά του προϋπολογισμού των επερχομένων ετών), σε μία και μοναδική επίδειξη φιλοξενίας –που ουδέμία αναμφισβήτως σχέση έχει ούτε με τον ίδιο τον αθλητισμό ούτε και με ό,τι καλό μπορεί αυτός να προσφέρει σ' έναν τόπο: Σ' αυτή την ερώτηση απαντες θα κληθούμε να απαντήσουμε αργά ή γρήγορα –και όχι μόνον επειδή αυτή η φιλοξενία (με την εξαίρεση των έργων υποδομής) μας έκανε φτωχότερους.

Στο εκτενές αφιέρωμα που ακολουθεί μερικοί συγγραφείς μας απαντούν στο ερώτημα αν ο αθλητισμός είναι ποθτισμός, αν οι φιέστες έχουν νόημα, κ.λπ. κ.λπ. Από την εποχή του Βικέβα και του Ροϊδη, εποχή των Ολυμπιακών του 1897, έως σήμερα, πάρα ποθλά πράγματα έχουν οπωσδήποτε αθλάξει. Δεν ξέρουμε ωστόσο αν έχει αθλάξει η νοοτροπία μας ως έθνους, εκείνο που ο Γιώργος Γραμματικάκης σε σχετικό άρθρο του (παραθέτουμε αποσπάσματα παρακάτω) αποκαλεί:

«αόρατο πλέγμα που συμπιέζει προσδοκίες και κριτήρια».

A.M.

Δημήτριος Βικέλας:

Δεν έχομεν τα μέσα δι' εορτίας μεγαλοπρεπείς...

Ότε εφθάσαμε εις το εκκρεμές ζήτημα: που θα τελεσθούν οι πρώτοι αγώνες, το 1896, εζήτησα τον λόγον. Διεξεδίκησα τα δικαιώματα της Ελλάδος προκειμένου περί ανασυστάσεως Ελληνικού θεσμού. Ναι μεν, κατά την έκφρασιν του Βίκτωρος Ουγώ, όλοι οι πολιτισμένοι λαοί έχουν κοινήν προμήτορα την αρχαίαν Ελλάδα, αλλ' ημείς την έχομεν μητέρα. Είμεθα τρόπον τινα οι θείοι των λοιπών εθνών. Ιδού η μόνη υπεροχή μας, εάν είναι τούτο υπεροχή. Ιδού πόθεν η αξίωσις να εγκαινιασθούν επί του Ελληνικού εδάφους μας οι ανιδρυόμενοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Δεν έχομεν τα μέσα να τελέσωμεν εορτίας μεγαλοπρεπείς, αλλά, το εγκάρδιον της υποδοχής θ' αναπληρώσας πολλάς ελλείψεις μας. Δεν θα παρέξωμεν εις τους ξένους μας διασκεδάσεις αξίας της περιστάσεως, αλλ' έχομεν να δείξωμεν τα μνημεία και τα ερείπια της αρχαιότητος, θα τους οδηγήσωμεν εκεί όπου οι αρχαίοι ετέλουν τους ενδόξους αγώνας των, εις τα Ολύμπια, τα Ίσθμια, τους Δελφούς, την Επίδαυρον... Αυτά περίπου είπα. Εφρόντισα συγχρόνως και προ πάντων να διατρανώσω ό-

τι ουδεμίαν εντολήν είχα εκ μέρους της Ελληνικής Κυβερνήσεως, ώστε διά της προτάσεώς μου ούτε την Ελλάδα ήθελα να ενοχοποιήσω, αλλ' ούτε και το Συνέδριον. Επρότεινα απλώς και μόνον να διατυπωθή ευχή – ευχή μηδένα εκ των προτέρων υποχρεούσα, υπέρ της εν Αθήναις εγκαινιάσεως των ανιδρυομένων διεθνών Ολυμπιακών αγώνων. – Είπα και εκάθισα περιμένων τας αντιρρήσεις. Αλλ' αντί αντιρρήσεως, ο Κορ de Coubertin, ο πρόεδρος της άλλης επιτροπής, ο αντιπροσωπεύων την Αμερικνήν καθηγητής Sloane, και άλλα μέλη του συνεδρίου υπεστήριξαν ενθέρμως την πρότασίν μου. Η αποδοχή επήλθεν ομοφώνως και ολοψύχως.

«Οι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες», 1895, Άπαντα Δημητρίου Βικέλα, τ. Η' σ. 132.

**ΕΙΝΑΙ
Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ;**

**Παύλος Μάτεσις:
Ο Αθλητισμός ως Παρασιτισμός**

Ο Αθλητισμός είναι Παρασιτισμός. Δεν παράγει έργο, θορυβεί, δεν προάγει (ούτε και χρειάζεται) τη νομοσύνη, δεν συνεισφέρει στο κοινωνικό γίνεσθαι. Έρμαιο οικονομικών σχεδιασμών σήμερα, η προβολή, η προώθηση του, υιοθετημένη πλέον και από τις κυβερνήσεις παγκοσμίως, η υπέρ αυτού και περί αυτόν προπαγάνδα συνιστά ένα καινούργιο "όπιο του λαού", ειδικά για άτομα μέσης, ή αέργου ή νωχελούς νομοσύνης. Ο μέσος Έλληνας πά-

σχει (ή θεωρεί εαυτόν υποχρεωμένον να πάσχει) από το βαρύτατο άχθος της αρχαϊκής και κλασικής ελληνικής Ιστορίας, την οποία, ενώ την θεωρεί οικόσημό του, σπάνια τη γνωρίζει, και σπανιότερα ξέρει να την αποτιμήσει. Έτσι, ο αθλητισμός γίνεται ένας και πολιτικά αντιδραστικός Δούρειος Ίππος, και ο πνευματικά ανοχύρωτος πολίτης πιστεύει ότι με τα αθλητικά «επιτεύγματα» ο αγώνας του τώρα δικαιώνεται, ως ον ελληνόφρον και ικανό πλέον να ατενίζει αφ' υψηλού και ανταγωνιστικά (με άχτι) τη λοιπή Ευρώπη.

Δείγμα ανησυχητικό: η απελθούσα Ολυμπιάδα 2004, με επικεφαλής μία ανίδεη και άσχετη γυναίκα, ήταν μία πτωχο-προδρομική απόπειρα (μας έριξαν το δόλωμα και το δαγκώσαμε λαίμαργα) ενός πνευματικά και πολιτικά μονίμως νεόπτωχου κράτους (που κακοδαιμονεί κυρίως μετά από την παράλογη κυριαρχία της Δεξιάς κατά την λεγόμενη Απελευθέρωση 1944-45), το οποίο καταξοδεύτηκε «φιλότιμα», με επιβράβευση τα λαθραία ειρηνικά-προστατευτικά μειδιήματα των αλλοδαπών χωρών. Το επίπλασμα πολιτισμού που επέδειξε η ε-

ναρκτήρια τελετή, λειτουργικά άχρηστη, κάτι σαν ντεφιλέ πολυπράγμονος μόδιστρου, το ετίμησαν (καμαρώσαμε) άτομα περιωπής: δείγμα ο πρίγκιπ του καζίνο του Μονακό, ο οποίος αναχάραζε ως γίδα την τσίκλα του. Ακολούθησαν οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, περιστασιακές γειγονίστικες φιέστες οι περισσότερες, με κορύφωση το Κύπριον Άγος στην Επίδαυρο. Η απόπειρα αντιγραφής (ξεπατίκωμα) της αρχαίας και αρχαϊκής Ελλάδος (βλέπε νεάνιδες μέσα σε μινωικά κιούπια) παραμένει ματαιοπονία, όπως οι

παρθενώνες που πουλιούνται στο Μοναστηράκι. Οι εποχές εκείνες και οι τέχνη τους δεν ιχνογραφούνται.

Ειδοποιητήριο: μην επικαλεστούμε ποτέ τον αρχαιο-ελληνικό αθλητισμό ως άλλοθι, και μην ξαναστείλουμε τις οδυνηρά ογκηρές και ντοπαρισμένες Ρωσίδες στην Ολυμπία. Στην αρχαία Ελλάδα ο πολίτης ήταν μόνιμα επίστρατος μέχρι τα 52 του, και ώφειλε να γυμνάζεται, ώστε να είναι ικανός να φέρει τα βαρύτατα όπλα, ασπίδα κλπ. Επιπλέον, να υπολογίσουμε τη θρησκευτική σχεδόν λατρεία του ευμελούς σώματος. Ο τότε αθλητισμός δεν ήταν επάγγελμα, και είχε ρίζες σε πανάρχαιες ταφικές τελετές.

Εάν δεχτούμε ότι ο πολιτισμός δεν είναι το μέτρο ανάπτυξης μιας κοινωνίας αλλιώς απλώς το σύνολο των γνωρισμάτων της, τότε σαφέστατα και ο αθλητισμός των ημερών μας, όπως και σε όλες τις εποχές, δεν θα μπορούσε παρά να υπάγεται σ' αυτό το σύνολο όχι μόνο ως απαραίτητο γρανάζι του μηχανισμού της αθλή και ως καθρέφτης της.

Μάρω Δούκα: Ουδέν κάκιον αθλητών γένους

*Κακῶν γὰρ μυρίων ὄντων καθ' Ἑλλάδα,
οὐδὲν κάκιον ἔστιν ἀθλητῶν γένους
(ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ, ΑΥΤΟΛΥΚΟΣ, ἀν. 1)*

Τι ακριβώς εννοεί ο Ευριπίδης δεν είναι δύσκολο να το υποθέσουμε. Έχουμε σοβαρές ενδείξεις, άλλωστε, από πολλές πηγές ότι ο «οργανωμένος» αθλητισμός ήδη από τα μέσα περίπου του 5ου π.Χ. αιώνα είχε χάσει το θάμβος του. Είχε δηλαδή «εκτροχιαστεί» από το σύστημα εκείνο των αξιών που τον αναδείκνυε σε πρωτεργάτη της ευγενούς άμιλλας των πολιτών, όπως αυτή εκφραζόταν μέσα από τη συλλογική εξουσία της πόλης-κράτους.

Και κάτι ακόμη που καλό είναι να γνωρίζουμε: το ρωμαϊκής προέλευσης, αναληθές ως προς την ουσία του, απόφθεγμα **νους υγιής εν σώματι υγιεί**, ανασυρμένο από τους ρομαντικούς της Ευρώπης του 19ου αιώνα, σε μια εποχή που η επαναπρο-

σέγγιση του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού υπό την αιγίδα του καπιταλιστικού προτεσταντισμού φιλοδοξούσε να «αμβλύνει» ή και να «διασκεδάσει» τις έντονες κοινωνικές, πολιτικές και εθνικές αντιθέσεις, κατέληξε, μεσούντος του 20ού, να υπηρετεί εμβληματικά φασιστοειδή, ολοκληρωτικού προσανατολισμού, ιδεολογήματα. Και τώρα στο ερώτημα. Εάν δεχτούμε ότι πολιτισμός είναι ο βαθμός ανάπτυξης των υλικών και των πνευματικών συνθηκών διαβίωσης σε μια κοινωνία που επηρεάζουν καθοριστικά την ημερότητα των πθών στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, δεν χωρεί καμιά αμφιβολία ότι ο αθλητισμός, όπως ασκείται σήμερα, κάθε άλλο παρά συστατικό του πολιτισμού θα μπορούσε να θεωρηθεί. Κι όταν λέω αθλητισμός δεν εννοώ την

άθληση στο σχολείο ή στο γυμναστήριο της γειτονιάς, παρότι ακόμη και σ' αυτούς τους χώρους συχνά η άμιλλα εκτρέπεται σε βιαιότητα, αλλά την άθληση που τροφοδοτεί η παγκόσμια αθλητική βιομηχανία με τη μορφή του ανταγωνιστικού επαγγελματικού πρωταθλητισμού. Όπου η σωματική ευεξία και η πνευματική υγεία του αθλούμενου δοκιμάζονται καθημερινά προκειμένου να «χτιστεί», ακόμη και ενάντια στην ανθρώπινη φύση, ο υπεράνθρωπος εκφραστής της συλλογικής νίκης. Μιας νίκης που ενεργοποιεί τη φυλετική υστερία και που παραπέμπει στα ρωμαϊκά στάδια, τα κατάμεστα από αλαλάζοντα πλήθη υπέρ του ενός ή του άλλου μονομάχου.

Εάν όμως δεχτούμε ότι ο πολιτισμός δεν είναι το μέτρο ανάπτυξης μιας κοινωνίας αλλά απλώς το σύνολο των γνωρισμάτων της, τότε σαφέστατα και ο αθλητισμός των ημερών μας, όπως και σε όλες τις εποχές, δεν θα μπορούσε παρά να υπάγεται σ' αυτό το σύνολο όχι μόνο ως απαραίτητο γρανάζι του μηχανισμού της αλλά και ως καθρέφτης της. Επομένως όλα όσα μας ενοχλούν ή μας εκστασιάζουν σήμερα στον αθλητισμό, από τον χουλιγκανισμό των οπαδών και τα αναβολικά των αθλητών έως το βλέμμα του αποθεωμένου Βορειοππερωτή Δήμα, δεν είναι παρά απλά συμπτώματα του πνεύματος της εποχής μας. Ενός πνεύματος βίαιου, ευτελούς και άκρως ανταγωνιστικού, καμουφλαρισμένου αριστοτεχνικά πίσω από τα συγκινησιακά αναλώσιμα της Αγοράς και όπου η επιτυχία μόνο ως οικονομική απολαβή θα μπορούσε να μετρηθεί. ☺

Κώστας Μουσελάς: Η Μέρα με τη Νύχτα

Εν συντομία: Πρόκειται για δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα – η μέρα με τη νύχτα. Ουσιαστικά ο αθλητισμός καλλιεργεί το σώμα μας, ενισχύει την υγεία μας, ενδυναμώνει τους μύες μας. Ο πολιτισμός αντίθετα καλλιεργεί το μυαλό μας, ευαισθητοποιεί την ψυχή μας, τροφοδοτεί με νοήματα τη ζωή μας, εξανθρωπίζει τα ένστικτά μας, δίνει προτεραιότητες στην αισθητική, στο καλό γούστο, μας δίνει αντιστάσεις για να αποφεύγουμε το κιτς, τη βαρβαρότητα, την ασχήμια της ψυχής, τη διάπραξη του αναίτιου κακού, και επιπλέον μας προσφέρει πλουσιοπάροχα ψυχαγωγία ποιότητας ή κάποιας ποιότητας.

*Ο «αθλητισμός», όπως τα πάντα
σχεδόν μας πείθουν, έχει περάσει πια
στα χέρια ενός εγκληματικού και ασύδοτου
παρακράτους με καθαρά μαφιόζικη νοοτροπία.*

Δεν αρνούμαι τη σημασία του αθλητισμού – αυτό έλειπε – όσο τουλάχιστον η χρησιμότητά του περιορίζεται στις ωφέλειες που μπορεί να μας δώσει, αλλά, η διαφορά παραμένει. Αν όμως περάσουμε στους αγώνες των αθλητών (στα ματς ποδοσφαίρου, μπάσκετ κ.λ.π.) που τροφοδοτούν σε ιλιγγιώδεις ρυθμούς τον αβυσσαλέο ανταγωνισμό τους, τότε τα πράγματα χειροτερεύουν. Θα χειροκροτήσω βέβαια τον αθλητή για το χρυσό που πήρε, επειδή στα τόσα δευτερόλεπτα κάλυψε τα 100 μέτρα, ή τον ποδοσφαιριστή που έβαλε τα πιο πολλά γκολ της ομάδας του, αλλά, το ξαναλέω, δεν βρίσκω τι κοινό έχουν μεταξύ τους αυτά τα δυο πράγματα – δεν έχουμε να κάνουμε με όμοιες και συγκρίσιμες αξίες.

Και δεν μπαίνω καθόλου στο πού έχει οδηγήσει τους αθλητές του πλανήτη μας αυτός ο κανιβαλικός ανταγωνισμός ή σε τι καταστροφικές συνέπειες, που από ένα σημείο και πέρα αφορούν πια και τους λαούς του. Παρακολουθώντας κάποιος έναν ποδοσφαιρικό αγώνα για παράδειγμα – και μάλιστα όχι ως οπαδός – θα θαυμάσει τη δεξιοτεχνία των παικτών, τις έξυπνες τεχνικές τους, θα περάσει ευχάριστα την ώρα του, αλλά για μένα, πέραν τούτου, ουδέν. Το μυαλό του και η ψυχή του ελάχιστα θα έχει ωφεληθεί και τίποτα δεν θα μείνει –σε διάρκεια– μέσα του. Αντίθετα, αν αυτός ο κάποιος παρακολουθήσει μια συγκλονιστική παράσταση (π.χ. τον Οιδίποδα ή τον Μάκβεθ) ή, φθάσει στο τέλος στην ανάγνωση ενός καλογραμμένου βιβλίου, η απόλαυση και το όφελός του, θα είναι πολλαπλάσια και με διάρκεια μέσα του.

Από εκεί και πέρα είναι να λυπάται κανείς για το πόσο κοντόφθαλμο και αντιπνευματικό καταντά να είναι ένα κράτος, όταν, όχι μόνο δεν βλέπει αυτή τη διαφορά, αλλά δίνει και ανήκουστες προτεραιότητες στον αθλητισμό σε σχέση με τον πολιτισμό. Κι αυτό χωρίς να υπολογίσουμε ότι ο «αθλητισμός», όπως τα πάντα σχεδόν μας πείθουν, έχει περάσει πια στα χέρια ενός εγκληματικού και ασύδοτου παρακράτους με καθαρά μαφιόζικη νοοτροπία. ☺

Θεόδωρος Γρηγοριάδης:

**Μα πού πήγαν οι συγγραφείς;
 (Σχόλιο για τη θέση του συγγραφέα στη με-
 τολυμπιακή Ελλάδα)**

Ακούστηκαν δύο απόψεις για την παταγώδη αποουσία των συγγραφέων από την Ολυμπιακή πανδαισία. Η μία υποστηρίζει ότι το γεγονός αυτό καθ' αυτό, ως αθλητικό συμβάν, δεν αφορούσε τους αγύμναστους και νωκελικούς γραφιάδες και τα γραπτά τους. Μία δεύτερη άποψη ήθελε τους συγγραφείς να συμμετέχουν, να συζητάνε, να διαβάζουν σε δημόσιους χώρους, να προβάλλουν το λόγο ισόδύναμα με την τεσπερονική επίδειξη του σώματος, να επιδεικνύουν τη συνέχεια της γλώσσας στην οποία αναγράφονταν οι πρώτες ολυμπιακές στήλες.

Η επιλογή ωστόσο μιας στιχουργού ως κειμενογράφου της τελετής έναρξης συρρίκνωσε εμβληματικά τον ρόλο των συγγραφέων. Θα μπορούσαμε, πάντως, να σταθούμε κάπου ανάμεσα στις δύο απόψεις. Από τη μία –πράγματι– τι δουλειά έχει η αλεπού στο παζάρι; Και από την άλλη, τι διαφορετικό σημαίνει Ολυμπιάδα, εκτός από τα γήπεδα και τις βόλτες στον απονικτικό Ψυρρή; Ποιο πολιτιστικό πρόσωπο προβάλαμε στην Ολυμπιάδα, το ό-τι έχουμε καλούς εργολάβους; Τα ίδια έκαναν οι Ισπανοί στη Βαρκελώνη; Η «πνευματική ανάδοχος» της Ολυμπιάδας θα φύτευε ποτέ ένα «κλάδο»... βιβλιοθήκης σε μια ελληνική επαρχία;

Το πρόβλημα είναι ότι οι συγγραφείς αυτής της χώρας ζούνε σ' έναν εκτοπισμό διαρκείας, πριν και μετά την Ολυμπιάδα –αν εξακολουθούμε να πιστεύουμε ότι με το γεγονός αυτό ξεφεύγουμε από την παλιότερη διαχωριστική γραμμή της «μεταπολίτευσης», της πιο ουσιαστικής περιόδου της νεώτερης ιστορίας μας.

Εκτοπισμός είναι η απαξίωση των συγγραφέων από κάθε μορφή δημόσιου διαλόγου, ο παραμερισμός τους από κάθε κέντρο αποφάσεων που αφορά τους ίδιους, η περιθωριοποίηση του ρόλου τους και του έργου τους. Δεν «μετράνε» οι συγγραφείς, δεν «πουλάνε», δεν υπολογίζονται. Κανείς δεν κάνει αναφορά στο πρόσωπό τους, δεν σκανδαλίζουν επαρκώς, ούτε έχουν την «κατάλληλη» υπο-

δομή για να απασχολήσουν την επικαιρότητα. Οι πόρτες πολιτισμού κλείνουν στο διάβα τους, τα ταμεία κάθε χορηγού ιδιώτη και κρατικού φορέα ολιγωρούν εμπρός στον συγγραφέα (το περίφημο βραβείο Booker επικορηγεί η ομώνυμη βρετανική εταιρεία τροφίμων).

Είναι εμφανές ότι, με τον υποβιβασμό του λόγου και του πολιτισμού στην κοινωνία μας, και το πιο καλοκάγαθο σχόλιο ενός συγγραφέα γίνεται επαρκώς τοξικό και δεν μπορεί να ενταχθεί στο πλαίσιο κανενός «κοινωνικού διαλόγου». Ο διάλογος μεταξύ καλαμπουρτζήδων δημοσιογράφων στα ενημερωτικά προγράμματα της ραδιοφωνίας, είναι η καθημερινή απόδειξη της «καλαρής» δημόσιας συζήτησης.

Οι συγγραφείς στον κόσμο τους – αλλά σε ποιον κόσμο; Και ο υπόλοιπος κόσμος ζει –σ' αλήθεια– σ' έναν δικό του; Πράγματι οι συγγραφείς, ως ατάρκη και εσωστρεφή όντα, δεν επεδίωξαν ποτέ να δημιουργήσουν τους πυρήνες ενός ριζοσπαστικού διαλόγου που θα ανοιγόταν λίγο παραπέρα από τον ιδιωτικό τους χώρο. Ακόμη και η (ανανεωμένη) Εταιρεία Συγγραφέων αντιμετωπίζεται, από ορισμένους, σαν ένα ριψοκίνδυνο κλαμπ που ταραάζει τη χαμηλότονη εικόνα του συγγραφέα που ανήκει σε άλλες εποχές. Μόνον που άλλοτε οι συγγραφείς έπαιρναν τους δρόμους της περιπλάνησης και δεν ζούσαν στριμωγμένοι στα διαμερίσμα-

τα περιμένοντας τη βράβευση από κάποιο λογοτεχνικό περιοδικό ή από την επετηρίδα των κρατικών βραβείων.

Μετά τη δεκαετία του ενενήντα, οπότε έγινε και το μεγάλο εκδοτικό άνοιγμα στην αγορά, δεν ευδοκίμησε κανενός είδους πνευματικός αλλά και επαγγελματικός διάλογος. Η Πολιτεία, από τη μεριά

της, θεωρεί ότι το συγγραφικό είναι ένα είδος τυχοδιωκτισμού. Όποιος γράφει θα βολευτεί, εκδότες υπάρχουν. Απαιτείται ακόμα καιρός μέχρι να εκλείψει η αντίληψη ότι ο συγγραφέας είναι ένα μοιραίο άτομο που δεν έχει ανάγκη ούτε τα υλικά αγαθά ούτε την ηθική στήριξη.

Κανένα Υπουργείο Πολιτισμού δεν συζητά σοβαρά κατευθείαν με τους συγγραφείς. Στους σχετικούς φορείς που έχουν δημιουργηθεί, ως διαμεσολαβητές ανάμεσα στο προϊόν-βιβλίο και την αγορά, ελάχιστα εκπροσωπούνται οι ίδιοι οι συγγραφείς.

Απλώς έχει προκύψει ένα παρα-λογοτεχνικό συνάφι που «εκμεταλλεύεται» την ανασφάλεια και την αναποφασιστικότητα των δημιουργών. Τώρα πια οι «φορείς» προβάλλονται ως κατεξοχόν πολιτιστικοί εκπρόσωποι και στο εξωτερικό «εξάγουμε» περισσότερα περίπτερα εκθέσεων παρά δημιουργούς.

*Το πρόβλημα είναι
 ότι οι συγγραφείς
 αυτής της χώρας ζούνε
 σ' έναν εκτοπισμό
 διαρκείας*

Σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρώπης (τα ξέρουμε αυτά από πρώτο χέρι) ένας συγγραφέας με κάποια βιβλία στο ενεργητικό του δεν έχει ιδιαίτερο πρόβλημα επιβίωσης. Εκεί η Πολιτεία, χωρίς να επεμβαίνει στη δημιουργική δουλειά του συγγραφέα, έχει θεσπίσει θεσμικά μέτρα που διασφαλίζουν την αξιοπρεπή του επιβίωση. Με αμοιβόμενες ομιλίες και παρουσιάσεις σε σχολεία και πανεπιστήμια, με περιοδείες σε βιβλιοθήκες, με υποτροφίες, απελευθερώνει τον συγγραφέα από την πίεση της αγοράς.

Και να ήταν μόνον αυτά στην μεταΟλυμπιακή ευδαιμονία; Σχολεία χωρίς βιβλιοθήκες, μισοτελειωμένες δανειστικές βιβλιοθήκες, εξοστρακισμός των πνευματικών ανθρώπων από τον δημόσιο λόγο, από την πολιτική, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι μόνες εκπομπές για το βιβλίο που απέμειναν στα ιδιωτικά –και χωρίς επίσημη άδεια– κανάλια αφορούν εθνικιστικά και φασιστικά σκουπίδια μεταμφιεσμένα σε μυθιστορήματα.

Σε ένα πρόσφατο άρθρο του στην *Ελευθεροτυπία*, ο Νίκος Παναγιωτόπουλος, επίκουρος καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης, πρότεινε τη δημιουργία μια διακλαδικής οργάνωσης καλλιτεχνών, συγγραφέων, επιστημόνων, πέρα από συντεχνιακά συμφέροντα, ενός είδους εθνικού κοινοβουλίου το οποίο θα έχει κριτική στάση τόσο απέναντι στις εξουσίες όσο και απέναντι στον ίδιο του τον εαυτό.

Σοβαρή ιδέα που, το λιγότερο, αν δεν υλοποιηθεί ποτέ ως ουτοπική πρόταση, μπορεί να σημάνει την απαρχή μιας δραστηριοποίησης ώστε οι άνθρωποι που προτάσσουν το λόγο να διαμορφώσουν το δικό τους, ανοιχτό προς την κοινωνία, δημόσιο βήμα.

Η χώρα μας, χρόνια τώρα, είναι γνωστή για τον Όμηρο, τον Ευριπίδη, τον Καβάφη, τον Σεφέρη, τον Καζαντζάκη και όχι για τον Ζαγοράκη. Ο Καζαντζάκης έφερε τον τουρισμό στην Ελλάδα, η ντοπαρισμένη Ολυμπιάδα τον μείωσε.

Στο ερώτημα του πρώτου τυχόντος: «Τι είναι συγγραφέας;» ας του απαντήσουμε ότι είναι εκείνος με του οποίου τα κείμενα μαθαίνουν τη γλώσσα μας οι επόμενες γενιές. Αλλά πολύ φοβάμαι ότι, στην μετΟλυμπιακή εποχή ελάχιστα ενδιαφέρονται για τη γλώσσα, τα κείμενα και τις επερχόμενες γενιές. ☹

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ

Μόλις κυκλοφόρησε

17 x 24 cm σελ. 820 ISBN 960-624-187-0 Τιμή: 25,00 €

E. Blair Bolles

Η «Εντολή»
 του Γαλιλαίου

Μια ανθολογία
 από σημαντικές
 στιγμές του
 επιστημονικού
 λόγου

Ο Ηρόδοτος παρατηρεί την κοιλάδα του Νείλου και συμπεραίνει πως κάποτε βρισκόταν κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Ο Χέρμπερτ Μπάτερφιλντ μας δείχνει πώς η αγκίστρωση σε μια εσφαλμένη ιδέα μπορεί να παρακλώσει την πρόοδο της επιστήμης. Ο Ρόμπερτ Οπενχάιμερ, λίγο πριν του απαγορεύσουν να ασχολείται με την πυρηνική φυσική, εξηγεί πώς γίνεται η πυρηνική σχάση και αναρωτιέται αν οι επιστήμονες μπορούν τελικά να κατακτήσουν τη γνώση σε μεγάλο βαθμό. Ο Πρίμο Λέβι γράφει ένα θαυμάσιο κείμενο για το χημικό στοιχείο του άνθρακα επειδή αισθάνεται ένα χρέος προς αυτό, από την εποχή των στρατοπέδων του Άουσβιτς. Ο αστρονόμος και συγγραφέας Καρλ Σαγκάν αντικρούει τους ισχυρισμούς ότι ο πλανήτης μας δέχεται τακτικά επισκέψεις από εξωγήινους...

Πρόκειται για μερικά από τα ξεχωριστά δείγματα γραφής που έχει συγκεντρώσει σε αυτό το βιβλίο ο Έντμουντ Μπλερ Μπόλς, αφού διέτρεξε όλη τη βιβλιογραφία των επιστημών, σε μια διάρκεια δύομισυ χιλιάδων χρόνων. Το αποτέλεσμα είναι μια ανθολογία συναρπαστικών κειμένων που διαβάζονται αβίαστα, και μάλιστα με όποια σειρά επιθυμεί ο αναγνώστης. Ένα πολύτιμο απόσταγμα, προσοιό και συναρπαστικό για τον αναγνώστη που δεν έχει ιδιαίτερη σχέση με την επιστήμη, αλλά συνάμα αρκετά δεισοδύτικο ώστε να ικανοποιήσει και τους μυημένους.

ΜΑΝΗΣ 5, 106 81, ΑΘΗΝΑ. ΤΗΛ. 210 3818372, FAX. 210 3301583
 e-mail: pek@physics.uoc.gr • www.cup.gr

**Γιώργος Γραμματικάκης:
 Η εκδίκηση της Νύχτας***

Η εκδοχή του νυχτερινού κέντρου, που άφησαν να κυριαρχήσει, ακύρωσε τον εξαίσιο κόσμο του χορού και των δημοτικών τραγουδιών· και θόλωσε το πανόραμα της ζωής και τη διαύγεια των ήχων, που είχαν αρχικά διαχυθεί στο στάδιο. Ένα «ήθος» γνώριμο στη νεοελληνική ζωή έμοιαζε να παίρνει την εκδίκησή του. [...]

Η Τελετή Λήξεως δεν ήταν υποχρεωμένη –το αντίθετο μάλιστα!– να ομοψυχήσει με μουσικές και καλλιτέχνες της ελαφρολαϊκής ψυχής μας, στο όνομα κάποιας «Ελληνικής» γιορτής. Πρώτον, η γιορτή απευθυνόταν σε δισεκατομμύρια μάτια. Δεύτερο, στις γιορτές καλούμε εμείς: Και «εμείς», σε αυτήν την περίπτωση, δεν ήταν οι διανοούμενοι και οι πολίτες με την αυστηρή ματιά, αλλά οι διαχρονικές αξίες της μουσικής εκφράσεως και του λόγου· ήταν ακόμη οι θαυμαστοί τρόποι που ξέρει ο Έλληνας να εκφράζει τον πόνο και τα αισθήματα χαράς του –και όχι τον επιδερμικό του νεοπλουτισμό· ήταν τέλος, η ανάγκη του να συνομιλήσει με τους άλλους λαούς, που η αθλητική τους εκπροσώπηση επέπλεε αμήχανη στο στάδιο. Ενώ όμως θεωρήθηκε ότι μπορεί να λείπουν ο Σκαλκώτας και ο Καλομοίρης, η Μαρία Φαραντούρη και η Ελένη Καραϊνδρού –τόσο άλλοι!– το ήθος του νυχτερινού κέντρου είχε την επιδεικτική του εκπροσώπηση. [...]

Η Τελετή Λήξεως θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το απλό ολίσθημα ενός μεγάλου δημιουργού. Και έτσι θα θέλαμε να μείνει, μαζί με την ευγνωμοσύνη –ή την πίκρα μας. Ο φόβος μου όμως είναι άλλος: ότι η σύγχυση αξιών και κριτηρίων, που συνιστά το μέγιστο νεοελληνικό μας πρόβλημα, έζησε μια αναπάντεχη καταξίωση. Η σύγχυση αυτή ανιχνεύεται παντού: από τα τηλεοπτικά παράθυρα, έως τις κατ' όνομα μόνον εκδηλώσεις του πολιτισμού μας. Από τις απαιτήσεις της παιδείας μας, μέχρι τις ιδεολογικές περιδινήσεις των κομμάτων. Αυτό λοιπόν που επείγει, και θα επείγει πάντοτε, είναι η προάσπιση και η ενδυνάμωση της παράλληλης Ελλάδας· εκείνης του μόχθου, των αξιών και της ευθύνης. Έδειξε με τους Ολυμπιακούς Αγώνες ότι έχει απρόσμενες δυνατότητες. Ωστόσο, όπως φαίνεται και από τα μεθεόρτια, παραμένει πάντοτε δέσμια μιας εγγενούς πολιτικής μιζέριας, και ενός πλέγματος αόρατου που συμπιέζει προσδοκίες και κριτήρια.

* Αποσπάσματα από το άρθρο «Ολυμπιακές Γιορτές και Μεθεόρτια», εφημ. «Τα Νέα» (10/09/04).

*Η σύγχυση αξιών
 και κριτηρίων,
 που συνιστά
 το μέγιστο νεοελληνικό
 μας πρόβλημα,
 έζησε μια αναπάντεχη
 καταξίωση.*

Στη διεθνή λογοτεχνική συνάντηση που διοργάνωσε το Ε.ΚΕ.ΜΕΛ. στο Σπίτι της Λογοτεχνίας στην Πάρο, στο χωριό Λεύκες, ο δημοσιογράφος της γερμανικής εφημερίδας *Frankfurter Allgemeine* Hubert Spiegel συνάντησε τη συγγραφέα Ρέα Γαλανάκη. Ήταν η ημέρα του μεγάλου τελικού του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Ποδοσφαίρου και, στο κλίμα της ημέρας, της ζήτησε να γράψει ένα άρθρο συνδυάζοντας το ποδόσφαιρο και τη λογοτεχνία. Το άρθρο δημοσιεύθηκε πρώτα στη *Faz* και στη συνέχεια στο *Βήμα της Κυριακής* (στις 25/7/04). Το αναδημοσιεύουμε εδώ με την άδεια της συγγραφέως.

**Ρέα Γαλανάκη:
 Η λογοτεχνική Εθνική**

(Η σχέση λογοτεχνίας και ποδοσφαίρου)

Αν όσα έχω να αφηγηθώ ανήκαν στις σελίδες κάποιου μυθιστορήματος, οι κριτικοί θα μπορούσαν ίσως να ειρωνευθούν τον συγγραφέα για την τόλμη της φαντασίας του, μιας φαντασίας που μέσα από μια σειρά απροσδόκπτων, ή και σχηματικών ακόμη, συμπτώσεων θα είχε ξεφύγει από το μέτρο της ανθρώπινης ζωής. Η ζωή όμως είναι πιο πλούσια από τη φαντασία, κι αυτό είναι που της δίνει την αιφνίδια ομορφιά της, δίνει

όμως ταυτόχρονα και στη λογοτεχνία τη δυνατότητα να αφηγηθεί. Σ' αυτές τις «σελίδες ζωής» θα αναφερθώ, της ζωής που προηγείται και εμπνέει. Και γι' αυτήν θα γράψω, αφού είμαι συγγραφέας. Ένα διήμερο στις αρχές Ιουλίου, συναντηθήκαμε στην Πάρο, το γνωστό στην αρχαιότητα για το κατάλευκο μάρμαρο και σήμερα για την ομορφιά του μικρό νησί των Κυκλάδων, έλληνες συγγραφείς, κριτικοί λογοτεχνίας από μεγάλες ευρωπαϊκές εφημερίδες, κριτικοί επίσης και δημοσιογράφοι από τις ελληνικές εφημερίδες. Η συνάντηση, που γινόταν για δεύτερη χρονιά και με διαφορετικούς συγγραφείς, είχε σκοπό την παρουσίαση της ελληνικής λογοτεχνίας και τη συζήτηση των συγγραφέων με τους καλεσμένους κριτικούς, μια προσπάθεια που ξεκίνησε με την πρωτοβουλία του Λογοτεχνικού Κέντρου Μετάφρασης και του Δήμαρχου της Πάρου, ο οποίος φέτος εγκαινίασε στο ορεινό χωριό Λεύκες με μια ζεστή τοπική γιορτή και το Σπίτι της Λογοτεχνίας.

Η γιορτή έγινε το απόγευμα της δεύτερης μέρας, της Κυριακής 4ης Ιουλίου, γιατί ήταν αυτονόητο πως λίγες ώρες αργότερα όλοι, ανεξαιρέτως όλοι, θα καθλώνονταν μπροστά στις τηλεοράσεις για να παρακολουθήσουν τον τελευταίο και πιο κρίσι-

μο αγώνα της Εθνικής Ελλάδος στην Πορτογαλία για το Ευρωπαϊκό Κύπελλο ποδοσφαίρου. Στην αυλή του ξενοδοχείου μας, δίπλα στην πισίνα, είχε σπηθεί μια τηλεόραση και γύρω της αμφιθεατρικά καρέκλες. Καθισμένοι σ' αυτή τη μοιραία «συνεδρία», την τελευταία άλλωστε του διήμερου καθώς είχαν τελειώσει όλες οι επαγγελματικές μας υποχρεώσεις, παρακολουθήσαμε με κομμένη ανάσα το δύσκολο παιχνίδι οι συγγραφείς, οι κριτικοί και οι δημοσιογράφοι, ξένοι κι Έλληνες, μαζί με όσους βρίσκονταν εκείνη τη νύχτα στο ξενοδοχείο, από τον ιδιοκτήτη του έως και κάποιους εργαζόμενους αλλοδαπούς, που κάπου κάπου έρχονταν να δουν κι αυτοί τις κρίσιμες φάσεις του αγώνα.

Η διπλή μοναξιά

Τις δυο προηγούμενες ημέρες είχαμε μιλήσει αρκετά για τις μεγάλες δυσκολίες που συναντά η

ελληνική λογοτεχνία καθώς προσπαθεί να ξεπεράσει το φράγμα μιας γλώσσας μικρής, ακόμη και με το λαμπρό παρελθόν της δικής μας –παρελθόν που καμιά φορά μάς γίνεται βάρος, καθώς η ματιά των Ευρωπαίων για τη σύγχρονη δημιουργία, για μας, δεν μπορεί να αποδεσμευτεί από τον (δικαιολογημένο) θαυμασμό τους για την αρχαία Ελλάδα και την αναπόφευκτη εις βάρος μας σύγκριση. Είχαμε μιλήσει ο καθένας μας για τη δουλειά του, για τη σχέση του με τη λογοτεχνία, κάνοντας έτσι ορατή την ποικιλία του λογοτεχνικού τοπίου στην Ελλάδα σήμερα, ενός τοπίου πολυσήμαντου και γοπητικού, που κρύβεται πίσω από τη γνωστή ομορφιά του γεωγραφικού τοπίου και χαρίζεται μόνο στους, κατά κάποιο τρόπο, μνημένους. Με δυο λόγια, ο καθένας μας είχε να παρουσιάσει το διαφορετικό λογοτεχνικό του έργο, τη δική του μοναχική και δύσκολη πορεία προς τη συγγραφή, παρ' όλο που συχνά τα λόγια μας συμφωνούσαν περι-

γράφοντας εμπειρίες και αφορμές. Η λογοτεχνία είναι το πεδίο μιας βαθιάς μοναξιάς, μιας διπλής θα έλεγα μοναξιάς, του συγγραφέα και του αναγνώστη. Και αν υπάρχει στις καλές περιπτώσεις μέθεξη, αν μπορεί να δημιουργήσει γέφυρες, να δημιουργήσει ή να ανακατασκευάσει «ταυτότητες», που είναι ένα από τα λογοτεχνικά αιτήματα της εποχής μας, αυτό δεν αναιρεί τη μοναχικότητα τούτης της τέχνης, ιδιαίτερα στις μικρές γλώσσες. Η σύμπτωση της μεγάλης ποδοσφαιρικής αναμέτρησης, της τελευταίας σε μια σειρά πολύ δύσκολων νικηφόρων αγώνων, και η ανάδειξη της Ελλάδας σε πρωταθλήτρια της Ευρώπης λειτούργησε καταλυτικά, φώτισε δηλαδή τη συγγραφική μας εμπειρία με τον δικό της μαγικό τρόπο. Ενα από τα πρώτα που συνέβησαν ήταν η άρση της παραπάνω συγγραφικής μοναξιάς μας και το άνοιγμα όλων μας, Ελλήνων και ξένων, προς την ομαδικότητα, μιαν ομαδικότητα όπου η αγωνία αλλά και το ντελίριο της ευτυχίας για τη νίκη εκδηλωνόταν με τη σωματική και προπάντων με τη λεκτική απελευθέρωση, με τα γεμάτα από σεξουαλικά υπονοούμενα τραγουδάκια των ημερών, αλλά και με τις αγκαλιές, τα φιλήματα, τις ιαχές, τα σηκωμένα χέρια, τις κινήσεις –ένας ανάμεσά μας έπεσε και στο νερό.

Στην αγκαλιά της ομάδας

Σ' αυτές τις πανάρχαιες, όσο και μεταμοντέρνες στιγμές διονυσιασμού, επικρατεί το αίσθημα της κοινότητας, η μεγάλη παρηγοριά του ατόμου μέσα στην αγκαλιά της ομάδας, μια τέτοια ισότητα των μελών της που ποτέ καμιά δημοκρατία δεν μπόρεσε να παγιώσει. Η δύναμη, λοιπόν, αυτών των ωρών, για όσους ευνοούνται από την τύχη να τις ζήσουν, στηρίζεται ακριβώς στην ανατροπή της καθημερινής σύμβασης, της καθημερινής ιδιωτικής και επαγγελματικής μας ταυτότητας και στην ανάδειξη μιας συλλογικής ταυτότητας. Αυτή η πρόσκαιρη συλλογική ταυτότητα δεν είναι ποτέ ασαφής και ανώνυμη, έχει πάντα ένα συμβολικό χαρακτήρα, ένα συμβολικό όνομα. Οι συμμετέχοντες, οι «θιασώτες» το γνώριζαν και το γνωρίζουν. Συμπαράτασσονται κάτω από τη λέξη-σύμβολο, που τους ενώνει είτε στη δυστυχία, είτε στο σπάνιο προνόμιο της χαράς. Συμπαράτασσονται κάθε φορά κάτω από μια μόνο λέξη.

Αυτή τη φορά τα σύμβολα ήταν εθνικά, η λέξη ήταν «Ελλάδα», και νομίζω πως ήταν τουλάχιστον αφελείς όσοι –ευτυχώς ελάχιστοι– προσπάθησαν να περιορίσουν τη μεγάλη στιγμή της νικηφόρας εθνικής ταυτότητας σε μίζερο εθνικιστικό παραλήρημα. Η περηφάνια μας ήταν μεγάλη ακριβώς επειδή είμαστε Έλληνες, επειδή κέρδισε η πατρίδα μας σε έναν μακρύ και τίμιο αγώνα που αφορούσε όλη την Ευρώπη, κέρδισε κατά βάθος ένα όνομα

που υπερβαίνει και αυτά τα όρια της ίδιας της Ευρώπης, τα όρια δηλαδή του συγκεκριμένου τόπου –ακριβώς όπως υπερβαίνει και τα όρια του χρόνου.

Εχοντας πάντα στον νου μου τις αβυσσαλέες διαφορές, σκέφτομαι πως αυτή η μεγάλη νίκη λειτούργησε συμβολικά σαν ευρωπαϊκό διαβατήριο για τη χώρα μου περισσότερο ίσως από την καθιέρωση του ευρώ, και φυσικά από την έξοδο της ελληνικής λογοτεχνίας με οποιαδήποτε μετάφραση και σε οποιοδήποτε Φεστιβάλ βιβλίου. Αυτό καθόλου δεν μειώνει τη χαρά μου, αντίθετα προσπαθώ να καταλάβω μείζονες και ελάσσονες μηχανισμούς. Ενα από τα πράγματα που αμέσως καταλαβαίνω, γιατί δεν μπορώ να πω ότι ξέρω αρκετά για το ποδόσφαιρο, είναι ότι εδώ υπήρχε μια «διεθνής γλώσσα» σε αντίθεση με την περικλειστή και δυσμετάφραστη ελληνική. Οι κανόνες του παιχνιδιού, αυτού του λαϊκού, μαζικού και συχνά υποτιμημένου παιχνιδιού, είναι παγκόσμιοι. Ο ανταγωνισμός γίνεται με ίσους όρους, η διαδικασία από την αρχή μέχρι το τέλος είναι στο φως, η κρίση για το κάθε τι είναι άμεση και στηρίζεται σε αποδεκτούς ανά την υφήλιο κώδικες. Σημασία έχει η κατάλληλη στιγμή, οι κατάλληλοι και αφοσιωμένοι άνθρωποι. Με τις μικρές γλώσσες και με τη διαδικασία εξωτερικεύσεώς τους δεν συμβαίνει βέβαια το ίδιο, αν και υπάρχουν κι εδώ οι κατάλληλοι και οι αφοσιωμένοι, υπάρχει όμως και μεγαλύτερο σκοτάδι.

Σκέφτομαι ακόμη πως η καλή λογοτεχνία, η τέχνη γενικά σήμερα, εάν συγκριθεί με τη μαζική, ή την διά της τηλεόρασης τέχνη, εισπράττει ως αντίτιμο της μοναξιάς και της αριστοκρατικότητάς της μάλλον μικρή αναγνώριση ακόμη και στο εσωτερικό των μικρών χωρών, των μικρών λεγόμενων γλωσσών. Προσωπικά εμένα μου αρκεί, γνωρίζοντας πως αυτοί είναι οι κανόνες του «παιχνιδιού» που λέγεται λογοτεχνία στις συγκεκριμένες συνθήκες, εφ' όσον δεν θέλει να ξεπέσει στην εύκολη εμπορικότητα, που ναι μεν θα απέφερε χρήμα, θα υπήρχε όμως και ο κίνδυνος να χάσει ο συγγραφέας το όνομά του από τη λογοτεχνική εθνική του γραμματεία.

Και χαίρομαι για τις τίμια κερδισμένες, για τις δύσκολα κερδισμένες μεγάλες λαϊκές νίκες, όμως γι' αυτή της εθνικής ομάδας, για έναν επιπλέον λόγο: επειδή μπόρεσαν οι πρωταγωνιστές της να κρατήσουν τη δική τους αριστοκρατικότητα, αυτή τη σεμνότητα και την ομορφιά του αφοσιωμένου αθλητή.

Του αθλητή που εντάσσει το «εγώ» στο «εμείς», το όνομά του στο όνομα της ομάδας, που μιλά λίγο στις τηλεοράσεις, που πανηγυρίζει σχεδόν ντροπαλά χωρίς να γίνεται δημόσιο θέαμα, χωρίς παραδαλά ρούχα και τηλεοπτικά εφέ και γυμνές κοπέ-

λες να χοροπηδάνε γύρω του, ακόμη και αν οι κάμερες όλου του κόσμου καταγράφουν τις αντιδράσεις του. Εκεί συναντώ τον αθλητή, εκεί τον θαυμάζω για ένα λόγο παραπάνω. Θα σταθώ σε κάτι ακόμη, άξιο νομίζω μνείας. Μίλησα πιο πάνω για το λαμπρό

παρελθόν της γλώσσας, της χώρας μου, και για το βάρος του μεγάλου αυτού πλούτου σε εμάς, τους θεωρούμενους διεθνώς –από μιαν τόσο ανιστόρητη, μια τόσο μετώρη σύγκριση– σαν τους φτωχούς συγγενείς των αρχαίων μας προγόνων, ιδιαίτερα όσους ασχολούμαστε με τα γράμματα. Καθόλου επίσης δεν πιστεύω την άμεση συνέχεια της αρχαιότητας και των ημερών μας, μια συνέχεια πολλαπλώς θρυμματισμένη, οριστικά χαμένη στα περισσότερα επίπεδα, σε μεγάλο βαθμό επινοημένη από τη Δύση, όταν, από την Αναγέννηση κυρίως και εντεύθεν, στηρίχτηκε στη μελέτη της αρχαιότητας για να διαμορφώσει τη δική της κοσμοαντίληψη.

Στους φλαμπρούς νικητές καθώς και στον σεμνό προπονητή τους Οτιο Ρεχάγκεθ, αφιερώνω αυτές τις σελίδες, που, υπενθυμίζω, δεν είναι λογοτεχνία, μα η ίδια η ζωή.

Αναβίωση του παρελθόντος

Μόνο στο πεδίο της ελληνικής γλώσσας υπάρχει μια σαφέστερη διάρκεια, χωρίς ούτε κι εδώ να συγκροτείται μια άμεση, μια πλήρης συνέχεια λέξεων, και πολύ περισσότερο μια συνέχεια κουλτούρας. Θεωρώ ακόμη επικίνδυνη πολιτικά και ιδεολογικά από διάφορους ταγούς την επίκληση μιας δήθεν συνέχειάς μας από τους αρχαίους Έλληνες. Από την άλλη μεριά δεν πρέπει να σβήνει κανείς με μια μονοκοτυλιά το παρελθόν του, από το οποίο μπορεί ακόμη να αντλήσει ιδέες, ομορφιά και συντροφιά, αν το δει με στοχασμό, αν το δει απέναντί του, χωρίς τη ματαιοδοξία μιας ταύτισης μαζί του.

Μου έκανε λοιπόν εντύπωση η λαϊκή, η σε πάρα πολλά επίπεδα αναβίωση αυτού του παρελθόντος, με αφορμή τον μακρύ και δύσκολο αγώνα της εθνικής μας. Μέσα σ' αυτή τη λαϊκή διαχείριση τοποθετώ βέβαια και τη δική μου αναφορά στο πνεύμα του διονυσιασμού, που ανέφερα στην αρχή του άρθρου. Και δηλώνω ότι καθόλου δεν ήθελα να ξεφύγω από τη λαϊκότητα της επίκλησης των αρχαίων μας προγόνων, από τη γενική και στα όρια του γελοίου μίμηση της αρχαιότητας όπως τη βλέπαμε από τις τηλεοράσεις, με ανθρώπους που φορούσαν πλαστικές περικεφαλαίες και άλλα εξαρτήματα από την πολεμική εξάρτηση των αρχαίων Ελλήνων, ή προπαντός μιλούσαν ακατάσχετα για τις νίκες των προγόνων μας.

Η ίδια η κρατική τηλεόραση και οι εφημερίδες έκαναν ασταμάτητα αυτή την απότομη, τη χωρίς φραγμούς βουτιά στον χρόνο, με τίτλους, με επικλήσεις, με συγκρίσεις, με ξόρκια για τη νίκη. Ξαφνιάστηκα όταν κατάλαβα ότι αποδεχόμενοι κατά βάθος αυτή την κατάσταση, που δεν την πίστευα. Ήταν όμως κι αυτό ένα στοιχείο της ανατροπής της καθημερινής μας τάξης, των καθημερινών μας ιδεών μέσα από τη σπάνια λαϊκή ομοψυχία και γιορτή. Ήταν, μπορώ να πω, σαν να κουβαλούσε ο καθένας στο ζωντανό πανηγύρι τους πεθαμένους

του παπούδες και γονείς για να σπριχτεί πάνω τους, για να γιορτάσουνε κι αυτοί, για να μοιραστούν μαζί μας τη σημερινή ελληνική ταυτότητα, για να τους δείξει την καλή συνέχεια.

Το συνέδριο στην Πάρο τέλειωσε με αυτή την απίστευτη σύμπτωση, αυτό το χρώμα που άλλο λογοτεχνικό συνέδριο δεν πρόκειται να αποκτήσει. Γύρισα το μεσημέρι της Δευτέρας στην Αθήνα. Αργά το απόγευμα θα περνούσε από μια λεωφόρο έξω από το σπίτι μου το πούλμαν με την εθνική ομάδα και το κύπελλο κρατημένο από τον προπονητή Οτο Ρεχάγκελ, αυτόν «τον δωδέκατο θεό στην ενδεκαμελή μας εθνική ομάδα» όπως είπε κάποιος, καθισμένο στην πρώτη θέση, πλάι στον οδηγό. Είδα στην τηλεόραση το ξεκίνημα από το αεροδρόμιο. Αποφάσισα να κατεβώ στον δρόμο όταν νόμιζα ότι πλησίαζαν. Προηγουμένως έκανα πρώτη φορά στη ζωή μου κάτι το αδιανόητο, για όσους με ξέρουν, έψαξα δηλαδή να βρω στο μπαούλο την ωραία ελληνική σημαία του πεθερού μου, που ήταν στρατηγός.

Δεν την είχα βγάλει ποτέ, και γι' αυτό ίσως με εκδικήθηκε, γιατί δεν την βρήκα στη θέση της. Κατέβηκα μόνη και άγνωστη στη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας, πρώτη φορά επίσης στη ζωή μου για τέτοιο λόγο. Αγόρασα μια πλαστική σημαία από την τσιγγάνα που τις πουλούσε. Ενώθηκα με χιλιάδες ανθρώπων που κρατούσαν σχεδόν όλοι τους ελληνικές σημαίες. Περιμέναμε κοντά δυο ώρες, γιατί καμιά δύναμη δεν μπορούσε να συγκρατήσει τον ξέφρενο κόσμο που σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής, ήθελε να αγγίξει – με μια πανάρχαια, ασυνείδητη μαγική τελετουργία επικοινωνίας, και απόδοσης τιμής – το πούλμαν που περνούσε. Στους λαμπρούς νικητές που βρίσκονταν πίσω από τα σκούρα τζάμια και μας χαιρετούσαν, καθώς και στον σεμνό προπονητή τους Οτο Ρεχάγκελ, αφιερώνω αυτές τις σελίδες, που, υπενθυμίζω, δεν είναι λογοτεχνία, μα η ίδια η ζωή. ☺

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, όπως ήταν αναμενόμενο, αναδείχθηκαν σε μείζον αθλητικό και πολιτισμικό γεγονός για τη χώρα μας. Από αυτό το γεγονός δεν θα μπορούσαν να λείπουν οι Έλληνες εκδότες. Οι εκδόσεις που είχαν ως θέμα ή σχετιζονταν παντοιοτρόπως με την Ολυμπιάδα ήταν πολυάριθμες. Πριν όμως προχωρήσουμε σε μια δειγματοληπτική παρουσίασή τους – η ενδελεχέστερη παρουσίαση θα απαιτούσε πολύ περισσότερο χώρο απ' όσο διαθέτουμε –, χρήσιμο είναι να δούμε μερικές, θεωρητικές και πρακτικές, προϋποθέσεις του φαινομένου του αθλητισμού. Είναι προφανές πως στη μετανεωτερική εποχή μας μιλάμε λιγότερο γι' αθλητισμό και περισσότερο για αθλητικό θέαμα. Αυτό που σήμερα ονομάζεται αθλητισμός και που μακρινός του πρόγονος είναι η παλαιά, άδοξη παιδιά, έχει καταλήξει, μέσα από μια διαδικασία συνεχών μετασχηματισμών, σε μια μορφή οικεία μεν στους ανθρώπους του σήμερα, η οποία όμως θα ξένιζε τους ανθρώπους παλαιότερων εποχών. Περνώντας η σωματική δραστηριότητα από το (αυθόρμητο) παιχνίδι στον (οργανωμένο) αθλητισμό, μετατρέπεται δηλα-

δή από άσκηση σε θέαμα, απέκτησε έναν σαφώς εμπορευματικό χαρακτήρα, κάνοντας τον αρχικό αυθορμητισμό της. Επιπλέον, σε καθεστώς μιας ολοένα εντεινόμενης πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης, είναι εξίσου προφανές πως ο αθλητισμός έχει αποκτήσει μερικά παγκόσμια,

σταθερά χαρακτηριστικά: η οξυμένη ανταγωνιστικότητα, οι εξωπραγματικές επιδόσεις, οι παρεμβάσεις της βιοφαρμακευτικής συνιστούν κοινό παράγοντα, που συναντά κανείς σε όλες τις χώρες και σε όλα σχεδόν τα επίπεδα (ακόμη και στα ερασιτεχνικά) της αθλητικής δραστηριότητας. Από την άλλη, ο αθλητισμός όχι μόνο ως φαινόμενο κοινωνικό αλλά και ως ατομική επιλογή φαίνεται να έχει βαθιές ρίζες. Ο χρόνος και ο χώρος του παιχνιδιού, η κοινωνικότητα που αυτό εκλύει, φαίνεται ότι καταλαμβάνουν ζωτικό χώρο στο εσωτερικό του σύγχρονου ανθρώπου. Το κυριότερο: σε καιρούς ειρήνης ο αθλητισμός – αυτή η μικρογραφία πολέμου –, οργανωμένος ή αυθόρμητος, επαγγελματικός ή ερασιτεχνικός, ικανοποιεί την αρχαία ανάγκη του ανθρώπου για πόλεμο. Μετατρέπόμενος ο αγωνιστικός στίβος σε μικρό πεδίο μάχης, έστω σκηνοθετημένο, προσφέρεται όχι μόνο για εκτόνωση της αρχέγονης επιθετικότητας που χαρακτηρίζει το αν-

θρώπινο είδος, αλλά και ικανοποιεί τη δίψα για νίκη και επικράτηση, μετατρέποντας το ατομικό σε συλλογικό (ή το συλλογικό σε ατομικό, κατά περίπτωση) και συντηρώντας ταυτόχρονα τη ζωτική αυταπάτη: αφού η ομάδα ή ο αθλητής που υποστηρίζω νίκησε, είμαι κι εγώ νικητής.

Ας περάσουμε όμως τώρα στην ενδεικτική παρουσίαση ορισμένων βιβλίων σχετικών με τους Ολυμπιακούς Αγώνες: Από τις σχετικές εκδόσεις οι περισσότερες έχουν ιστορικό περιεχόμενο, είτε έχουν ως θέμα τους τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα, είτε τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα το 1896:

Στο **Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896** στην Αθήνα (εκδ. Εστία, μτφρ.: Μαργαρίτα Ζαχαριάδου) ο Μάικλ Λιουέλιν Σμιθ, πρώην πρέσβης της Μ. Βρετανίας στην Ελλάδα και μελετητής της ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού, εξετάζει τη γένεση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων και εντοπίζει τις αιτίες που οδήγησαν στην τέλεση της πρώτης διοργάνωσης στην Αθήνα: η έκρηξη του φαινομένου του αθλητισμού κατά τον 19ο αιώνα στις μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, η πρόοδος του ελληνικού κράτους και η παρουσία μερικών ισχυρών προσωπικοτήτων, όπως ο βαρόνος Πιέρ ντε Κουμπερτέν, ο Δημήτριος Βικέλας ή ο Διάδοχος Κωνσταντίνος, είναι μερικές από αυτές.

Στα **Κείμενα για την Αθήνα των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896** του Εμμανουήλ Ροΐδη (εκδ. Μεταίχμιο, εισαγωγή-επιμέλεια: Δημήτρης Δημηρούλης) συναντούμε άρθρα του κορυφαίου αυτού πεζογράφου, που δημοσίευσε σε έντυπα της εποχής, τα οποία έχουν ως θέμα την πόλη της Αθήνας, την πόλη που συνέπιπτε να είναι η διοργανώτρια των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

Τα κείμενα φέρουν όλα τη σφραγίδα του συγγραφέα τους: διεισδυτικά, συχνά δηλητηριώδη, εξόχως υπονομευτικά του «εθνικού φρονήματος», είναι όλα γραμμένα με το απαράμιλλο ύφος του ρηξικέλευθου Συριανού. Στο **Εν τω Σταδίω** (εκδ. Άγρα) η ιστορικός Μαριάννα Κορομηλά εξετάζει μια σχετικά άγνωστη, από την πλευρά των αθλητικών πραγμάτων, εποχή: την ύστερη αρχαιότητα και την πρώιμη χριστιανική εποχή. Το βιβλίο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον: πλούσιμα με χάρτες, σχεδιαγράμματα, εικόνες, φωτογραφίες και αναπαραστάσεις, επιχειρεί μια αναδίφηση σε μια εποχή (ελληνιστική, ρωμαϊκή και πρωτοχριστιανική) που υποτίθεται ότι η αθλητική δραστηριότητα ήταν περιορισμένη, για να αποδείξει ότι μόνο πώς αυτό δεν ήταν αλήθεια αλλά και πώς ήδη ο αθλητισμός είχε αποκτίσει τις εμπορευματικές και ιδεολογικές αποχρώσεις του και αποτελούσε πεδίο σκληρότατου ανταγωνισμού, αθλητικού, ιδεολογικού αλλά και εθνικού. Από το **Ολυμπιακοί Αγώνες στην Ελλάδα, οι Αθέατες Πλευρές των Ελένης Νικολαΐδου και Χρήστου Κάτσικα** (εκδ. Σαββάλα) όχι μόνο αποκομίζουμε πληροφορίες που αγνοούσαμε μέχρι σήμερα για τους Ολυμπιακούς αγώνες κατά την αρχαιότητα, αλλά και αποδεικνύεται ότι η περιλάλητη εμπορευματοποίηση και ο σκληρός ιδεολογικός και εθνικός ανταγωνισμός ήταν αναπόσπαστα στοιχεία τους – ήδη από εκείνη την πρώιμη εποχή. Οι συγγραφείς, μετά από ενδελεχή μελέτη των ιστορικών πηγών και της αρχαίας γραμματείας, αποδεικνύουν πως όχι μόνο υπήρχε πολιτική εκμετάλλευση των αθλη-

τικών νικών, αλλά και δωροδοκίες, χρηματισμοί, δεκασμοί των ελλανοδικών, συστηματικές παραβιάσεις των κανονισμών, έκνομες πολιτογραφήσεις αθλητών κλπ. Στα **Μνημεία Αθηνών** (εκδ. Κριτική) ο παλαιός, γνωστός αρχαιολόγος Αλέξανδρος Φιλαδελ-

Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι εκδόσεις σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν ποητές και, σε γενικές γραμμές, άρτιες. Η τύχη τους όμως στο πρόσφατο παρελθόν και στο εγγύς μέλλον παραμένει άγνωστη.

φεύς (1866-1955), μας ξεναγεί στα κυριότερα μνημεία της πόλης, με επίκεντρο την Ακρόπολη και τη γύρω περιοχή. Δεν περιορίζεται όμως εκεί: μέσα από περιπάτους και περιηγήσεις μάς υποδεικνύει πράγματα και μας παρέχει πληροφορίες σπάνιες και δυσεύρετες, που συνοδεύονται από φωτογραφικό υλικό. Πρόκειται ουσιαστικά για επανέκδοση του πρώτου βιβλίου, το οποίο εκδόθηκε το 1924, που την επιμελήθηκε ο ομώνυμος εγγονός του αρχαιολόγου, Αλέξανδρος Θεμιστοκλέους Φιλαδελφούς, προσαρμόζοντάς την στη σημερινή γλωσσική πραγματικότητα. Στο **Υπέρτατο νόημα της Δόξας του Νίκου Σταμάτη** (εκδ. Καστανιώτη) έχουμε, για πρώτη φορά στα βιβλία που εξετάζουμε, τη σύνδεση Ολυμπιακών αγώνων και ποίησης: ο συγγραφέας εξετάζει τους αγώνες στο φως της πινδαρικής ποίησης. Οι «Ολυ-

μπιόνικοι» του Πινδάρου, πέρα από έξοχα δείγματα λυρικής ποίησης, αποτελούν ταυτόχρονα και σημαντική ιστορική πηγή για το πώς έβλεπαν οι αρχαίοι Έλληνες τους Ολυμπιακούς Αγώνες, από πνευματική κυρίως άποψη. Είναι χαρακτηριστικός ο ενεργός κοινωνικός ρόλος που έπαιζε τότε ο ποιητής, καθώς και το γεγονός ότι η ανάγνωση των ύμνων (όχι μόνο του Πινδάρου φυσικά) αποτελούσε καλλιτεχνικό γεγονός ξεχωριστής κοινωνικής σημασίας. Με τους **Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα** του Θεοδωρή Παπαθεοδώρου (εκδ. Εκδοτική Αθηνών) έχουμε ένα βιβλίο που εξετάζει σφαιρικά – ίσως περισσότερο από κάθε άλλο – την ιστορία των αγώνων αυτών κατά την αρχαιότητα. Οργανωμένο κατά θέματα, για τα οποία

γράφουν οι εγκυρότεροι επιστήμονες και ειδικοί, μας προσφέρει μια συνολική θεώρηση για το φαινόμενο των Αγώνων και, κυρίως, για το πώς εντάσσονταν στην καθόλου κοινωνική ζωή των κατοίκων της ελληνικής χερσονήσου. Στο **Δόξα και Δάκρυ – Οι Ολυμπιακοί Αγώνες από το 1896 έως τις Μέρες μας** (εκδ. Πατάκη) ο δημοσιογράφος Δημήτρης Κωνσταντάρας και ο συγγραφέας Μάνος Κοντολέων αφηγούνται, ο καθένας με τον τρόπο του, την ιστορία των σύγχρονων διοργανώσεων των Ολυμπιακών Αγώνων. Το βιβλίο παρέχει πολλές πληροφορίες αθλητικού περιεχομένου, καθώς και μια πλήρη επισκόπηση των αθλητικών γεγονότων, ενώ ταυτόχρονα – και αυτή είναι η ιδιαιτερότητά του – προσωποποιεί μια αφήγηση που, αλλιώς θα ήταν απρόσωπη και ουδέτερη, προσεγγίζοντας τους

αθλητές, ως πρόσωπα, τη στιγμή της νίκης ή της ήττας τους. Στον **Δρόμο προς την Ολυμπία – Το Πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων** (εκδ. Σαββάλα) ο γνωστός ελληνιστής Αντρέ Μπερνάρ μάς δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τους ίδιους τους Αγώνες αλλά και γι' αυτά που προηγούνταν της τελέσεώς τους. Δίνοντας βάρος σε άγνωστες πτυχές των Αγώνων (στο Γυμνάσιο, στην ολυμπιακή πειθαρχία, στο πρόγραμμα, στα έπαθλα κλπ.) και χωρίς να αποσιωπά τα αρνητικά τους σημεία (παρτυπίες, δωροδοκίες, αρχαίο ντόπινγκ [!], απάτες κλπ.), μας εισάγει με επάρκεια στην ιστορία, το πνεύμα και το νόημα των Ολυμπιακών Αγώνων. Το βιβλίο, εκτός του κυρίως σώματος, περιλαμβάνει βιβλιογραφία, γλωσσάριο, ευρετήριο αρχαίων συγγραμμάτων και συγγραφέων, καθώς και πλήθος φωτογραφιών από αγγεία, αγάλματα και τόπους που συνδέονταν με τους Αγώνες.

Αφήσαμε για το τέλος δύο ξεχωριστές εκδόσεις – ξεχωριστές με την έννοια ότι δεν επικαλύπτονται από άλλες ομόθεμες. Πρόκειται για το: **Ολυμπιακοί Αγώνες και Επιχειρήσεις των Ελένης Μπενέκη και Νέλλης Καφή** (εκδ. Κέρκυρα) και για το **Σαμποτάζ στους Ολυμπιακούς Αγώνες**, μυθιστόρημα του διάσημου Ισπανού συγγραφέα Μανουέλ Βάθκεθ Μονταλμπάν (εκδ. Μεταίχμιο, μφρ.: Χριστίνα Θεοδωροπούλου). Στο πρώτο οι συγγραφείς του διερευνούν τις οικονομικές πτυχές των Ολυμπιακών Αγώνων: ποιες είναι οι σχέσεις τους με τις μεγάλες επιχειρήσεις, τι σημαίνει γι' αυτές ο θεσμός της «χορηγίας», ποιες χώρες έχουν εκμεταλλευτεί περισσότερο το γεγονός ότι ανατέθηκε σε αυτές η διοργάνωση των Αγώνων. Επίσης το βιβλίο εξετάζει πιο συγκεκριμένα την οικονομική όψη των Αγώνων του 2004, τα οικονομικά στοιχεία τους, τις ευκαι-

ρίες που έδωσαν για την ανάπτυξη της ελληνικής επιχειρηματικής δράσης κλπ. Στο δεύτερο, ο δαιμόνιος Ισπανός επιχειρεί μια μυθιστορηματική αποδόμηση των όσων περίτεχνα έχουν δομηθεί γύρω από τον θεσμό των Αγώνων. Απηνής διώκτης της μεταμοντέρνας κοινωνικής συνθήκης, ο Μονταλμπάν σκηνοθετεί ένα μεγαλειώδες σαμποτάζ στους Αγώνες, από το οποίο κανείς δεν βγαίνει αλώβητος: βαλκάνιοι εθνικιστές και επιφανή μέλη της ΔΟΕ, πεινασμένοι Αφρικανοί και υπερφυσικοί αθλητές, όλοι στοχεύονται εύστοχα από την καυστική σάτιρα τού, μακαρίτη πια, Καταλανού. Εν κατακλείδι μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι εκδόσεις σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν πολλές και, σε γενικές γραμμές, άρτιες. Η τύχη τους όμως στο πρόσφατο παρελθόν και στο εγγύς μέλλον παραμένει άγνωστη. ΓΙΩΡΓΟΣ ΞΕΝΑΡΙΟΣ

Λογοτεχνικές εμπειρίες

Θρυμματισμένος πλανήτης
ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ
Διεθνής ή εγχώριος τρόμος, τρομολαγνεία ή άλλοι καταστολής; Δέκα πεζογράφοι φωτίζουν το επίκαιρο θέμα της τρομοκρατίας.

Η λύσσα
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΟΡΤΩ
Ένα συναρπαστικό εσωτερικό θρίλερ που προσπαθεί να ανιχνεύσει την προέλευση του κακού, παγιδεύοντας τον αναγνώστη.

Απόλεια Σοφίας
ΕΛΙΑΝΑ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ
Ο δρόμος της αυτοκαταστροφής, το δούρειο και λαβείν, η ανιδιοτέλεια μιας φίλης που στο τέλος καταρρέει.

Pool Boy
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΕΑ
ΠΡΩΤΗ ΝΙΚΗΤΡΙΑ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ DIVA
Μια παρωδία υπαρξιακού θρίλερ, όπου τα αναπάντητα ερωτήματα της μετά θάνατον ζωής μεταμορφώνονται σε γέλια της σάρκας.

Τ.Θ. 504 88, 141 10 Ν. Ηράκλειο, Αθήνα, τηλ.: 210 27 11 222, fax: 210 27 11 056, e-mail: info@minoas.gr

ΜΙΝΟΑΣ
εκδόσεις

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Επισκεφθείτε τη ΝΕΑ ιστοσελίδα μας www.minoas.gr

Η Ελληνική Σημαία

έχει –πλέον–
χρώμα γαλανό...

Από τότε που ένα κομμάτι ύφασμα αναρτήθηκε σ' ένα κοντάρι και μεταβλήθηκε σε κώδικα η σημαία ταυτίστηκε στη συλλογική συνείδηση με την ομάδα, το έθνος, ή το κράτος που τη χρησιμοποιεί: πιο σωστά, με την κυρίαρχη ιδεολογία του εκάστοτε κράτους ή της εκάστοτε ομάδας.

Από τον Ρήγα Φεραίο, ο οποίος πρότεινε, για «τα μπαϊράκια και τις παντιέρες της Ελληνικής Δημοκρατίας», μια εκδοχή που θυμίζει άρτι απελευθερωθέν κρατίδιο της Αραβικής χερσονήσου [τουτέστιν το ρόπαλο του Ηρακλή με τρεις μίνιμαλ σταυρούς πάνω σε τρεις οριζόντιες ζώνες (κόκκινη, λευκή και μαύρη –η τελευταία δηλώνει «τον υπέρ πατρίδος και ελευθερίας ημών θάνατον»)] έως τη σημερινή «κυανόλευκον», η σημαία και στα καθ' ημάς ήθη συμβολίζει ανέκαθεν ό,τι συμβολίζει κάθε σημαία: την κυρίαρχη περί έθνους ιδεολογία.

Ανεμίζω μια σημαία λοιπόν σημαίνει: ανεμίζω, δηλώνω την πίστη μου στη σχετική ιδεολογία και τα ιδεολογήματα που τη συνοδεύουν. Ή, έστω, σε μια ελαφρότερη εκδοχή: αδιαφορώ για την ιδεολογία (επειδή μάλλον την αγνώω;) και απλώς συντάσσομαι με το γενικό πνεύμα της εθνικής ομοψυχίας· εννοείται βεβαίως ότι και η δεύτερη εκδοχή ελάχιστα απέχει από την πρώτη...

Η Ελληνική Σημαία, στη διάρκεια του ολυμπιακού θέρους αυτής της χρονιάς, ανεμίστηκε σε γήπεδα και στάδια, από τη Λισαβόνα έως την Αθήνα και από εκεί σε όλη την ελληνική επικράτεια. Οι παρατη-

ρητές καταγράφουν μάλιστα την πρωτοφανή, υπεράνω τάξεων, σχεδόν στα όρια υστερικού παραληρήματος, χρήση του εθνικού συμβόλου σε πανεθνική κλίμακα. Τι σημαίνει άραγε αυτό το φαινόμενο μαζικής ειδωλολατρίας; μια εκδοχή του επιχειρεί να εξηγήσει η Ρέα Γαλανάκη σε προηγούμενες σελίδες (19-22) του παρόντος αφιερώματος. Πολλοί επίσης το σχολίασαν στις εφημερίδες στη διάρκεια των Αγώνων. Εμείς σ' αυτό το αφιέρωμα, περιοριστήκαμε να το καταγράψουμε με λίγες εικόνες. Για την Ιστορία. Έχει και η απλή καταγραφή, όταν γίνεται σε ένα έντυπο όπως αυτό της Εταιρείας Συγγραφέων, την αξία της για τους μεταγενέστερους. Α.Μ.

Εμμανουήλ Ροΐδης Μετολυμπιακή αγωνομανία

Τούτο όμως εσυλλογίσθη, ότι μετά τους Ολυμπιακούς αγώνες οι Αθηναίοι, εξιππασθέντες από την λαμπρότητα της πανηγύρεως, την συρροήν του τόσο κόσμου, την παρουσίαν του βασιλέως και των πριγκίπων, τας σημαίας, τα σαλπίσματα, τας φωτοχυσίας, τας μουσικάς και του Λούπ τας τιμάς, εκατόντησαν όλοι αθλομανείς. Η Πλάκα, προπάντων, όπου κατοικώ, έγινε όλη ένα είδος Σταδίου. Καθ' ημέραν κινδυνεύω ν' ανατραπώ από υποψηφίους μαραθωνοδρόμους ή να σπάσουν οι δισκοβόλοι την κεφαλή μου. Δια να σχηματίσετε ιδέαν του βαθμού εις τον οποίον έφθασεν η αγωνομανία, αρκεί να σας είπω ότι κάθε απόγευμα περί την δύσιν του ηλίου ημπορεί ο διαβάτης να καμαρώσει περί τον πλάτανον της Πλάκας και το φανάρι του Διογένη, εκτός των παιδων και νεανίσκων και κάμποσα, όχι μόνον μικρά αλλά και αρκετά μεγάλα αγοροκόριτza, να σπκώνουν βάρη, να πηδούν, να ρίπτουν δίσκους και να τρέχουν, χωρίς φόβον να δείξουν το χρώμα της καλτζοδέτας των, συμμεριζόμεναι, ως φαίνεται, τας περί εξισώσεως των δύο φύλων προοδευτικὰς ιδέας της «Εφημερίδος των Κυριών».

Απόσπασμα από άρθρο στην «Εστία» («Αθηναϊκοί Περίπατοι», 22/05/1896).

Τ. Αυγερινός
Το καραβάνι των γυμνών

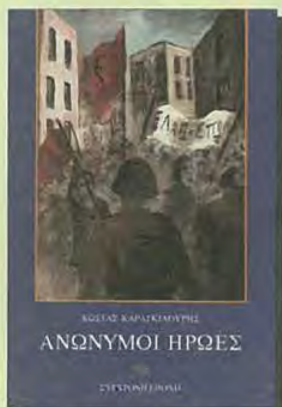
Μ. Νεγρεπόντη
Οι κλέφτες του ήλιου

Δ. Κατσαμάκη
Εκεί που πετούσαν οι αετοί

Μ. Κορηγιός
Χάρτινες βαρκούλες στη Μακρόνησο

Κ. Καραγκιοζής
Ανώνυμοι ήρωες

Συγγραφική ομάδα
του «Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Θεατρολόγων»
Β. Γ. ΜΑΡΤΣΑΚΗΣ, Μ. ΣΤ. ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ, ΑΙΚ. Π. ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ
ΜΑΝΟΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ. ΣΤΗ ΖΩΗ, ΤΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΘΘΟΝΗ

Γ. Πουρούνας
Συναξάρι νεομαρτύρων

Θ. Μπαλοδήμας
Συμπτωματικές οι ομοιότητες

Τ. Ζόμπολας
Γραφή παρανόμων

Α. Κανέλλης
Ο Κουστό και οι τυφώνες

Α. Β. Πατάκου
Ευρύλογος Αλένα, Λαρισιαίος

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπλακατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810. 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.

Νέες Κυκλοφορίες

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ

Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται οι πρόσφατες εκδόσεις των μελών της Εταιρείας Συγγραφέων ταξινομημένες αλφαβητικά κατά κατηγορία. Τα σύντομα κείμενα προέρχονται από τους εκδότες (Δελτία Τύπου, οπισθόφυλλα). Από τις ποιητικές συλλογές δημοσιεύεται ενδεικτικά το πρώτο -συνήθως- ποίημα.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2004

Μυθιστόρημα

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΑΞΙΩΤΗΣ:

Μοιρασμένα χιλιόμετρα

Κέδρος, σελ. 270

Εκείνη ώριμη, ευκατάστατη, πλάνης του έρωτα, επιφορτισμένη ένα εκπαιδευτεί τους εκάστοτε εραστές της. Εκείνος νέος, λαϊκός τύπος, άνεργος, τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο. Συναντιούνται σε μια ερημική παραλία και εισβάλλουν ο ένας στον κόσμο του άλλου. Μοιράζονται για ένα καλοκαίρι, ανισομερώς, χιλιόμετρα, προσφορές και συναισθήματα. Οι διαδρομές που διανύουν χαράζουν ένα είδος «χάρτη» της ζωής τους. Στοιχειώνουν τις συναντήσεις τους με μικρά και μεγάλα φέματα... Αφιερωμένο στις μαγικές αποστάσεις που ξέρουν όλα τα μυστικά μας. Σε όλους εκείνους που διένυσαν ή εξακολουθούν να διανύουν ιδρωμένα χιλιόμετρα προς χάριν ενός παθιασμένου έρωτα ή ακόμα μιας σαρκικής απόλαυσης. Στους παρενθετικούς έρωτες, τους καταδικασμένους εν τη γενέσει τους. Στη Σφίγγα που σκοτώνει όσους δελύνουν το αίνιγμα.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ:

Ο Μεγαλέξανδρος και η σκιά του

Καστανιώτης, σελ. 260

Το καλοκαίρι του 327 π.Χ. ο Αλέξανδρος συνάντησε κοντά στην πόλη Τάξιλα ένα σοφό Ινδό, τον Κάλανο, ο οποίος αποφάσισε να τον ακολουθήσει και να γίνει η σκιά του. Ο Κάλανος παρακολούθησε νηφάλια τα συνταρακτικά γεγονότα στην Ινδική: τις μάχες, τις νίκες, την άρνηση του στρατεύματος να συνεχίσει, τις ίντριγκες, την πλεύση στον ποταμό Ινδό, το βαρύτατο τραυματισμό του Αλέξανδρου στην ακρόπολη των Μαλλών, την πορεία στην τρομερή έρημο της Γεδρωσίας, τον έρωτα του Μακεδόνα στρατηλάτη για τη Ρωξάνη. Τον ακολούθησε και στην επιστροφή του στην Περσία και μοιράστηκε το όραμά του για τη δημιουργία ενός τεράστιου πολυθρησκευτικού, πολυπολιτισμικού, κράτους, όπου θα κυβερνούσαν όχι μόνο οι Έλληνες αλλά οι άριστοι ανεξαρτήτως φυλής.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ:

Η κάθοδος των εννιά

επανάδοση # Μεταίχμιο, σελ. 92

Φύγαμε και μας έριξαν από πίσω. Μας ντουφέκισαν μέσα απ' το σπύτι. Γύρισα ξαφνιασμένος και είδα τον άντρα στην πόρτα να μας τινάζει μια χειροβομβίδα. Έπεσα χάμω κι άρχισα να κυλάω τον κατήφορο. Η χειροβομβίδα έσκασε σπρώχνοντας καλαμιές στον αέρα. Βρήκα ένα τούμπι και καλύφτηκα. Μόλις καταλάγιασε η έκρηξη, ο άντρας πετάχτη όξω απ' τη μάντρα. Πίσω τους βγήκαν και τα δυο παιδιά με τις αραβίδες στο χέρι. Πήραν τον κατήφορο κατά και που 'σκασε η χειροβομβίδα. Τους έφερα στη μπούκα μου και τράβηξα. Ο άντρας κοντοστάθη, σήκωσε τα χέρια σα να μην το περίμενε κι έπεσε μπρούμυτα. Δίπλα του έπεσε και το 'να παιδί. Το άλλο γύρισε να φύγει λαφιασμένο. Του έριξα και το κράτησα. Σηκώθηκα ορθός και τους ξανάριξα. Στάθηκα λίγο να ανασάνω.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ:

Ορθοκωστά

επανάδοση # Μεταίχμιο, σελ. 372

Την Αγιασοφία την έκαψαν στο θέρο περίπου. Ήμασταν στην Τκουμπία ακόμα. Δεν πήγαμε, πού να πάμε, αλλά ακούγαμε όλη νύχτα το τρέξιμο της φωτιάς. Ερχόταν και η μυρουδιά του καπνού, μας έπνιγε. Μάθαμε έπειτα ότι είχε μείνει η μητέρα του Αγγελή του Λαμπίρη. Εκεινού που είχε το γύφτικο. Οι άλλοι είχαν βγει έξω, στο απέναντι μέρος. Πάνε οι καπεταναίοι; Πού είναι ο γιος σου, πού είναι ο γιος σου; Λέει αυτή, τι τον θέλετε, καμάρι, ανάπηρος άνθρωπος και έχει έξι παιδιά. Είχε το μάτι του. Το 'χε χάσει στην Αλβανία. Να κρύβεται ξέρει, λένε. Την πίεσαν να πει πού είναι και δεν είπε. Με το χωριό αγνάγνια. Και όπως ήταν ακουμπισμένη στον τοίχο την ντουφέκισαν και έτσι τη βρήκαν. Όπως έστεκε. Δεν έπεσε. Ήταν στυλωμένη στο ραβδί της, ήταν αδύνατη, δεν έπεσε. Και τη βρήκανε πεθαμένη.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ:

Εγκλημα στην Κοπεγχάγη

Λιβάνης, σελ. 246

«Δεν τολμούσε να πλησιάσει. Ούτε και να κοιτάξει κατά και. Το «Δάσος ήταν άγριο, παρ' όλη τη φθινοπωρινή του δόξα. Με ένα μαντίλι πράσινο από μετάξι, που άλλοτε, όταν φυσούσε, το 'δενε στα μαλλιά της -καθώς του άρεζε του Γιώργου, για να μοιάζει, όπως της έλεγε, στη μάνα του-, μ' αυτό το μαντίλι τώρα, πατασβούρα μέσα στα χέρια της, φίμωνε το στόμα της για να μη φωνάξει...» Μια πραγματική ιστορία που συνέβη στις αρχές της δι-

κτατορίας, στη Δανία, με πρωταγωνιστές τον Γιώργο Μ., που βρέθηκε «αυτοκτονημένος» στο δεξί κρόταφο, ενώ ήταν αριστερόχειρ, τον Ανδρέα Παπανδρέου, τους Έλληνες της Αντίστασης, τις μυστικές υπηρεσίες της CIA και του ΝΑΤΟ, που ο συγγραφέας μάς περιγράφει με τον τρόπο του αστυνομικού μυθιστορήματος.

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ:

Ελένη ή ο Κανένας επανέκδοση # Καστανιώτης, σελ.288

Στα νιάτα της η Σπεταιώτισσα Ελένη Μπούκουρα ντύθηκε άντρας για να μπορεί να σπουδάσει ζωγραφική στην Ιταλία, παντρεύτηκε τον ζωγράφο Σαβέριο Αλταμούρα, γέννησε τα παιδιά της (ανάμεσά τους και τον θαλασσογράφο Ιωάννη Αλταμούρα), επέστρεψε εγκαταλεειμένη από τον άντρα της στην Αθήνα και εργάστηκε ως ζωγράφος. Στα γεράματά της έζησε δυο δεκαετίες μόνη και έγκλειστη στο παραθαλάσσιο σπίτι των Σπεσιών, παροπλισμένη πια ζωγράφος και χαροκαμένη μάνα, τριγυρισμένη από ψιθύρους για άσκηση μαγείας και για τρέλα. Δραματική, προκλητική, με πολλές ανατροπές και αντιφάσεις κύλησε η ζωή της πρώτης Ελληνίδας ζωγράφου, για την οποία δεν διαθέτουμε ακόμη όλα τα κλειδιά. Το μυθιστόρημα *Ελένη ή ο Κανένας* προσπάθησε να προσεγγίσει τον βίο και τον μύθο αυτής της υπαρκτής, της πάντα επίκαιρης Ελένης, με τα δικά του αντικλειδιά.

Η παρούσα έκδοση συνοδεύεται από την εξής τολμηρή καινοτομία: ένα ιστορικό άρθρο της Ρέας Γαλανάκη για τη ζωή της Ελένης Αλταμούρα-Μπούκουρα. Ο αναγνώστης θα έχει έτσι τη δυνατότητα να διακρίνει, και να συγκρίνει, τον ιστορικό λόγο και τη λογοτεχνική του ανάπλαση, προερχόμενα μάλιστα από το ίδιο πρόσωπο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΔΕΛΗΓΩΡΓΗ:

Γυναίκες ή σκοτεινή ύλη # Κέδρος, σελ. 306

Ένας δάσκαλος ισπανικών φτιάχνει το πορτρέτο μιας γυναίκας που ζει στην ίδια πολυκατοικία μ' αυτόν (και τη βλέπει αραδιά και πού στην είσοδο του κτιρίου ή στο ασανσέρ). Η ηρωίδα του — μια σύγχρονη Δουλταϊνέα που, αντί να περιφρονεί τον Δον Κιχώτη, τον κάνει ίνδαλμά της — προσπαθεί να ζήσει ιπποτικά. Καθώς μπλέκονται στην ιστορία άνδρες και κυρίως γυναίκες που κινούν τα νήματα των βιωματικών καταστάσεων, η προσωπογραφία μετατρέπεται σε μια τοπιογραφία προσώπων, που είναι συνεχώς ανυμμέτρωτα με τη σκοτεινή ύλη των πόθων τους. Η ιπποτική ζωή, στην ουσία, είναι μια λυσσαλέα προσπάθεια εξόδου από διαχωρισμούς-παγίδες και εμπλοκές που εμποδίζουν γυναίκες και άνδρες να ζήσουν σαν άνθρωποι.

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ:

Αθώοι και φταίχτες # Κέδρος, σελ. 596

Βροχερός Γενάρης του 2002. Ένας ξένος περιπλανιέται στην Κρήτη. Τα κτίσματα, οι δρόμοι, οι τάφοι, τα γεγονότα. Λίγο λίγο το βιβλίο αρχίζει να γίνεται, ακολουθώντας τις διαδρομές του ξένου. Ποιος είναι και τι ζητάει στα Χανιά; Εν τω μεταξύ μια γυναίκα δέχεται ένα ανώνυμο τηλεφώνημα. Ένας άλλος μοχθεί με τις εμμονές και τις εικόνες του. Το πτώμα μιας νεαρής σ' ερμηκική παραλία. Συνθήματα στους τοίχους, οι πολιτισμοί που διασταυρώνονται, η ζωή που επιμένει. Όλα αλλάζουν αλλά κάτι μένει που λμνάζει. Φιλίες, αισιθαλή δέντρα, έρωτες. Το αίμα. Το κρητικό πέλαγος φουρτουμισμένο. Οι επιχειρηματικοί όμιλοι, οι μετανάστες. Ένας αυτόχειρας, ένα πηγάδι. Ο αστυνομικός που θυμάται. Αλλά το παρελθόν δεν είναι τόπος. Αθώοι και φταίχτες στις γραμμές του μύθου και της ιστορίας.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ:

Ταξίδι (ως την καταγωγή του κόσμου) # Ηλέκτρα, σελ. 234

Ένα διεθνές φόρουμ για την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Ταυτότητα, ένας άνδρας (ο συγγραφέας), μια γυναίκα (η Εβ Λιβέ) και ένας πίνακας: Η Καταγωγή του Κόσμου του Γουσταύου Κουρμπέ. Το έργο απεικονίζει ένα συγκεκριμένο σημείο του γυναικείου σώματος, το σημείο απ' όπου «καταγόμαστε» όλοι μας. Ο Πί-

νακας αποκαλύπτεται κατά τη διάρκεια μιας λογοτεχνικής συνάντησης με θέμα την «πολιτιστική ταυτότητα της Ευρώπης», η οποία έγινε πράγματι στο Παρίσι το 1988, και ανάγεται σε ύψιστο δείγμα της αξίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Σ' αυτό το Ταξίδι (ως την Καταγωγή του Κόσμου), ο συγγραφέας και η Εβ Λιβέ αποδεικνύουν πως χωρίς το συγκεκριμένο έργο τέχνης, το μέλλον είναι ασαφές και αβέβαιο.

ΜΑΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ:

Ο καιρός των χρυσανθέμων # Μεταίχμιο, σελ. 412

Ο θάσος της Ευαγγελίας Παρασκευοπούλου —της μεγαλύτερης θεατρικής δόξας της εποχής της— καταφθάνει χειμώνα του 1896 στην Ερμούπολη, που βαδίζει πλέον στη δύση της ένδοξης ιστορίας της. Το τελευταίο βράδυ, μετά την τιμητική της πρωταγωνίστριας με τη Φαύστα του Δημητρίου Βερναρδάκη, ο θάσος θα δειπνήσει στο μέγαρο των Πινά, μιας παλαιάς οικογένειας που έχει χάσει πια την αίγλη και τα πλούτη της. Το αποχαματιστήριο δείπνο θα μεταβληθεί σε σκηνικό θαυμάτων. Πρώτη φορά θα αντηχήσουν από το γραμμόφωνο άριες αγαπημένων μελοδραμάτων και η ομιγυρη θα γνωρίσει ένα κορίτσι, το οποίο αργότερα θα ανακηρυχθεί σε αγία από την Καθολική Εκκλησία. Όλα συντελούνται ανάμεσα σε πολλούς έρωτες, ανομολόγητα πάθη, αντιπαλότητες και μελλοντικές χαρές.

ΤΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ:

Το μυθιστόρημα του Ξενοφώντα # Ωκεανίδα, σελ. 320

Μυθιστόρημα της εποχής που ο ελληνικός κόσμος πνέει τα λοίσθια. Οι πόλεις επιδίδονται σ' έναν ασταμάτητο πόλεμο μεταξύ τους, ο Πέρσης βασιλιάς παρακολουθεί και παρεμβαίνει, και η Ιστορία εγκυμονεί. Στην ηττημένη Αθήνα του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο Σωκράτης καταδικάζεται σε θάνατο και μερικά από τα καλύτερα παιδιά της αναρωτιούνται για την αξία της δημοκρατίας, της μεγάλης εφεύρεσης του προηγούμενου αιώνα. Ο Πλάτων ιδρύει την Ακαδημία, ενώ ο Ξενοφών παίρνει τη δική του μοναχική πορεία. Ωραίοι σαν τον Αλκιβιάδη, γόνους της καλής καλής Αθήνας, θα γίνουν μισθοφόροι του Κύρου πριν τον εξορίσουν οι συμπολίτες του κατηγορώντας τον για φιλολακωνισμό.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ:

Μαμά # Ωκεανίδα, σελ. 140

Στο νοσοκομείο. Λίγες ώρες πριν πεθάνεις. Κάθεσαι στην πο- «Δυθρόνα. Τα ποδαράκια σου φαίνονται κάτω απ' το νυχτικό. Είναι τόσο αδύνατα, τόσο άσπρα... Μου 'ρχεται να τα φιλήσω παντού. Χαμογελάς. Μοιάζεις ευτυχισμένη. Σε κοιτάμε. Εσύ κοιτάς ψηλά. Οι ώρες περνούν. Ένα αεράκι κουνάει τις κουρτίνες. Σηκώνεσαι λίγο. Με το δάχτυλο τεντωμένο δείχνεις τον ουρανό. Ο ουρανός είναι μαύρος και πηχτός. Έχει νυχτώσει. Είναι Παρασκευή. Κάτι ψιθυρίζεις. Δεν καταλαβαίνω. Κοιτάω. Στο παράθυρο στέκονται πουλιά, χιλιάδες πουλιά έτοιμα να ξεαναπετάξουν. Χτυπάς παλαμάκια. [...] Σκοτάδι. Η θάλασσα μαύρη και πηχτή. Μαμά, είσαι γοργόνα. Εγώ είμαι ανεβαμένη στη μαύρη σου ουρά, τεράστια, και τρέχουμε, τρέχουμε. Δεν μιλάμε, μόνο ακούγεται τα κύματα. Είναι η πρώτη φορά που σε έχω δικιά μου».

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ:

Η συμπεριφορά του κενού # Πατάκης, σελ. 160

Πριν από δισεκατομμύρια χρόνια προέκυψε η ζωή από τη συμπεριφορά του κενού. Αυτή τη φορά όμως η ζωή ξαναβγαίνει από τα τενάγη ως αποτέλεσμα της συμπεριφοράς του Κενού. Είναι αδύνατο, για την ώρα, να προσδιορίσει κανείς τον άνθρωπο του Κενού —κι όχι μόνο από ανεπάρκεια της γλώσσας. Ο Μιχάλης Γιούρας το προσπαθεί με την παραληρηματική τούτη «αυτοβιογραφία» του, αλλά κυρίως με το παράξενο τέλος του, παρ' όλο που τα περισσότερα στοιχεία του θανάτου του είναι φανταστικά. Καθώς βασίζονται μόνο στο δικό του, νέο και αισιόδοξο ήθος θνητότητας. Υπάρχει μόνο η ελλιπής μαρτυρία του φίλου του Συλβέστρου που παρακολούθησε αυτόν το θάνατο. Είναι η δεύτερη αυτοτελής ιστορία της ΤΡΙΑΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ, με πρώτη η «Το μάθημα δολοφονίας» και τρίτη τη «Φανταστική παράγραφο 7».

ΚΩΣΤΑΣ ΛΟΓΑΡΑΣ:

Να έρχεσαι όποτε θες # Μεταίχμιο, σελ. 202

Τι σχήμα και τι χρώμα έχει η απειλή; Ποιο είναι το πρόσωπο του Φασισμού —του φανερού ή του κρυφού— και η καθημερινή του οσμή; Ποιοι τον ασκούν και σε ποια παράταξη ανήκουν; Ο Αρίστος Γιαννακός, υπηρετώντας τη θητεία του στα τελευταία χρόνια της δικτατορίας, θα βρεθεί σ' ένα απομακρυσμένο χωριό της Βόρειας Ελλάδας λόγω δυσμενούς μετάθεσης. Οι συναστροφές του με τους ντόπιους και η ερωτική του ζωή —κυρίως αυτή— θα σταθούν η αφορμή να συνειδητοποιήσει ότι οι προσωπικές επαναστάσεις είναι και οι πιο σημαντικές. Δόγματα και καταστάσεις της ελληνικής κοινωνίας από τα χρόνια της δικτατορίας ως τον Νοέμβριο του 1989 υποσκάπτονται με σαρκαστικό χιούμορ κρτώντας αδιάπτωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΙΣΣΕ:

Μύρτος # Καστανιώτης, σελ. 280

«Μύρτος» είναι ένα μικρό αγόρι· γεννήθηκε κοιμώμενο και «Μτώρα, στα οχτώ του χρόνια, δεν έχει ξυπνήσει. Γιατί ο Μύρτος αρνείται την επικοινωνία με τον κόσμο όπου ήρθε δεν θα μάθουμε. Κοιμάται χαμογελαστός, με την παλάμη στο μάγουλο, «σαν για να προστατευτεί από φιλήματα». Γύρω και δίπλα του, σε μία κλειστή επαρχιακή κοινωνία του 1940, άνθρωποι ανυποψίαστοι φορείς του Κακού, βέβαιοι πως ευαγγελίζονται το Αγαθόν, θα κινηθούν το μυθιστόρημα με ανατριχιαστική αθωότητα. Εν πλήρη συγχύσει ένοχοι, και με (ερμηνη τους) υπόγιοι σαρδόνιο χιούμορ, προβαίνουν σε (ή ανέχονται) αβυσσώδεις πράξεις μελοδραματικών κορυφώσεων: θα εξωθήσουν τον κοινωνικό περίγυρο σε σκανδαλισμό και σε λιθοβολισμό. Τότε θα εγερθεί ο Μύρτος, Νύχτα. Θα βάλει φωτιά και θα αναχωρήσει. Για πού;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΗΤΣΟΥ:

Ο σκύλος της Μαρί # Καστανιώτης, σελ. 172

Άρχές της δεκαετίας του 1970. Μια ιστορία ερωτικού πάθους ασυνταράζει το καλινό των Αθηνών. Ο Σπύρος Στεργίου, νεαρός υπαξιωματικός της Ασφάλειας του Μον-Παρνές, οδηγείται στην αυτοκτονία παρασυρμένος από παράφορο έρωτα για την αιγιματική κρουπιέρισσα Μαρί. Δυο άντρες του καζίνου αφήνουν σήμερα την ιστορία μέσα από τη δική τους εμπλοκή σ' αυτή, ριχνοντας φως σ' όλες τις πλευρές εκείνης της σκοτεινής πραγματικότητας.

ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ:

Το ρολόι της σκιάς # Πόλις, σελ. 350

Βίοι παράλληλοι δυο αντρών με διαφορετική καταγωγή και βιώματα, οι οποίοι όμως, κατακτώντας την ελευθερία να κρίνουν, θα αλλάξουν ιδέες, θα συγκλίνουν και θα συγχωνευτούν στην πραγματικότητα μιας χώρας στα πρόθυρα της εξέγερσης. Ένας γάμος θα ενώσει τις δυο οικογένειες πολλά χρόνια αργότερα και ο κοινός απόγονος που θα προκύψει προσπαθεί μέσα από οικογενειακά έγγραφα, ιστορικά ντοκουμέντα και λογικές υποθέσεις να συνθέσει, σήμερα, ένα χρονικό της εποχής όπου οι ιδέες του Διαφωτισμού επηρέαζαν τα ελληνικά πράγματα, φωτίζοντας ταυτόχρονα παλιά οικογενειακά μυστικά, προσωπικές έχθρες και ταξικές συγκρούσεις.

ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

Το παυσίπονο επανέκδοση # Καστανιώτης, σελ.280

Το παυσίπονο έρχεται να αποκαλύψει όχι μόνον τη δεινότητα του συγγραφέα να κινείται ανάμεσα στα "ελληνικά" γλωσσικών ομάδων, από τα φρικιά των Εξαρχείων ως τις θεοσεβούμενες μητέρες, αλλά και να μεταφέρει στο κείμενο κάτω από ένα ενιαίο ύφος, το δικό του». ΑΝ. ΛΑΜΠΡΙΑ, Μεσημβρινή

ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

Τιμή ένεκεν # Καστανιώτης, σελ. 326

Οι ζωντανοί είναι απόβλεπτοι. Το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, κό- «Αντρα στη νεκροφιλική του παράδοση, αποφασίζει να τιμήσει ως Συγγραφέα του Έτους έναν δημιουργό που εξακολουθεί να αναπνέει. Το Υπουργείο Πολιτισμού, η Εταιρεία Συγγραφέων και οι συντεχνίες του βιβλίου βυσσοδομούν, είτε για να φέρουν την απόφαση στα μέτρα τους είτε για να την παροπλίσουν. Τελικά κερδίζει το χρίσμα εκείνος που ενοχλεί λιγότερο τους περισσότερους. Σύμφωνα θα αποδειχθεί ότι ο Συγγραφέας του Έτους δεν είναι τόσο βολικός και πειθήμιος. Ανομολόγητοι πόθοι και ομολογημένα συμφέροντα προσμεγνύονται. Η κοινή γνώμη αδιαφορεί για τα τεκταινόμενα, μέχρις ότου ξεσπάσει το σκάνδαλο που θα αφυπνίσει τη νοσηρή της περιέργεια. Μια κλωστή θα χωριζεί πλέον το τιμώμενο πρόσωπο από τον αποδιοπομπαίο τράγο.

ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ:

Ελληνική αιυπνία # Πατάκης, σελ. 180

Οι άρρωστες μέρες ενός ψυχιάτρου διασταυρώνονται με τις παι- «Σιλυπες λέξεις ενός συγγραφέα; Μήπως ισχύει το αντίστροφο; Ο Μ.Φ. όπως και στο προηγούμενο μυθιστόρημά του πατάει στα χνάρια της αυτοβιογραφίας ενός άλλου —εν προκειμένου το προσωπείο του είναι ο Γεώργιος Βιζυηνός. «Για μένα ο Βιζυηνός είναι ένα εμβληματικό παράδειγμα εκείνου που αρνείται να λογοδοτεί στην καθηλωμένη παράδοση ή στον εκβιασμένο εκμοντερνισμό» είναι ένας κοσμοπολίτης επαρχιώτης. Γι' αυτό η γραφή του είναι απονενομημένη και μειονοτική. Διότι αντιδιαστέλλεται τόσο από την κάτωθεν ορθοδοξία (ή την αργυρία, ή την πίστη) του Παπαδιαμάντη, όσο και από τον άνωθεν εξευρωπαϊσμό του Ροΐδη, (ή τον ύπνο, ή την ειρωνεία). Ο Βιζυηνός αρνείται το ρόλο του παρεμβατικού λογοτέχνη, αναλαμβάνει το ρόλο του ακυρωμένου λογοτέχνη (καθώς, όταν τελειώνει το έργο, αρχίζει η τρέλα).

ΕΛΕΝΑ ΧΟΥΖΟΥΡΗ:

Σκοτεινός Βαρδαρής # Κέδρος, σελ. 274

Θεσσαλονίκη —Μελένικο — Παρίσι. Παραμονές των Βαλκανικών Πολέμων. Τι συνδέει τη «μοιραία» και κοσμοπολίτικη βαλκανική πολιτεία με τη μικρή βυζαντινή κωμόπολη και την Πόλη του Φωτός; Μέσα από ποιες χαρές, ποιες ηδονές αλλά και από ποιες λύπες ο δεκαετής Στέφανος μεινείται στη ζωή, στον έρωτα και στην απώλεια; Με τι τόλμη η Ελένη αποφασίζει να κάνει την πιο αιρετική επιλογή ζωής καταπατώντας ιερά και όσια αιώνων; Και τι αναζητά ένας Γάλλος δημοσιογράφος στο Μελένικο το καυτό 1905; Ένας οραματιστής τραπεζίτης αναζητείται, στο Παρίσι, την ειρήνη και τη συνύπαρξη των λαών. Κι ένας Γάλλος φωτογράφος αναλαμβάνει, στη Θεσσαλονίκη, να κάνει αυτό το όνειρο πραγματικότητα. Όμως η κήρυξη των Βαλκανικών Πολέμων ανα- «τρέπει τα πάντα».

Ποίηση

ΝΑΣΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ:

Στέφανος # Κέδρος, σελ. 54

Κλεάνθης Νικολάου. Δραμηγνός με ρίζες μακρινές από τη Θεσπρωτία. Συμβολιστής, με τάσεις πεισιθάνατες και επίγνωση της μεταιότητας των εγκοσμίων.

Θα 'λεγες, αθεράπευτα ελεγειακός. Κρατώντας αποστάσεις από την αιωνιότητα εξερευνούσε το ενδιάμεσο κενό με ιάμβους βυθιομετρικούς. Πού αναπόφευκτα κολλούσαν στον πυθμένα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΝΗΣ:

Υστερόγραφα γης # Ύψιλον, σελ. 86

Ο χάρτης; η μεμβράνη της νύχτας μάλλον μια ακόμα μέθοδος για να προβλέψουμε ή και ν' αντισταθούμε στη βία να στοχαστούμε δηλαδή αντίστροφα να πούμε ότι αυτή εν τέλει είναι η παράταση

ο διπλασιασμός π.χ. των αισθήσεων μέσα σε μια πρωτοφανή λάμψη του εφήμερου, όπως τότε ακριβώς που χάνουμε μέσα από τα χέρια μας το θολό σύνορο του πρωινού ή την ανάμνηση εκείνου του αποφασιστικού νεύματος

που μας έκανε παλιά να παίρνουμε φωτιά να κάτσουμε τώρα εδώ, χωρίς το πάθος του χρυσού στην κόχη αυτού του εύκολου απογεύματος για να διαβάσουμε ως στοίχημα τον κόσμο για να επαληθευθούμε μέσα του...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗΣ:

Ο ήλιος στην τάφο # Νεφέλη, σελ. 50

Τη στιγμή που ξυπνά το σαξόφωνο αρχίζει να χονιάζει στον ιστό της αράχνης, να σκοτεινιάζει το περίστροφο στο υπόγειο.

Η καρδιά νομοθετεί Εισδύει με το στόμα μισάνοιχτο Έτομη να δαγκώσει ερμητική συνέχεια.

Τότε πέφτουν ριπές τα χαλίκια της βροχής μαστιγώνοντας τις προτομές στα πάρκα και τις καμπάνες που εδώ κι έναν αιώνα έχουνε σιγήσει.

Τότε κι εγώ, πατέρα, γίνομαι ο καθρέφτης του ίσκιου σου μιλώντας με την παλιά ομπρέλα που την κρατάς ανοιχτή απ' τον καιρό ακόμη του τελευταίου πολέμου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣΗΣ:

Η λήκυθος των μύθων -96 Ελληνικά Χαϊκού # Εριφύλη, σελ. 42

Μου 'πε: «Να το βρεις». Είπα της Σφίγγας πολλά για σένα, τοιμουδιά. Μην χορεύεις μόνος χόρευε με τη μοναξιά να σ' αγαπήσει. Μ' άνηθ πλαστικά στέφανον εξ' ακανθών γελιέται ο κήπος; Όλα εις διπλούν για να με σπαταλήσουν στο ένα κι απλό.

ΚΩΣΤΗΣ ΓΚΙΜΟΣΟΓΛΗΣ:

Αγάπη από ζήλια # Κέδρος, σελ. 78

Έφυγε κι ήρθε ήρθε κι έφυγε γκρέμισε τον τοίχο και τον έχτισε άναψε φωτιά στο σπίτι και την έσβησε ένα φεγγάρι μ' ερωτεύτηκε και πάει πια με ξέχασε.

ΒΕΡΟΝΙΚΗ ΔΑΛΑΚΟΥΡΑ:

26 ποιήματα # Άγρα, σελ. 56

Τώρα που ονειρεύτηκε τον αγαπημένο Να κοιτά το άπειρο ξασπρισμένο Σαν τα δικά του κόκαλα Επιβεβαιώθηκε η νοθεία του αισθήματος. Σπαθί του είναι τα μυτερά δόντια Κι όταν το χέρι απλώνω στο συγχυσμένο Κεφάλι Αιχμαλωτίζει η μέγγενη των αστραφτερών Κυνοδόντων. Πατέρα απάλλαξε απ' αυτόν τον πόνο Συγγενικό με τον δικό σου χαμό. Όμορφη μέρα της νύχτας Η καρδιά νομοθετεί Εισδύει με το στόμα μισάνοιχτο Έτομη να δαγκώσει ερμητική συνέχεια.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ:

Γεννήτριες # Τυποθήκη, σελ. 70

Πάει καιρός που αφέθηκα και περιζώστηκα τη νύχτα ζώστηκα τον ποδήρη της χιτώνας σαν τους πλοκαμιούς μιας μέδουσας ως την οσφή το σώμα και τα εβένινα μαλλιά της -μηροί και μύρα των λαγόνων της- Ένωσα τότε τι σημαίνει να κυκλώνεται απ' τη νύχτα ν' αφήνεται και να γλιστράς σε βάρη ανεξερεύνητα αποκομμένος εραστής των κοραλλίων νήσων της πιασμένος μες στο δίχτυ μιας αράχνης με μάρτια...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ:

Ποιήματα 1975-1998 # Ύψιλον, σελ. 160

Έφτιαξα πάλι το μικρό μου γκαράζ παρκάρω με άνεση τώρα τ' αυτοκίνητα το βυσινί το κρεμ το άλλο το κοκάλινο κήπος με αειθαλή κι σπυροφόρα κι εγώ πέντε χρονώ ή πεντέμισι με κοντό παντελονάκιτσιμπιδάκι στα μαλλιά και το νυχτερινό σφύριγμα έρχεται ο πατέρας θα σας κρυφτώ κάτω απ' το τραπέζι και θα με ψάχνετε θα με φωνάζετε και θ' ανησυχείτε...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗΣ:

Στιχουργήματα 1987-2003 # Ύψιλον, σελ. 126

Στο υπερπέραν λάμπω 'να πού 'να ο Μερλιείν' άντρες μόνο στείροι Μονσεράτ Καμπογιέ. Πάγο καίγω καμένο σαν άλλης Τούρμπο ηρώ Λακάν, το τσος του δρόμου σ' αγκάθι οπίσθια ενός. Κρατώ ωσαννά, κρατώ τη 'πό πίσω κόπου ελιά από αιδώ φοβάται κι απότομα χαλά.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ:

Άτρακτος συγκεντρωτικός τόμος 1966-2001 # Νεφέλη, σ. 466

Όχι τόσο απανθίσματα επισφαλούς σοφίας, όσο αποστάγματα εκ σταφυλής παλαιών. Φράσεις διάσπαρτες στα περιθώρια τριάντα πέντε χρόνων στιχουργικής ανεπάρκειας, με κάποια χρονολογικά σημαντρα εδώ κι εκεί. Λόγοι ανακατεργασμένοι και άλλοτε αυτοφρείς. Σοφίσματα, γραφίτες, διασκελισμοί, παρωδίες ρητορικών σχημάτων και υδροχαρή ψευδοθεωρήματα. Εν γένει υποθήκες προς ναυτιλλομένους του ανθοσπάρτου.

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΨΑΛΗΣ:

Στον τάφο του Καβάφη # Άγρα, σ. 40

Νερά της Κύπρου, της Συρίας, της Αιγύπτου, αγαπημένα της πατρίδας του νερά, ελάτε κι ακουμπήστε το τραγούδι σας σεμνά στα πόδια του νεκρού· εδώ κοιμάται ο Κωνσταντίνος Π. Καβάφης, ποιητής από την Αλεξάνδρεια. Δεν θα ξυπνήσει ν' ακούσει το τραγούδι σας, δεν θα ξανάρθει. Έφυγε μέσα στη σιωπή, αυτός που τόσο το λόγο αγάπησε και μίλησε ωραία, τόσο κοντά μας πάντα κι όμως τόσο ξένος. Μεγάλα και άφοβα κι αόρατα φτερά τον συνοδεύουν ως την άλλη πολιτεία. Δέξου το σώμα του εσύ, γη Αιγυπτία.

ΣΤΑΘΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΝΗΣ:

Η τρομοκρατία της ομορφιάς # Μεταίχμιο, σελ. 46

Για να γίνω ερωμένη σου πρέπει μερόνυχτα σαράντα δίχως ανασαμιά την πέτρα να οργώνεις και να σπέρνεις λέξεις κι ύστερα να περιμένεις άλλο τόσο να δεις αν έδωσε καμιά όποιες καρτίσουμε με φως του φεγγαριού θα τις τρυγάς χωρίς ανθρώπου μάτι να κοιτάζει κι έπειτα θα τις πηγαίνεις σε βάρη άδυνα υδάτων ογδόντα μέρες για να μαλακώσουν μετά θα τις μαζεύεις όσες δεν έχασαν τα ψάρια και θα τις λιάζεις σε κορυφές...

ΓΙΩΡΓΗΣ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗΣ:

Στ' ακρωτήρια της ύπαρξης # Γαβριηλίδης, σελ. 90

Σε κάθε επέτειο τούς θυμούνται για να καταθέσουν δάφνινο στεφάνι στου βάρη τους τη βάση. Κι εκείνοι αλύγιστοι κοιτάζουν πέρα αμέτοχοι στις μουσικές και στις παρατές. Μα δεν το βλέπουν πως τούτα τα είδωλα είναι βρυκόλακες που θρέφονται απ' τον ίσκιω της δόξας των ηρώων, που ρουφούν το θρύλο τους;

Χαλκοί αλαλάζοντες σε κάθε άγγιγμα οξυδωμένο σόφλι του κενού.

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ:

Ποιήματα - 1972-2000 # Αλεξάνδρεια, σελ. 320

Αλώνι μου και στάρι του αλωνιού μου Ό,τι έγινε θα σου το ειπώ Κι ό,τι θα γίνει θα σ' το φανερώσω. «Στου Σαρανταπήχου το μνήμα λουλουδία τώρα δεν ανθούνε μόνο ένα τόσο δια κρινάκι λιπόθυμο στο χώμα γέρνει. Στου Σαρανταπήχου το μνήμα τριγύρω κλαίνε παλιάρια. Μαύρη φωτιά το χρώμα τους κόκκινη η φορεσιά τους. Συν δυο και τρεις μονολογούν συν πέντε καταριούνται τον που τους πήρε τη φωνή τον που τους πήρε το αίμα».

ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ:

Πού είναι τα πουλιά # Κέδρος, σελ. 46

Τυφλός από χρόνια πάλευε μ' ένα μαύρο κάρβουνο να γράψει μια λέξη πάνω στο απόλυτο σκοτάδι. Καμιά γραφή και καμιά φωνή δε θα μπορούσε ν' αποδώσει το φριχτό νόημά της. Δε βρισκόταν σε κανένα λεξικό. Στ' όνειρό του την έβλεπε αγνά χαραγμένη μέσα σε σπήλαιο ανεξερεύνητο και φοβόταν πως οι άνθρωποι κάποτε θα την ανακαλύψουν. Ο ίδιος ουδέποτε τόλμησε να την προφέρει. Μήτε ήξερε γιατί βασανιζόταν να γράψει αυτή τη λέξη.

ΝΤΙΝΟΣ ΣΙΩΤΗΣ:

Δεν γνωρίζω, δεν απαντώ # Κέδρος, σελ. 72

Υπάρχουν πολλοί που νιώθουν τον πειρασμό να γυρίσουν και γυρνάνε, παίρνουν το αεροπλάνο της επιστροφής και βρίσκονται ξανά σε χώματα που ξέρουν, υπάρχουν πολλοί που θέλουν να χαθούν και χάνονται επικαλούμενοι την ηρώ του χρόνου που πια δεν ακούν, υπάρχουν πολλοί που σαν σταγόνες βροχής δεν προσβάλλονται από τίποτα και φιθυρίζουν μεταξύ τους διάφανες σιωπές μέσα σε νεφελώματα λησμονημένων, μέσα σε πυραμίδες διπλωμένων, υπάρχουν και λίγοι, ελάχιστοι, που ονειρεύονται ζωή σε άλλον γαλαξία, και στην πλανητική σιγή ακούνε μουσική

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΙΔΗΡΑ:

Κοντσέρτο στη Δρέσδη # Νεφέλη, σελ. 76

Με πληγώνουν οι νότες έτσι καθώς γλιστράν στο φως του φεγγαριού

και μεγαλώνει, πλαταίνει η σκιά μου για να χωρέσει όλη την απελπισία των πολύτιμων στιγμών που γλίστρησαν κι αυτές σαν άμμος μέσ' από τις χούφτες μου. Πασχίζουν να με παρηγορήσουν οι νότες καθώς αλλάζουνε σιγά σιγά σε μνήμες και στιγμές. Μια γλυκειά θαλωπήρη μια οδυνηρή, καθυστερημένη τρυφερότητα ωστόσο ξαφνικά ξεφεύγουν, δυναμώνουν -ένα κρεσέντο αμειλικτο- μήπως καλύψουν τον ασύλληπτο θόρυβο της σιωπής μου.

ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ:

Ποτέ δεν είμαστε μόνοι # Καστανιώτης, σελ. 62

Χαίρομαι που για να χτίσω μια ζωή έπρεπε να τη χαλάσω διψασμένος ολάνθιστος μες στην ποιηή χωρίς υπόληψη και θα και όταν να με τυραννάει και να με σέρνει Χαίρομαι που άφησα ως τα μέσα να με υγράνε του τέλους η καυτή σταγόνα σύντροφος τυφλός που μ' οδηγούσε πίσω στη λέξη και τη θλίψη Χαίρομαι που -έστω κι αργά- σήκωσα το πέπλο -ζωγραφιστό επινοημένο- και είδα ζωντανός εγώ πως είναι η ζωή γυμνή

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΟΥΡΒΙΝΟΣ:

Απόηχοι σε πλάγιο φως # Διάττων, σελ. 62

Μόνον οπού συνέζησα με κάποιες ιδέες ποιημάτων και που η ωραιότητά τους μ' εβασάνισε κι εντούτοις η καλή τύχη να τα γράψω δεν μου εδόθη δεν τα έχαρηκα τα επάλεψα τις λέξεις όμως -για την άρθρωσή τους- για τη διάσωσή τους- δεν τις έπιασα ποτέ οι λέξεις σκόρπιζαν αμήχανες σιωπούσαν

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΑΝΕΤΑΚΗΣ:

Βίος βαθύς # Κέδρος, σελ. 50

Να με λοιπόν σαράντα όσος της Αναλήψεως τα κύματα. Δεν πρόσεξα και έμπασα νερά. Α πώς κουνάει η θάλασσα χωρίς το χέρι σου όπως τότε να με πιάνει πώς νύχτωσε έτσι απότομα πού πήγαν δάσκαλοι και συμμαθητές λάμπουνε κάτω κομητήριο οι σταυροί των Φώτων πού χαθήκαν στο λιμάνι.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ:

Στον ήλιο μοίρα

επανεκδοση # Μεταίχμιο, σελ. 150

Κάτι που ξύνει από βαθιά Ωριμο από ερημιά και έτοιμο από έρωτα Να βγει, να κατοικήσει στον αέρα Μέσα στον άνθρωπο να βρει Σκηνη καταφυγίου η ημέρα Εκεί γυρεύει να υψωθεί, να ξεμυτίσει Και μέσα στη σκοτούρα και στο θάμπωμα Λόγο να πει και μουσική να δώσει Αρχαίο χρόταλο που ένα χέρι περιμένει Να ηχήσει, για να φανεί από το βάθος Του ορίζοντα να έρχεται διαστακτική Μέσα στο απόβραδο γυμνή γυναίκα Κατάφωτες κομίζοντας τις λέξεις Ντυμένη το σκοτάδι να ροδίζει Υγρή και καθαρή η φωνή του ανθρώπου

Νομβέλες / Διηγήματα

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ:

Ο Σκύλος του Θεού

Καστανιώτης, σελ. 304

Οι ιστορίες της συλλογής *Ο Σκύλος του Θεού*, με το κοσμοπολιτικό τους περιεχόμενο, διαδραματίζονται σε πολλές χώρες, άλλες υπαρκτές, άλλες πλασματικές – με μια ονειρική αληθοφάνεια. Βρίσκονται πάντα στο μεταίχμιο των «ειδών» της λογοτεχνίας. Άλλες αγγίζουν το ερωτικό-περιπετειώδες και την επιστημονική φαντασία («Η ανταρσία του έρωτα»), άλλες το ρομαντικό αφήγημα («Το άλμα του Λουπάνο»), το ρεαλιστικό αφήγημα («Μια πολύ σύντομη ιστορία»), την ψευδοσυνέντευξη («Το στάδιο του καθρέφτη»), την κοινωνικο-φανταστική σάτιρα («Φεύγοντας»), το ψυχογράφημα («Οι εξωγεννημένοι»). Κάθε ιστορία έχει μια διαφορά ύψους, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως μεταφρηματική γραφή. Ο Νάνος Βαλαωρίτης είχε ήδη αρχίσει να πειραματίζεται προς αυτή την κατεύθυνση με τα αφηγήματα της δεκαετίας του '60, μερικά από τα οποία, συγκεντρωμένα στον *Προδότη του γραπτού λόγου*, στη *Δολοφονία* και στην *Παραμυθολογία*, αποτελούν μια εισαγωγή στην υπερμοντέρνα τεχνική.

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ:

Ένα σχεδόν γαλάζιο χέρι

Καστανιώτης, σελ. 136

Οκτώ ιστορίες, μικρές ή μεγάλες, που μας ταξιδεύουν από τον περιορισμένο χρόνο της καθημερινής ζωής στον απέραντο χρόνο των μύθων. Οκτώ σκληρές και τρυφερές ιστορίες για πρόσωπα που ερωτεύτηκαν, που μεταμορφώθηκαν, που τιμωρήθηκαν, που διασκέδασαν, που περιπλανιούνται πρόσφυγες, ή που συνεχίζουν το παραμύθι από το σημείο που το είχαν κά-

ΑΡΓΥΡΗΣ ΧΙΟΝΗΣ:

Στο υπόγειο

Νεφέλη, σελ. 80

Κατέβηκα στο υπόγειο, μια εξαρθρωμένη πολυθρόνα για ν' αφήσω, με την προοπτική, βεβαίως, να τη θεραπεύσω κάποτε. Αυτό, τουλάχιστον, λέω στον εαυτό μου, κάθε φορά που κατεβάζω στο υπόγειο νοσοούντα έπιπλα. Η αλήθεια όμως είναι ότι τα ξεχνώ, γιατί δεν θέλω μες στο σπίτι να τα βλέπω. Μισώ τα στρεβλωμένα μέλη τους, τ' αρθρικό τους πόδια, τη θλιβερή, φθαρμένη παρούσα τους. Μισώ τη φλυαρία τους, επίσης, την αρρωστημένη γκρίνια τους, τα γερασμένα έπιπλα τρίχουν αδιάκοπα, κι είναι κι εκείνο το μονότονο, ξεκούρδιστο βιολί του σαρακιού που, μέρα-νύχτα, τρώει τα νεύρα τους και τα δικά μου... Γιατί, λοιπόν, δεν τα πετώ ή δεν τα καίω, γιατί τ' αποθηκεύω στο υπόγειο που έχει καταντήσει πλέον γηροκομείο επίπλων;

ποτε αφήσει. Οκτώ ιστορίες πραγματικές, αφού ανοίγονται προς την ορατή όσο και προς την αθέατη πλευρά μας. Κάποιες ανάμεσά τους ειρωνεύονται ή οργίζονται. Οκτώ ιστορίες, τέλος, για να τιμηθούν τα όνειρα εκείνων που επιμένουν να ονειρεύονται.

ΝΙΚΟΣ ΔΑΒΒΕΤΑΣ:

Το θήραμα

Κέδρος, σελ. 120

«Το θήραμα δεν είναι μυθιστόρημα. Μάλλον έχει τη μορφή νουβέλες ή εκτεταμένου διηγήματος. Χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο μέρος «ακούμε» την αφήγηση μιας λαϊκής γυναίκας για τις οικογενειακές της περιπέτειες στην κρίσιμη τριακονταετία 1944-1974. Λόγος προφορικός που περιλαμβάνει πολλά από τα κλισέ μιας αριστερής μυθολογίας. Η αφήγηση της όμως — και υπάρχει λόγος γι' αυτό — αρχίζει μόλις το 1981. Στο δεύτερο μέρος διαβάζουμε τις σκέψεις που καταγράφει το 1989 ο γιος της, στην προσπάθειά του να καταλάβει τις επιλογές της μητέρας του και να συμφιλιωθεί με το παρελθόν της. Το δεύτερο μέρος ως ένα βαθμό, ανατρέπει το πρώτο. Και τα δυο θα έλεγα πως μοιάζουν με αντικριστούς καθρέφτες. Η μια αφήγηση καθρεφτίζεται μέσα στην άλλη, το ένα πρόσωπο μέσα στο άλλο.

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΚΩΤΣΙΑΣ:

Τρεις γενιές Αμερικάνοι

Κέδρος, σελ. 230

Από το γραφικό χωριουδάκι στα λαντζέρικα της Αμερικής. Το Αδίδημα του Γρηγόρη, καθώς το μπουλούκι των μεταναστών ετοιμάζεται να μπαρκάει: Φιλαδέλφεια ή Ντιτρόιτ; Κλοπή για ιερό σκοπό. Η πρώτη ελεύθερη λειτουργία την ημέρα της εορτής των Ταξιαρχών στην εκκλησία του χωριού με την κλεμμένη από το Μεσολόγγι ελληνική σημαία να κυματίζει παράνομα στο καμπαριό. Τα μυστικά της ακροποταμιάς. Ένα ζευγάρι ερωτευμένων γίνεται άθελά του μάρτυρας της συνάντησης ενός σπιούνου

με δυο σφαλίτες. Ο διακαής πόθος για ένα τζιν παντελόνι «μόδας καουμπόη» στη μαύρη αγορά γίνεται αφορμή για περιπέτειες. Χοιρινό και ρακί λίγο πριν από τη μαγική έξοδο προς την Ελλάδα. Ένα φαγάδικο χρυσουχείο στο πέρασμα της Χαραυγής, το σημείο από όπου διαφεύγουν οι λαθρομετανάστες.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ:

Ο παλαιός εχθρός

Καστανιώτης, σελ. 136

«Ο παλαιός εχθρός», όπως λέμε ένας παλιός λογαριασμός, μια «Ο παλιά αρρώστια που κάποια στιγμή και για αδιευκρίνιστους λόγους ξανασκάει μύτη. Έτσι και σ' αυτή τη συλλογή διηγημάτων του Δημήτρη Νόλλα έρχονται στην επιφάνεια ψηφίδες που συνθέτουν το σημερινό ανθρώπινο πρόσωπο, σε στιγμές και καταστάσεις που θα νόμιζε κανείς πως είχαν καταχωνιαστεί, θαμμένες για πάντα στο υπόγειο με τα παλιοπράγματα. Και τι μπορεί να είναι αυτό το παλαιό, όταν καταφέρει κάθε φορά να αναδυθεί με τέτοια ένταση και να διαπερνά το σημερινό, το σύγχρονο;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ:

Η νεράιδα της Αθήνας-Πολυξένη

Καστανιώτης, σελ. 112

Τα πρόσωπα της Νεράιδας της Αθήνας και των έξι αφηγημάτων της Πολυξένης, είτε διαπιστώνουν τη συνάρτηση στοχασμού και ξυρίσματος είτε αναρωτιούνται «Πού είναι η Ελλάδα;» ενώ βηματίζουν στη Μιχαήλ Βόδα είτε, παράλληλα με τις ιστορικές επιπτώσεις της Γιάλτας, υπολογίζουν και την απόσταση από το μισοκρυμμένο πεντακοσάριχο είτε... είτε... όλα τα πρόσωπα της Πολυξένης απορούν και εξίστανται, ραδιουργούν -κυρίως νοητά- την προσωπική τους ιστορία μέσα στην Ιστορία τη μεγάλη, αγανακτούν κι ελπίζουν, πάντως έχουν όλα τους χιούμορ, ειρωνική διάθεση ασυμμάζευτη και έναν ιδιότυπο βηματισμό της καθημερινότητάς τους.

ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ:

Τέσσερις ελληνικοί φόνοι

Πόλις, σελ. 96

Τέσσερις παράξενες, σκληρές ιστορίες που διατρέχουν το πολιτικό υπέδαφος της νεότερης Ελλάδας ανάμεσα στα φαντάσματα του παρελθόντος και τις επιβιώσεις τους. Ο συγγραφέας προσεγγίζει χωρίς φόρτιση τους δράστες των φόνων και επιχειρεί να κοιτάξει την ανθρώπινη πλευρά κάποιων χαρακτήρων που συνήθως αρκούμαστε να χαρακτηρίσουμε με στερεότυπα. Οι περισσότεροι φόνοι άλλωστε έχουν ήδη συμβεί όταν ο αναγνώστης ανοίγει την κάθε ιστορία. Μόνο ένας φόνος διαπράττεται επί σκηνής. Αλλά αυτό δεν αναιρεί καθόλου το ρίγος που ενδέχεται να του προκαλέσουν.

ΗΛΙΑΣ Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ:

Ο οβολός και άλλα διηγήματα

Νεφέλη, σελ. 122

«Έμεινε κοντά στο χτήμα μας, στα νοτιανατολικά του Πύργου. «Βαλλά δεν τον είχαμε δει ποτέ. Έλειπε, από χρόνια και χρόνια, στην Αμερική. Η οικογένειά του (η γυναίκα του και δυο παιδιά στην ηλικία μας) ζούσε σε ένα χαμόσπιτο από πλίθες, ένα τεράστιο πεύκο σκίαζε τον τόπο και επέτεινε τα εγγενή προβλήματα του σπιτιού και της οικογένειας. Οι ρίζες του πεύκου ξεθεμελιώσαν σιγά-σιγά τους φτερούς τοίχους (έναν δυο είχαν ήδη καταρρεύσει και αντικατασταθεί με λαμαρίνες), ενώ κατά το σούρουπο, όταν βλέπαμε καπνό να αναβράσκει από την καπνοδόχο, σκαρφαλώναμε στα κλαδιά και, ανεβαίνοντας στα κεραμίδια (που θρυμματίζοντουσαν χωρίς θόρυβο λόγω της μεγάλης υγρασίας), βαδίζαμε ακροποδητί προς το φουγάρο, απ' όπου πετούσαμε στην ανοιχτή κατασάρα (Κύριος οίδη γιατί μας είχε κολλήσει αυτή η διαστροφή) ξυλαράκια, κουκουνάρες, ή και χώματα ακόμη...»

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ:

Ένας ήσυχος φόνος

Αλεξάνδρεια, σελ. 56

«Ήταν ένας ήσυχος, σχεδόν αυτονόητος φόνος, ένα έγκλημα α-βναίμακτο, εκ προμελέτης, δίχως τύψεις, αναστολές κι αναβολές. Γιατί να φανερώσει αυτή τη σκέφτεται, τι ξέρει, πόσα ξέρει, γιατί ν' ανοίξει τα χαρτιά της; τι της έδωσε αυτός τόσα χρόνια, για να του πει καθαρά και ξάστερα, πως πάσχει από την καρδιά του; τι της πρόσφερε εκείνος εκτός από βλέμματα υποτιμητικά και λόγια χοντρά κι ανάρμοστα μπροστά στους άλλους, για να του πει, πως πρέπει να κάνουν πολλές εξετάσεις, να πάνε στο εξωτερικό αν χρειαστεί. τι της έδωσε; Της έδωσε μερικά χαστούκια κάποια βράδια, όταν ήταν μόνοι τους το συνήθιζε, Θεός ξέρει γιατί».

ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ:

Τυχαίο συναπάντημα και άλλες ιστορίες

Κέδρος, σελ. 328

«Οι ήρωές μου δεν περιορίζονται να κλαίνε τη μοίρα τους, αντι-δρουν. Οδηγός τους είναι η ανθρωπιά, η ανάγκη κοινωνικής δικαιοσύνης», έγραψε η Διδώ Σωτηρίου. Στη σειρά των δεκαπέντε διηγημάτων που συνθέτουν αυτό το βιβλίο, απλοί, καθημερινοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα και συχνά αναδεικνύονται σε ήρωες. Οι επιμέρους περιπέτειες των προσώπων, αν και ανεξάρτητες, εντάσσονται στη συνολική δραματική πορεία του τόπου από το μεσοπόλεμο ως τη χούντα. Ανέκδοτες ή δημοσιευμένες σε εφημερίδες και περιοδικά, οι ιστορίες αυτές αναδεικνύουν μια σχεδόν άγνωστη πτυχή της πεζογραφίας της Διδώ Σωτηρίου. Το βιβλίο περιλαμβάνει πρόλογο του ανηψιού της Νίκου Μπελογιάννη και εκτεταμένο σημείωμα της επιμελήτριας Έρης Σταυροπούλου για τα διηγήματα.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΑΜΠΟΥΗΣ:

Να σ' αγαπάει η ζωή

Πατάκης, σελ. 208

Ο συγγραφέας επιχειρεί να επαληθεύσει την πραγματικότητα ανάγοντάς την σε θέμα μυθοπλασίας. Οι πιο εξεζητημένες -ακόμη και ως προς την απαξία τους- καθημερινές εμπειρίες και οι πιο ακραίοι -ακόμη και ως προς τη μετρίότητά ή την σημαντικότητα τους- ανθρώπινοι χαρακτήρες δοκιμάζονται στο εργαστήριο του συγγραφέα, για να αποδείξουν την αντοχή τους στις «πιέσεις» των δικών μας ανογιών. Το αποτέλεσμα αυτού του... crash test μένει ασφαλώς ανοιχτό, όπως ανοιχτοί μένουν και οι επάλληλοι κύκλοι που σχηματίζουν, η μια μέσα στην άλλη, οι μικρές ή οι μεγάλες ιστορίες του. Έτσι, το βότσαλο που ρίχνει ο συγγραφέας μέσα στη λίμνη της πραγματικότητας απλώς επιβεβαιώνει το χάος...

ΕΛΙΑΝΑ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΟΥ:

Απώλεια σοφίας

Μίνωας, σελ. 140

Οι σχέσεις μας, ακόμα και οι πιο αθώες, είναι πάντοτε ιδιοτελείς. Κάτι που η Δάφνη αποφεύγει να λάβει υπόψη της, καθώς αφηγείται την ιστορία της Σοφίας, η οποία βαδίζει σχεδόν ατάραχα στο δρόμο της αυτοκαταστροφής. Ίσως η Σοφία, έστω κι αν δεν το ομολογεί, έχει συνείδηση αυτού του δούλου και λαβείν, ενώ η Δάφνη βολεύεται εξιμύνοντας την ανιδιοτέλεια μιας φίλης που στο τέλος καταρρέει. Κάτω από το φιλήσυχο ρεαλισμό και την ακάμαντη αφήγηση, ο αναγνώστης θα ανακαλύψει τις παραμορφώσεις και τους κλονισμούς μιας ιδιαίτερης πεζογραφικής φωνής.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ:

Με ορθάνοιχτα μάτια

Επιμέλεια: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥ

Εννέα συγγραφείς + εννέα φωτογράφοι

Καστανιώτης, σελ. 224

Έννέα συγγραφείς (μεταξύ των οποίων οι Α. Μ. Ασωνίτης, Ε.Λ. Διβάνη, Α. Μιχαλοπούλου, Α. Σφακιανάκης, Χ. Α. Χωμενίδης) κλήθηκαν να αποτυπώσουν με το δικό τους βλέμμα την ελληνική πραγματικότητα. Αυτή που θεωρούν αθέατη ή θαμπή

για τους αμήνους. Εννέα φωτογράφοι καταθέτουν την προσωπική τους άποψη για την εικόνα της ελληνικής εμπειρίας με εκστατικό, ειρωνικό, σκληρό και κάποτε ρομαντικό τόνο. Η αρχική ιδέα του βιβλίου προήλθε από το χάσμα που πάντοτε ανοίγεται ανάμεσα στην ιδέα που έχουμε για τον εαυτό μας και στον τρόπο που μας βλέπουν οι άλλοι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει όμως και η άποψη των Ελλήνων συγγραφέων για το είδωλο που νομίζουν ότι η Ελλάδα παρουσιάζει προς τα έξω. Το αποτέλεσμα δείχνει μέσα από τις ελικοειδείς διαδρομές της γραφής και του φακού, πέρα από τις συγγραφικές και εικαστικές εμμονές, πόσο η Ελλάδα απογοητεύει εκείνους που θα ήθελαν να την αγαπούν τρελά.

Βιογραφίες - Μαρτυρίες

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ:

Το φωμί και το βιβλίο. Ο Γκόρκι

επανεκδόση # Ελληνικά Γράμματα, σελ. 640

Η ζωή και το έργο του Γκόρκι συνθέτουν έναν από τους πλέον πενταπυρραχούς θρύλους του 20ου αιώνα. Οι σύγχρονοι του γοητεύτηκαν από τους άθλους του: πώς ένα ορφανό, βασανισμένο αγόρι που τα παιδικά του χρόνια πέρασαν «στα ξένα χέρια», γίνεται, και μάλιστα από πολύ νέος, προσωπικότητα με παγκόσμια εμβέλεια. Πώς, ενώ έβγαλε μόνο δυο τάξεις του σχολείου, γίνεται ένας από τους πιο μορφωμένους ανθρώπους της εποχής του και από τους πιο διάσημους συγγραφείς της. Σε αυτά προστίθεται και η συμμετοχή του στα ιστορικά δράματα της πατρίδας του, στο επαναστατικό κίνημα, στις πνευματικές ζυμώσεις του, λ.χ. ο διάλογος και οι διαφωνίες του με τον Λένιν. Ο συγγραφέας δε μυθοποιεί τον ήρωά του. Φροντίζει να τον αναδείξει μέσα από τις αντικειμενικές ιστορικές πηγές, μαρτυρίες δικές του και των συγχρόνων του, καταθέσεις του έργου του.

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Γιώργος Σεφέρης: Αλληλογραφία (1945-1968) και τριάντα τέσσερις επιστολές του Ν. Βαλαωρίτη στον Γ.Κ. Κατάμπαλη (1947-1950)

Ψυλόν, σελ. 246

Τα προσωπικά γράμματα, αν έχουν παρά μόνο μια ιδιωτική σημασία, δεν είναι σκόπιμο να εκδίδονται από τον ίδιο τον συγγραφέα. Όμως, στην περίπτωση των γραμμάτων μου απ' το Λονδίνο προς τον Γιώργο Σεφέρη -ας μου συγχωρηθεί μια κάποια φιλαρέσκεια- ήταν η επιθυμία να γνωρίσει το ελληνικό κοινό μια άγνωστη πτυχή του αγώνα μας για διεθνή αναγνώριση. Έχουν πια σήμερα πιστεύω μιαν ιστορική σημασία. Αφορούν μια «ηρωική έξοδο» των ελληνικών γραμμάτων και ιδιαίτερα της νέας ελληνικής ποίησης απ' το γκέτο των ακαδημαϊκών μελετών και του φολκλόρ όπου βρισκόνταν έως το 1944... Τα γράμματά μου περιγράφουν βήμα προς βήμα σαν ένα ημερολόγιο τις κινήσεις, δικές μου και άλλων, και τα διαβούλια στα παρασκήνια με τους σημαντικότερους ποιητές και κριτικούς, τα περιοδικά και τις προσωπικότητες του Λονδίνου εκείνης της εποχής.

ΜΗΤΣΟΣ ΚΑΣΩΛΑΣ:

Νίκος Καββαδίας, γυναίκα - θάλασσα - ζωή, αφηγήσεις στο μαγνητόφωνο

Καστανιώτης, σελ. 168

Στο βιβλίο αυτό μιλάει ο ίδιος ο Καββαδίας. Σώζεται ο ίδιος ο προφορικός μαγικός του λόγος και πολλές από τις ιστορίες του γύρω από την «αμαρτωλή» και «αθώα» ζωή του. Ιστορίες που συχνά τις διηγούνταν σε φίλους του μαγεύοντάς τους. Ιστορίες αξεχώριστα πραγματικές και φανταστικές. Κι αυτές τις αφηγήθηκε στο μαγνητόφωνό μου, πενήντα μέρες πριν φύγει απ' τον κόσμο. Και έχει αξία που μιλάει σ' αυτό ο ίδιος για τις γυναίκες. Τις πολλές γυναίκες. Τη μία: Ως μάνα. Ως αδερφή. Ως ερωμένη. Ως πόρνη. Έχει αξία που μιλάει και προφορικά για

τη θάλασσα. Τις πολλές θάλασσες. Τη μία, που την αγάπησε και την τραγούδησε ερωτικά, εξωτικά, μαγευτικά, πικρά, συγχρόνως ρεαλιστικά και διαχρονικά όσο κανείς άλλος από τους ποιητές μας. Έχει αξία που μιλάει για τη ζωή του. Τις πολλές ζωές του. Τη μία ζωή του και ζωή μας, με ευλάβεια γι' αυτήν και το βαθύ μυστήριό της...

ΖΩΡΣ ΣΑΡΗ:

Τότε...

Πατάκης, σελ. 130

Καλοκαίρι του 1946. Η Ζωρς κάνει τα πρώτα της βήματα στο θέατρο. Το όνειρο παλεύει να γίνει πραγματικότητα. Παραμονές του Εμφυλίου. Ο εχθρός είναι παντού. Αυτός ο εχθρός και ο φόβος θα την αναγκάσουν να εγκαταλείψει την Ελλάδα και να καταφύγει στο Παρίσι. Καλοκαίρι του 1962. Η Ζωρς αφήνει πίσω της το Παρίσι κι επιστρέφει στην Αθήνα με την οικογένειά της, με τα παιδιά της. Η νέα αρχή είναι δύσκολη για όλους. Για να σώσει την κατάσταση, φεύγει με το θίασο του Ροντήρη περιοδεία σε όλη την Ευρώπη. Εμπειρία ζωής. Η Ευρώπη παλεύει για δημοκρατία. Μαζί και η Ελλάδα. Μάης του 1963. Η επιστροφή της στην πατρίδα σημαδεύεται από το θάνατο του Λαμπράκη. Το παρακράτος ανθεί. Ο αγώνας είναι σκληρός. Παραμονές δικτατορίας.

Δοκίμια - Μελέτες - Κριτικά κείμενα

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΑΛΑΒΕΡΑΣ:

Το σημερινό συγγραφικό πρόβλημα

University Studio Press, σελ. 136

Το κείμενο του δοκιμίου που δίνει τον τίτλο στο βιβλίο υπήρξε «Το σημερινό συγγραφικό πρόβλημα» μου. Τιθέται ως ελεύθερη, αδέσμευτη αντιμετώπιση του προβλήματος και με τα δεδομένα της ώρας που γράφτηκε, πριν σαράντα και χρόνια. Πρωτοδημοσιεύτηκε στη Νέα Πορεία, το 1961, σε αρχική μορφή και στη συνέχεια κυκλοφόρησε σε βιβλίο την ίδια χρονιά. Οι απόψεις που αναπτύσσονται σ' αυτό συζητούνται όλο και περισσότερο μέσα στα χρόνια. Φυσικά θα μπορούσε οι απόψεις αυτές, τις οποίες άλλωστε έχω υποστηρίξει και σε συνέδρια και σε ομιλίες, «να συμπλη-

ρωθούν» στο σώμα του ίδιου του δοκιμίου, με νεότερα δεδομένα και με άλλες προσωπικές παρατηρήσεις, στις τέσσερις αυτές δεκαετίες, αλλά αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να χάσει την «πρωτεύουσα» του. Ο πυρήνας, ως χειρονομία, παρέμεινε. Έτσι το αφήνω απείραχτο».

ΚΩΣΤΑΣ ΑΞΕΛΟΣ:

Αυτή η διερώτηση

Εστία, σελ. 166

Η διερώτηση είναι η ίδια (μακρινή και κοντινή μας) ερωτηματική Ησκέψη. Στο βιβλίο του αυτό, ο γνωστός Έλληνας φιλόσοφος που ζει και εργάζεται στο Παρίσι, προσεγγίζει στοχαστικά με το δικό του βαθύ και ιδιαίτερο τρόπο τα προβλήματα της εποχής μας, διατρέχοντας καιρόχρονα όλη την περιπέτεια της σκέψης από τη μυθολογία μέχρι το ερώτημα της μοντέρνας τεχνικοποίησης του κόσμου. Η διερώτηση ανιχνεύει τη συνολική μας σχέση με τον κόσμο και με το παιχνίδι του, ιδιαίτερα τώρα που όλα δείχνουν να κλονίζονται εκ βάθρων, τώρα που και η ίδια η «φύση» του ανθρώπου μπορεί ν' αλλάξει με τη βιοτεχνολογία, δηλαδή με την τεχνική. Η αναγκαιότητα, όμως, ξεπερνάει την τεχνική. Κι έτσι, ξεπερνώντας την, μας παραπέμπει και στο κυρίαρχο μυθοτεχνολογικό αίτημα της εποχής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ:

Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας

τόμος Δ' # Καστανιώτης, σελ. 572

Ο Δ' τόμος της σειράς έρχεται να συμπληρώσει τον προηγούμενο Γ' τόμο και να ολοκληρώσει την εικόνα της δραματικής δεκαετίας 1940-1949. Αναφέρεται στη μετά την αποχώρηση των ναζιστικών στρατευμάτων εποχή, όταν συνέβαιναν αλληπαλλήλες συγκρούσεις με σαφή ταξικό χαρακτήρα και κρινόταν η τύχη της «Ερημης χώρας» - κατά πόσον θα ενταχθεί εντός ή εκτός του σιδηρού παραπετάσματος. Στον φαύλο αυτόν κύκλο, η λογοτεχνία συνεχίζει να παράγει έργα επηρεασμένα, άμεσα ή έμμεσα, από τις δύσμορφες περιστάσεις, με την Αθήνα να δίνει ψευδή εικόνα ευνομούμενης πολιτείας στους ξένους επισκέπτες, ευκολόπιστους ή εθελότυφλους. Στον πνευματικό χώρο, το πιο υψηλό τίμημα που πλήρωσε ο τόπος στη διχαστική και εκδικητική εκείνη κατάσταση ήταν η μη απονομή του Νόμπελ λογοτεχνίας στον Άγγελο Σικελιανό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ:

Μανόλης Αναγνωστάκης - Νοούμενα και υπονοούμενα της ποίησής του

Γαβριηλίδης, σελ. 230

Η συγκέντρωση κριτικών προσεγγίσεών μου στο έργο του «Μανόλης Αναγνωστάκης δεν μπορεί να αναπληρώσει μια μονογραφία με την οποία όφειλα να έχω καταπιαστεί. Τολμώ να ισχυρίζομαι ότι το όφειλα, διότι η πρώτη γραπτή μαρτυρία μου για τη σχέση μου με την πρώτη σύνταξη ποιημάτων του Εποχές χρονολογείται από το 1946, που δημοσιεύθηκε στη Φοιτητική Φωνή, και για τις Εποχές 2 έγραψα μικρό σημείωμα στα Ελεύθερα Γράμματα και μεγαλύτερο στην Ποιητική Τέχνη. Πενήντα επτά χρόνια αργότερα από τότε, πολλά πράγματα έχουν παλιώσει και πολλοί μύθοι απομυθοποιηθεί, συμπεριλαμβανομένης και της αθωότητας που είχαμε όταν ξεκινούσαμε ως ανιδιοτελείς αναγνώστες».

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ:

Οντολογία της σχέσης

Ίκαρος, σελ. 240

Μπορούμε να μιλάμε για «οντολογία της σχέσης»; Είναι μια λέξη που τη συγκροτούν, συνεπής (και ως σύνθεση σημασιών) στη γλωσσική λογική; Η απάντηση στο ερώτημα θα είναι θετική αν καταδείξουμε ότι το γεγονός που σημαίνεται με τη λέξη σχέση μπορεί (σε κάποιες περιπτώσεις) να έχει οντολογικό περιεχόμενο. Ότι μπορεί η σχέση να συνιστά υποκείμενο γεγονός; τρόπο υπάρξεως ή και ιδρυτικό υπάρξεως γεγονός. Τέτοιο ενδεχόμενο μοιάζει να αποκλείεται από το νοηματικό περιεχόμενο (σημασία) που τη τρέχουσα γλώσσα (η γλώσσα της καθημερινής συνεννόησης) αποδίδει στον όρο σχέση; Η σχέση προϋποθέτει υπαρκτούς τους παράγοντες που τη συγκροτούν (τους όρους ή συντελεστές του γεγονότος της σχέσης, τα σχετιζόμενα μέρη)».

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ:

Η λογική αρχίζει με τον έρωτα

Ίκαρος, σελ. 270

Ο άνθρωπος είναι λογικός επειδή είναι ύπαρξη ερωτική (desidero είναι το φροϊδικό cogito, λέει ο Λακάν) και είναι ύπαρξη ερωτική επειδή ο Θεός είναι απουσία. Όμως απουσία σημαίνει ζωτική στέρηση, επώδυνη δίψα, σκοτάδι αλγεϊνό. «Περπατώ μέσα στη νύχτα σου», συνεχίζει ο λόγος του Σαρτρ. «Δώσ' μου το χέρι σου, πες μου, η νύχτα είσαι εσύ, έτσι; Η νύχτα, η σπαρακτική ολική απουσία. Είσαι ο παρών στην καθολική απουσία, αυτός που τον ακούμε όταν όλα σιωπώνουν, αυτός που τον βλέπουμε όταν δεν φαίνεται τίποτα. Πανάρχαια νύχτα, μεγάλη νύχτα η πριν τα υπαρκτά...» Αυτή την Απουσία που μας εξανθρωπίζει την εισπράττουμε σαν νύχτα, δεν την αντέχουμε οι άνθρωποι. Πώς και γιατί δύσκολο να καταδειχθεί, πάντως οι άνθρωποι θέλουμε αντί για την Απουσία αισθητά φετίχ, τετράγωνα αποδείξεις ύπαρξης και παρουσίας».

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ:

Ιστορία της ομορφιάς # Καστανιώτης, σελ. 440

Το βιβλίο αυτό συνοδεύεται από εικόνες εκατοντάδων αριστουργημάτων όλων των εποχών αλλά δεν πρόκειται για έναν τόμο Ιστορίας της τέχνης. Οι εικόνες, όπως και τα κείμενα που χρονολογούνται από την εποχή του Πυθαγόρα και φτάνουν ως τις μέρες μας, βοηθούν στην πληρέστερη ανάλυση των αντιλήψεων περί Ομορφιάς που διαμορφώθηκαν και προκάλεσαν ατελείωτες συζητήσεις από την αρχαία Ελλάδα μέχρι σήμερα. Το βιβλίο αυτό περιγράφει πώς οι άνθρωποι κατανόησαν την Ομορφιά της φύσης, των λουλουδιών, των ζώων, του ανθρώπινου σώματος, των άστρων, των μαθηματικών σχέσεων, του φωτός, της ενδυμασίας, των πολύτιμων λίθων, του Θεού και του Διαβόλου. Παρόλο που έχουν διασωθεί μονάχα κείμενα φιλοσόφων, συγγραφέων, επιστημόνων, μυστικιστών ή θεολόγων ή και καλλιτεχνών, μέσω των τεκμηρίων αυτών μπορούμε να ανασυνθέσουμε και τον τρόπο με τον οποίο οι ταπεινοί, οι απόκληροι αλλά και οι άνθρωποι του δρόμου αντιλαμβάνονταν την Ομορφιά.

ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ:

Μεταφρασεολογικά # Διώνη, σελ. 206

Συνοψίζει συμπεράσματα και εμπειρίες από την 30ετή περίπου έρευνα και ενασχόληση του συγγραφέα με τη μετάφραση, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Προορίζεται για διδακτική χρήση και απευθύνεται πρωτίστως σε μαθητευόμενους μεταφραστές. Ωστόσο, ο συγγραφέας ευελπιστεί η προβληματική που πραγματεύεται το βιβλίο του να μην στερείται ενδιαφέροντος, απ' ενός μεν για τους επιστήμονες –μεταφρασεολόγους, απ' άλλου δε για ένα ευρύτερο κοινό με περιέργεια για το «ταπεινό θαύμα» της μετάφρασης. Το πρώτο μέρος, «θεωρία και κριτική», πλησιάζει το αντικείμενο από «αντιπαραβολικής» σκοπιάς, δηλαδή στην προοπτική της επαφής των γλωσσών μέσα από τις μεταφραστικές διεργασίες. Το δεύτερο, «Μεθοδολογία», αξιώνει να συμβάλλει σε μια Ποιητική του μεταφράζω σήματος.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ:

Χρυσόσκονη στα γένια του Μαγγελάνου

– Νίκος Καββαδίας # Άγρα, σελ. 102

Λένε πως όταν ο Ιούλιος Βερν γνώρισε τον Αλέξανδρο Δουμά (πατέρα), αποφάσισε: «Ο,τι κάνει αυτός με την Ιστορία θα κάνω εγώ με τη Γεωγραφία». Κάπως ανάλογα αντιμετώπισε ο Νίκος Καββαδίας τη γενιά του: Ο,τι έκαναν εκείνοι με τη Ρωμιοσύνη έκανε αυτός με τη θάλασσα. Ο Καββαδίας, έτσι κι αλλιώς, δεν αποπειράθηκε να καταγράψει πουθενά ναυτική (ή πολιτική) ηθιογραφία, ούτε να περιγράψει βάσανα και καημούς. Το ταξίδι στο έργο του είναι το αυτόνοτο –και τελικά αναμενόμενο– σκημικό. Το πλοίο είναι το ονειρώδες αφορδίσιο σώμα, το νερό η πλήρης ερωτική φαντασίωση. Η δράση είναι μια ασύνδετη, χαλαρή διαδοχή λεκτικών εικόνων με ελαστικό ιστό, οι οποίες διαμόρφωσαν έναν «ναυτικό» αφηγητή, που καταγράφει την Ποιητική του με θαλασσά μελάνι. Μήπως όλο το ποιητικό του έργο είναι, τελικά, ένα ποίημα εν προόδω και η Βάρδια (σχηματικά) ο υπομνηματισμός του; Μια τεράστια διαχρονική ρυμοτομία του υγρού ψυχισμού;

ΝΑΤΑΣΙΑ ΚΕΣΜΕΤΗ, ΝΕΝΑ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ, ΕΥΤΥΧΙΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΟΥΚΙΔΟΥ, ΧΡΥΣΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ:

Αχροατής οριζώντων – προσεγγίσεις στην ποίηση του Ορέστη Αλεξάκη # Γαβριηλίδης, σελ. 190

Η ανάγνωση της ποίησης του Ορέστη Αλεξάκη συνιστά ακριβώς την περιγραφή μιας αναζήτησης. Κι αυτό γιατί ο αναγνώστης της ποίησής του ανακαλεί έναν άλλο χώρο, μια ποιητική απεικόνιση της ουσίας που προβάλλει το ανείπωτο. Τα πράγματα εδώ δεν περιγράφονται, αλλά αναδημιουργούνται, εικονίζοντας την πολυπροσωπία και την ιδιοτυπία της ποιητικής δημιουργίας που στηρίζεται στο σύμβολο και συναρμολογεί με τις λέξεις ένα «ανύπαρξο ή διαφορετικό σώμα». Για την ακρίβεια, η ήρεμη

απελπισία της ποίησης του Ορέστη Αλεξάκη εκφράζει μια συγκριμένη βιοθεωρία και αντιστέκεται στις αρνητικές παραστάσεις του εξωτερικού κόσμου, διατηρώντας σε χαμηλό βαθμό τη θερμοκρασία της ατομικής συγκίνησής, δίχως συναισθηματικές εξάρσεις ή μεγαλοστομίες, ενώ η λεκτική τόλη εκμειώνει όλη τη δύναμη και τη συναισθηματική φόρτιση των λέξεων».

ΝΕΝΑ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ:

Μ. Καραγάτσης # Σαββάλας, σελ. 126

Το πορτραίτο του συγγραφέα Μ. Καραγάτση συνδέεται στη σκέψη μου με τους ζωντανούς και τόσο πραγματικούς ήρωες των μυθιστορημάτων του, από τους οποίους οι βασικοί τουλάχιστον χαρακτήρες αποτελούν προσωπεία του ίδιου του συγγραφέα, ανταποκρίνονται και εκφράζουν τόσο την ανθρώπινη ψυχή όσο και τις κοινωνικές παραμέτρους που ερμηνεύουν συγκεκριμένες συμπεριφορές. Δεν είναι περίεργο λοιπόν που τα μυθιστορήματά του αποτελούν ακόμη και σήμερα αναγνωστική απόλαυση. Το έργο του Καραγάτση αναμετρήθηκε με τον χρόνο και δίκαια κατέκτησε τη σημαντικότερη θέση ανάμεσα στα έργα των συγχρόνων του πεζογράφων. Ισάξια της οποίας δεν γνώρισε κανείς σχεδόν από τους Έλληνες ομοτέχνους του.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ:

Μετρομένα λόγια # Αλεξάνδρεια, σελ. 160

Ένας σύγχρονος συγγραφέας δεν μπορεί πλέον να αρκестεί στο Προσωπικό του βίωμα, ούτε στη μυθοπλαστική διαδικασία. Δεν μπορεί, με άλλα λόγια, να αισθάνεται ότι εκπληρώνει τον πνευματικό του προορισμό, περιορισμένος στους τοίχους του πεζογραφικού του εργαστηρίου. Οφείλει να παρακολουθεί, εκ του σύνεγγυς, τα ποικίλα δρώμενα της εποχής και του τόπου του, με άγρυπνο μάτι και κριτική παρεμβατική διάθεση να είναι δραστήριος τόσο ως δημιουργός όσο και ως υπεύθυνος πολίτης. Συνέπεια μιας τέτοιας πεποίθησης αποτελούν τα κείμενα αυτού του βιβλίου κείμενα-καρποί των προβληματισμών που δημιούργησε στον συγγραφέα η «αντιστασιακή» στάση του απέναντι σε ό,τι θεώρησε αντίθετο με τις ηθικές ή αισθητικές αρχές του –συνχα και με τις δυο-, γραμμένα με άμεσο και αδιαμεσολάβητο τρόπο.

ΗΛΙΑΣ Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ:

Ανδρέας Καραβίτσας
– αναφορές στη ζωή και το έργο του # Σάββαλας, σελ. 130

Ο Ανδρέας Καραβίτσας (1865-1922) υπήρξε κορυφαίος εκπρόσωπος της λογοτεχνικής γενιάς του '80. Τα έργα του αγαπήθηκαν με πάθος τόσο από τους αναγνώστες, όσο και από σπουδαία ονόματα της κριτικής και του γενικότερου πνευματικού χώρου. Η παρουσία του στα ελληνικά γράμματα υπήρξε εκρηκτική, αλλά και σύντομη: έγραψε τα αριστουργήματά του πολύ νωρίς, γύρω στα τριάντα του, και (περίπου στα σαράντα) σταμάτησε αιφνιδίως τη λογοτεχνική του παραγωγή. Υπήρξε πρόσωπο τραγικό και ένα πνεύμα, το οποίο κινήθηκε πολύ πέρα (και μπροστά) από τους ορίζοντες του καιρού του. Στο βιβλίο αυτό παρακολουθείται, βήμα προς βήμα, η ζωή και το έργο του Καραβίτσα, η αντιμετώπισή του από τους ομοτέχνους του και την κριτική και κυρίως επιχειρείται να καταδειχθεί (μέσα από συγκεκριμένα αποσπάσματα κειμένων, παραθέματα και ανθολογήσεις ολόκληρων διηγημάτων, ή οδοιπορικών) η σημασία αυτού του έργου σήμερα.

ΤΖΙΝΑ ΠΟΛΙΤΗ:

Δοκίμια για το ιστορικό μυθιστόρημα
– σταθμοί στην εξέλιξη του είδους # Άγρα, σελ. 232

Οι δυο εντελώς διαφορετικοί τρόποι αναπαράστασης της Ιστορίας που εγγράφονται στα κείμενα του Ουόλτερ Σκοτ παραπέμπουν σε μια εποχή αγορεύσεων και πρακτικών που αφορούν την Ιστορία την εποχή ακριβώς που πρωτοεμφανίζεται το Ιστορικό Μυθιστόρημα. Και είναι, πιστεύω, σημαντικό να δούμε αυτό το νέο υβριδικό είδος ως μέρος αυτού του ευρύτερου σχηματισμού και των μορφών εξουσίας του. Το Ιστορικό Μυθιστόρημα έχει μελετηθεί κυρίως σε σχέση με τις ολιστικές θεωρίες της Ιστορίας, π.χ. με εκείνη των Σκώτων φιλοσόφων του 18ου αιώνα, ή με

τη μαρξιστική, όπως προτάθηκε από τον Lukacs. Η ευρύτερη «κοινότητα» ωστόσο των ιστορικών κειμένων που κυκλοφορούν εκείνη την εποχή, από όσο ξέρω, ελάχιστα έχει διευρευνηθεί. Πρόθεσή μου λοιπόν σε αυτή την εργασία είναι να εξετάσω τους δύο ορίζοντες έρευνας που μας ανοίγει το ίδιο το κείμενο: εκείνο το οποίο αναφέρεται στην παραγωγή κειμενικών μορφών για τη μετάδοση της ιστορικής γνώσης, και εκείνο ο οποίος κεντρώνει την προσοχή μας στο λόγο, αντικείμενο του οποίου ήταν η ίδια η Ιστοριογραφία.

ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

Το ραβδί και το καρτό # Πατάκης, σελ. 346

Ο συγγραφέας που αναλαμβάνει να σχολιάσει βιβλία άλλων συγγραφέων είναι εύλωτος στην ψυχαναγκαστική ανάγνωση –κάνοντας δεν βαριέται ευκολότερα ένα βιβλίο από ένα συγγραφέα –και στην προκατειλημμένη αποτίμηση. Δίχως την ανακουφιστική ακηδία του επαγγελματία κριτικού, ο συγγραφέας μπαίνει συχνά στον πειρασμό να αναδειξει ως υπέρτατο κριτήριο το προσωπικό του γούστο. Ο Πέτρος Τατσόπουλος δεν υποτιμά αυτούς τους κινδύνους. Γνωρίζει όμως επίσης ότι ο συγγραφέας, κάποιος που προέρχεται από την κουζίνα της γραφής, είναι ίσως και ο πλέον ενδεδευμένος για να εντοπίσει τις δυσκολίες κάθε εγχειρήματος και να μεταφέρει αυτούσια στον αναγνώστη την απόλαυση ή τη δυσφορία που αισθάνθηκε ο ίδιος. Στον παρόντα τόμο συγκεντρώνει τις βιβλιοκρισίες που δημοσίευσε κατά την τετραετία 2000-2003.

ΕΛΕΝΑ ΧΟΥΖΟΥΡΗ:

Εξ αγχιστείας – κριτικές, κριτικά δοκίμια, δοκιμές # Γαβριηλίδης, σελ. 220

Θα πρέπει να επισημανθεί πως τα κριτικά κείμενα τα οποία έχουν συγκεντρωθεί εδώ, έχουν δημοσιευτεί είτε σε λογοτεχνικά περιοδικά, είτε σε ειδικές στήλες του ημερησίου τύπου και ως εκ τούτου υπάκουαν, κάθε φορά, στις ανάλογες χωρικές απαιτήσεις, χωρίς όμως να αλλοιώνεται η ουσία τους λόγω της, τυχόν, μικρής τους έκτασης. Εκτός όμως από τα κείμενα που αφορούν ένα βιβλίο, υπάρχουν και εννιά μεγαλύτερης επιφάνειας, τα οποία χαρακτηρίζω ως δοκιμές και που, είτε κρίνουν τη συνολική παρουσία ενός ποιητή, είτε αφορούν ειδικότερες πλευρές της ποίησής του, είτε τίθουν κάποια γενικότερα, περί την ποίηση, ζητήματα... Περισσότερο όμως απ' όλα αυτά, τα λίγο ως πολύ θεωρητικά –και ίσως βαρετά– η σύναξη αυτών των κριτικών συνιστά μια πράξη στοργής απέναντι στα ίδια τα κείμενα, όσο και στις αφορμές που τα προκάλεσαν. Για την επιθετικότητα της κριτικής λειτουργίας με παρηγορεί το γεγονός ότι και αυτή η ίδια κρίνεται επί τη εμφανίσει.

Ανθολογήσεις

ΚΩΣΤΑΣ ΑΚΡΙΒΟΣ (εισαγωγή, επιλογή κειμένων):

Να μαθαίνω γράμματα...

– Το σχολείο στη Νεοελληνική Λογοτεχνία

Μεταίχμιο, σελ. 600

Ξανά πίσω, στα θρανία!» Νωρίς το πρωί ανοίγουν οι πόρτες «έτων σπιτιών και οι δρόμοι πλημμυρίζουν ξαφνικά από χαρούμενους νέους και γκρίζομάλληδες άντρες, από όμορφες κοπέλες και γοητευτικές κυρίες. Σιγά σιγά αυτή η παράξενη παρὰ κατευθύνεται – μες στο φθινοπωρινό σκημικό με τα κίτρινα φύλλα των δέντρων και τα πρωτοβρόχια – προς το κοντινότερο σχολείο της γειτονιάς, συζητώντας και γελώντας. Μόλις χτυπήσει το κουδούνι και μπουν στην τάξη, βλέπουν εκεί να τους περιμένει μια μεγάλη εκπληξη καθισμένοι στα δικά τους θρανία βρίσκονται πρόσωπα που μέχρι τώρα τα είχαν γνωρίσει από τις σελίδες των βιβλίων: Παπαδιαμάντης, Βιζυηνός, Παλαμάς, Καζαντζάκης, Μυριβήλης, Βάρναλης, Αλεξίου, Πρεβελάκης, Καραβίτσας, Ιορδανίδου, Σεφέρης, Πολίτης, Ταχτσής, Ελύτης, Πανσέληνος, Βαλτινός, Δημούλα, Κουμανταράς...

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ:

Britannika
επίμετρο: ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΑΡΑΝΙΤΣΗΣ # Νεφέλη, σελ. 216

Αρχισα να μαζεύω παραλείπομενα και παράδοξα της λογοτεχνικής οικογένειας από τα φοιτητικά μου χρόνια στην Αγγλία, πατρίδα της ειρωνείας, του σαρκασμού και ενός ιοβόλου χιούμορ που εξακοντίζεται ευθύβολο, αλλά με μεγάλη χάρη και κομψότητα, ιδίως μεταξύ ομοτέχνων. Αργότερα, τα ευρήματά μου πλουτίστηκαν με ανάλογα στιγμιότυπα από την πολιτική και τις άλλες τέχνες. Καθώς τα χρόνια περνούσαν, αυτή η συνήθεια, καλό αντίδοτο στις πίκρες που μπορεί να γεννήσει ο εγγύριος λογοτεχνικός μικρόκοσμος (αφού η κακολογία δεν έχει πατρίδα), δεν με εγκατέλειψε. Η συλλογή είχε πολλαπλασιαστεί σε όγκο και ήταν στα ώριμη να δει το φως».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ:

Αρχαίοι Λυρικοί Β' – Μελικοί
–Η Αιολική και η Ιωνική μονωδία # Άγρα, σελ. 410

Ο 7ος αιώνας π.Χ. είναι ο αιώνας που ο λυρισμός παίρνει από άλλα είδη την πρωτοβουλία να εκπροσωπήσει εξ ύπαρξης αυτός την ποίηση, χιλιετηρίδες χιλιετηρίδων ύστερα από την προκριντική κραυγή του δέους του πρωτόγονου, προς την οποία με άλλα δεδομένα μοιάζει να ανταποκρίνεται η ρήση του πολιτισμένου ατόμου του καιρού μας πως κι η ποίηση δεν είναι κατά βάση παρά η ανάπτυξη ενός επιφανήματος. Ο λυρισμός, ως γλώσσα του αισθήματος, γίνεται στους «Μελικούς», πρώτη φορά, η δεσπόζουσα της ποίησης και μέσα από την ποίηση η δεσπόζουσα της πρόσληψης του κόσμου. Ένας λυρισμός που πέφτει κοφτερός μέσα στα πράγματα, ή αναδύεται πηγαίος από τα πράγματα.

ΜΑΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ:

Ερμούπολη Σειρά: Μια πόλη στη λογοτεχνία # Μεταίχμιο, σελ. 286

Δυο ή τρεις χοροί εδίδοντο κατά τας Απόκριες δι' εράνων της Δλέσσης και εις ή δυο δι' εράνων της νεολαίας των συνδρομητών. Οι χοροί ούτοι ήσαν το μέγα συμβάν της Σύρου, δι' όλον το έτος. Εκεί «έδιδε και έπαιρνε» η πολυτέλεια της περιβολής των κυριών και η κομψότης των νέων. Εκεί επεδεικνύετο η εφαρμογή της «μόδας». Εκεί ανεπτύσσοντο οι έρωτες. Εκεί, τέλος, παρείχτο ύλη «γλωσσίας» δι' όλον το έτος, καταναλισκομένων όλων των από τροφής οικονομιών, περί ών ανέφερα, συμφώνως προς το χιακόν ρητόν: «η κοιλιά τρύπες δεν έχει», ήτοι ό,τι φορείς φαίνεται, ό,τι έφραγες είναι άορατον. Το περιέχον εν τούτοις, αναλόγως της πολυτελούς περιβολής και κομψότητας, δεν παράλλασε πολύ της συνήθους απλόητος. Δια τον φωτισμόν προστίθεντο κήρια προσαρτώμενα εις κηροπήγια κρεμάμενα εις τους τοίχους και εις το μέσον της αιθούσης, στολισμένα δια κλάδων και φύλλων δάφνης και μυρσίνης, και τίποτε άλλο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ:

Κωνσταντινούπολη
Σειρά: Μια πόλη στη λογοτεχνία # Μεταίχμιο, σελ. 190

Καθένας αναγνωρίζει αυτό που μπορεί και θέλει στην Πόλη, στην Ιστανμπούλ, την Κωνσταντινούπολη. Είτε είσαι κατακτητής, Φατίχ, είτε είσαι λεπτομέρεια βυζαντινή είτε περιπατητής, προσκυνητής των λόφων που στοιχειώσαν από κάθε είδους νοσταλγία. Έτσι κι εγώ αποφάσισα να αφευθό στους επικίνδυνους γοητείας ανέμους της ως απροσδιόριστος αισθηματικά επισκέπτης κι όσο γίνεται φύχραιμος στις αποικίες των θρούλων της. Μ' ένα τέτοιο αίσθημα ανθολόγησα κείμενα γραμμένα για την Πόλη με εμβόλιμες φωτογραφίες του Ara Guler, ο οποίος αποτύπωσε δραματικά την παλαιότητα της, αυτή που χάνεται πιο γρήγορα απ' ό,τι εκείνος υπολόγηζε. Η Κωνσταντινούπολη όμως, ακόμα κι έτσι, στο μεταίχμιο μιας πονηρής ευρωπαϊκής μετάλλαξης, υπερασπίζεται τη δικαιοσύνη της πολυχρωμης φήμης της ως πολιτείας σπαζομένων γεωγραφικών συνόρων.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ:

Μυτιλήνη Σειρά: Μια πόλη στη λογοτεχνία # Μεταίχμιο, σελ. 246

«Η πόλη της Μυτιλήνης έχει ένα ύφος ολοδικό της: εντελώς αστικό, εδώ και αιώνες, με κοσμοπολίτικο αέρα και διάθεση μικρής μεγαλούπολης. Η λεσβιακή γραφικότητα, κυρίαρχη στην ε-ξοχή, καταφθάνει σαν ρεύμα γαλίνιο και σβήνει αργά μέσα σε αυτή τη βαρύτιμη, πολύβουη, αισθησιακή πολιτεία. Έτσι, από το κλίμα και τους ρυθμούς της δε λείπει και το φυσιοκρατικό στοιχείο. Καθώς πλέκεται παράδοξα με το αγοραίο, αρωματίζει αισθαντικά τις οδούς, τα σοκάκια, τις γειτονιές. Κι ως πρόκειται άλλοτε για την ευωδιά των γιασσεμιών -καμήλιος της ανατολής- κι άλλοτε για την οσμή του λαδιού -καμήλιος της αρχαιότητας»

ΣΩΤΗΡΗΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ:

Ποιητές του μεσοπολέμου # Καστανιώτης, σελ. 216

Η ποίηση της λεγόμενης νεορομαντικής και νεοσυμβολιστικής Σχολής, αυτός ο χαμηλόφωνος μουσικός θρήνος, ο γεμάτος ευγένεια και αβρή μελαγχολία, εξακολουθεί να συγκινεί μέχρι σήμερα. Οι λόγοι είναι προφανείς: εκεί που λείπουν τα μεγάλα ποιητικά οράματα περισσεύει ο ανθρώπινος πόνος, κι ακόμα η αίσθηση της φθοράς και του θανάτου, το κλίμα της παρακμής, η δημιουργία μιας υποβλητικής ατμόσφαιρας, ένα παιγνίδι ίσκιων και ψιθύρων. Μια «ποίηση σωπής», όπως τη χαρακτήρισαν εύστοχα, που περιορίζεται να εκφράζει μέσα από τους μουσικούς της τόνους «πλήξη πολλή, μια στάλα ελπίδα, μια στάλα πίκρα - κι ως εκεί...».

Στον τόμο αυτό ανθολογούνται μερικά από τα ωραιότερα ποιήματα των: Τέλλου Άγρα, Κ. Γ. Καρυωτάκη, Ναπολέοντα Λαπαθιώτη, Κώστα Ουράνη, Μήτσου Παπανικολάου, Κλέωνος Παράσχου, Μαρίας Πολυδούρη και Ρώμου Φιλόρα.

Αφηγήματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΝΗΣ:

Στην απαγορευμένη πόλη # Κέδρος, σελ. 166

Ένα οδοιπορικό στην Άνω Ανατολή, που προσεγγίζει με την Ποίηση της γραφής την άφραστη μαγεία των τοπίων. Ένας κόσμος απαγορευμένος και επιθυμητός, άγνωστος και σαγηνευτικός: Περίο, Χονγκ Κονγκ, Μπάι, Σεούλ, Μπανγκόκ και Πατάγια συνυπάρχουν σε μια χωροχρονική αλληλουχία όπου η μνήμη καταργεί τις αποστάσεις, οι αισθήσεις παραδίδονται σε μια συνένοχη απόλαυση. Ο λυρισμός των περιγραφών εναλλάσσεται με την οξύδερκεια των παρατηρήσεων. Ο συγγραφέας προσπερνά τους περιορισμούς του εξωτισμού και βυθομετρά τους πειρασμούς της ίδιας της ζωής: ένα καλειδοσκόπιο εικόνων, μια αυτοπική φαντασμαγορία, όπου οι αντιθέσεις των τοπίων, των ανθρώπων και των κοσμοθεριών αναδεικνύουν την οικουμενικότητα του ταξιδιού.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗΣ:

Το τρένο της λογοτεχνίας # Κέδρος, σελ. 130

Στρέφουμε τώρα την προσοχή μας σ' ένα άλλο σπουδαίο διεθνές τρένο, το οποίο ξεκινώντας από την Πετρούπολη, μέσω του Βερολίνου, των Παρισίων και της Μαδρίτης, θα φτάσει στη Λισσαβόνα, όπου θα συνδέεται με τα υπερωκεάνια για τη Νότιο Αμερική. Το τρένο αυτό που θα αποκαλείται «Εξπρές Βορρά-Νότου», θα συνδέει μεταξύ τους επτά ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Θα συντομεύσει τη διαδρομή από το Παρίσι στην Πετρούπολη κατά είκοσι ώρες». Με αυτά τα λόγια ο Βέλγος Georges Nagelmackers περιέγραψε, το 1884, το όραμά του για το «Εξπρές Βορρά-Νότου». Πριν από τέσσερα χρόνια, 104 συγγραφείς από 43 χώρες ακολούθησαν την ιστορική διαδρομή που οραματίστηκε ο Nagelmackers, διέσχισαν έντεκα ευρωπαϊκές χώρες και επισκέφθηκαν είκοσι πόλεις σε διάστημα έξι εβδομάδων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ:

Στο ρεύμα του ποταμού # Γαβριηλίδης, σελ. 264

Για κείμενα αυτού του τόμου είναι τα πάρεργα ενός ποιητή. Γραμμένα τα περισσότερα μέσα στη δεκαετία του '50 και μερικά περιστασιακά και υστερόγραφα, του '80, σφραγισμένα από την παράδοση του λόγου και από τις επίκαιρες ροπές, είναι δημοσιευμένα, επώνυμα και ελάχιστα ψευδώνυμα, στα περιοδικά της εποχής. Η συγκέντρωσή τους και η αναδιάταξή τους ανεξάρτητα από τη χρονολογική σειρά σ' αυτή την έκδοση έγινε για να υπηρετηθεί ο κύριος άξονας που τον ορίζει η πραγματική και η συμβολική καταβολή ενός κοινού μοτίβου σε όλα τους: το ποταμίο. Φόρος λοιπόν δεσμού με τη γενέτειρα και με την εποχή και αντικαιριτισμός απ' τη δική μου όχθη στη σκιά του φίλου ποιητή Τάκη Σινόπουλου.

ΜΑΡΙΑ ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΗ:

Ουτοποιήματα # Κέδρος, σελ. 150

Μια ανορθόδοξη σύνθεση δεκάξι, φαινομενικά μόνο, ανόμοιων κειμένων, που μπορούν να διαβαστούν με διαφορετικούς τρόπους, όπως άλλωστε και ο ίδιος ο τίτλος τους. Είναι μικρογραφίες, ανοιχτές εικόνες με λέξεις, κομμάτια ζωής, φαντασίας ή αφήγησης στο μικροσκόπιο. Όλα όσα έρχονται για μια στιγμή κι αμέσως πάλι χάνονται. Πράγματα που κρύβονται στην απόχρωση και στο ηχώχρωμα, και άλλα που προβάλλονται κραυγαλέα. Ιστορίες γι' αυτό το τόσο λίγο που στο τέλος μένει μετέωρο. Σαν σχεδιάσματα παρελθούσης ή μελλοντικής ανάπτυξης που ποτέ όμως δε θα ολοκληρωθεί, λες και είναι σκόπιμα επεξεργασμένα για να είναι αποσπάσματα. Ιστορίες ανθρώπων εντελώς διαφορετικών μα και συνάμα όμοιων έξω από αυτό που ονομάζουμε κανονική ζωή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΪΣΑΡΗΣ:

Ο άνθρωπος και το αίνιγμα ζωγραφική 1999-2004 # Εξάντας, σελ. 150

Αποτυπώνω σε λευκές επιφάνειες μόλις «Ανο ό,τι με συγκινεί: την ανθρώπινη μορφή σε όλες τις πιθανές, δυνατές και φανταστικές στάσεις και καταστάσεις. Σε πλήρη άνθηση, σε παρακμή, αποκεφαλισμένη ή αρτιμελή, κατακερματισμένη, συμπλεκόμενη, απομονωμένη, θνήσκουσα, διάφανη. Μ' ενδιαφέρει η εξωτερική όσο και η εσωτερική όψη του ανθρώπου, γι' αυτό και από πολύ παλιά αγοράζω βιβλία ανατομίας, που τα βρίσκω συναρπαστικά. Στη Σχολή μας ζωγραφίζαμε τον πρώτο χρόνο τον ανθρώπινο σκελετό, για να γνωρίσουμε αυτό που στηρίζει τον γυμνό άντρα και τη γυμνή γυναίκα που ακολούθησαν στο δεύτερο έτος. Από τότε που ζωγραφίζω - εδώ και τριάντα χρόνια δηλαδή - δεν σκέφτηκα ποτέ να απεικονίσω μια δύση, ένα πουλί, ένα δέντρο, ένα ποτήρι, ένα πορτοκάλι ή

ένα οικοδόμημα. Η αφηρημένη ζωγραφική, έτσι κι αλλιώς, μου είναι ξένη. Από την αρχή προτιμούσα να ζωγραφίζω χορμιά, ντυμένα ή γυμνά...»

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΥΣΙΑΝΗ:

Νύφες σενάριο # Καστανιώτης, σελ. 208

Το 1922 εφτακόσιες γυναίκες αφήνουν την Ανατολή και στοιβάζονται στην Γ' θέση του ποταπόρου πλοίου που θα τις πάει στην Αμερική, εκεί που τις περιμένουν άγνωστοι άντρες. Στο μπαουλάκι τους ένα οικογενειακό νυφικό και η φωτογραφία του γαμπρού για την αναγνώριση. Στις είκοσι μέρες του ταξιδιού συμβαίνουν πολλά. Στη ζωή για όλους μας υπάρχει ένας έρωτας που δε θα ξεχάσουμε ποτέ. Οι Νύφες είναι ένα ταξίδι με πολλές σημασίες. Βίωμα βάνουσης αποκοπής από τη θερμή φωλιά των παιδικών και νεανικών χρόνων. Βίωμα απώλειας του ελάχιστου αλλά και του μέγιστου αγαθού, ο άνθρωπος να μιλάει και να ακούει γύρω του τη μητρική του γλώσσα. Είναι όμως και προσδοκία για καθημερινό μεροκάματο και καθημερινό φαί. Είναι και σωσίβιο για το φτωχόκοσμο που ναυάγησε στις φουρτούνες της πολυπάθης εποχής και περιοχής.

ΕΝΤΜΟΥΝΤ ΚΗΛΥ:

Ακροβατώντας στα όρια # Ωκεανίδα, σελ. 520

Οι εμπειρίες μιας ζωής ανάμεσα στη φυσική πατρίδα του συγγραφέα, την Αμερική, και τη θετή, την Ελλάδα, είναι η πρώτη ύλη του αυτοβιογραφικού του αφηγήματος. Από τις αλάνες της Αμερικάνικης Γεωργικής Σχολής στην προπολεμική Θεσσαλονίκη των παιδικών του χρόνων, ως τα γήπεδα του μπέιζμπολ στην Ουάσινγκτον της εφηβείας του, τα βιώματα από δυο διαφορετικές κοινωνίες και δυο διαφορετικές γλώσσες σηματοδοτούν τα ίχνη μιας περιπέτειας που οδήγησε στη διαμόρφωση αυτής της εντελώς ξεχωριστής προσωπικότητας. Με το αφήγημα αυτό, που ξεχειλίζει από χιούμορ, ο Κήλυ αποδεικνύει ότι το απαραίτητο μεταφραστικό του έργο οφείλεται στη βιωμένη εμπειρία της ακροβασίας στα όρια που ενώνουν και χωρίζουν δυο κόσμους.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗΣ:

Τρομοκρατία και άλλα δαιμόνια # Ηλέκτρα, σελ. 302

Η Νέα Τάξη των ΗΠΑ είναι γεγονός. Η αυτοκρατορία επιτίθεται: Το Διεθνές Δίκαιο ανατράπηκε, ο ΟΗΕ έγινε σκιά του εαυτού του, τα ανθρώπινα δικαιώματα σχεδόν καταργήθηκαν, το «κέρδος χωρίς σύνορα» γίνεται θρησκεία. Το παιγνίδι παίζεται στις πλάτες των λαών: από τον πόλεμο του Ιράκ ως την οικολογική καταστροφή, από τη μάστιγα της ανεργίας ως τον τρόπο της πείνας, από τα μονοπώλια ως τα μεταλλαγμένα προϊόντα και τα άλλα «δαιμόνια» της παγκοσμιοποίησης. Ποιος είναι λοιπόν ο αληθινός τρομοκράτης; Η Αλ Κάιντα ή η αυτοκρατορία των ΗΠΑ; Μια αιμμηρή πένη καταγγέλλει το πραγματικό πρόσωπο της τρομοκρατίας, που εγκλωβίζει τους λαούς στη δίνη της παγκόσμιας πολιτικής και αστοχίας.

ΛΟΥΚΑΣ ΚΟΥΣΟΥΛΑΣ:

Το βουνό # Εστία, σελ. 160

Το Βουνό αναφέρεται στα χρόνια 1940-45, όπως τα έζησε ο συγγραφέας στην ιδιαίτερη πατρίδα του Σουβάλα, χωριό του Παρνασσού. Όπως τα έζησε φυσικά είναι τρόπος του λέγειν.

Όπως τα έγραφε θέλει να πει, σαράντα σχεδόν χρόνια μετά τα εξιστορούμενα περιστατικά και με την προοπτική μάλλον όσον ακολούθησαν. Πρόκειται εξάλλου για λογοτεχνία και καθόλου για ιστορία. Κάθε ομοιότητα, συνεπώς, με πραγματικά πρόσωπα και τόπους δεν είναι μόνο φανταστική, αλλά πολύ περισσότερο η μόνη αληθινή που μπορεί να μαρτυρήσει ο συγγραφέας. Το βιβλίο πρωτοκυκλοφόρησε το 1982. Στη σημερινή του έκδοση, ωστόσο, είκοσι δυο χρόνια μετά, έχει μεταμορφωθεί, έχουν γίνει διορθώσεις, αναπλάσεις και προσθήκη τεσσάρων νέων κεφαλαίων. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα καινούργιο βιβλίο, για ένα άλλο Βουνό.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ:

«Και το όνομα αυτού...» # Καστανιώτης, σελ. 50

Το σύντομο αυτό πεζογράφημα είναι ένα φανταστικό αφήγημα πάνω σ' ένα γραφειοκρατικό ζήτημα που φαίνεται να έχει δημιουργήσει προβλήματα σε όσους φέρουν δυο βαπτιστικά, όπως το διπλό όνομα που φέρει ο ήρωας Κυριάκος - Δημήτριος. Έντονα προσωπικού χαρακτήρα, παραπέμπει προκλητικά σε μια αυτοβιογραφική εκμυστήρευση, ενώ -όπως συνηθίζει ο συγγραφέας- δημιουργεί θεληματικά σύγχυση αν πρόκειται για εξιστόρηση αληθινών περιστατικών ή φαντασίας. Κατά τον ίδιο όλα αυτά δεν έχουν σημασία: η λογοτεχνία προέχει κι αυτή είναι συναρπαστική και ιδιαίτερα χιουμοριστική.

ΑΘΗΝΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ:

Φύλλα τροφής - ποιητικό αφήγημα # Καστανιώτης, σελ. 76

Φύλλα βιβλίου αφιερωμένα σε φύλλα τροφής. Ναι, είναι αναγκαίο να τρώμε, όμως ποιος αποφάσισε γι' αυτή τη δραστηριότητα, μάλιστα χωρίς τη δική μας συμμετοχή; Καθημερινό μυστήριο, έχασε όμως την αξία του σε χιόνι εμπορίου και μεταλλαγών. Μια σειρά από θέματα γύρω από την αδιάσειστη ανάγκη, όπως η ερωτική της διάσταση, η δημοκρατική της τάση φανερωμένη στο καινό για όλους μέγεθος της μουσικής, η εξαφάνιση της ριψοκίνδυνης τροφής από το fast food, η καταστροφή της τελετουργικής νηστείας σε δίαιτα αστικών τετραγωνικών. Υπάρχει πολιτισμός της πείνας και πώς αντιμετωπίζει τον ανθρωποφάγο, επιδειξιμανή καταναλωτή, πώς λησμονεί το χαμό του στη διατροφική αλυσίδα. Βιβλίο καταγγελίας και ύμνου, εξισώνει τροφή και ζωή, θαιμάζοντας την αγνώστη καταγωγή τους.

ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ:

Αγνοια, βρικόλακας, γιές - 24 λήμματα για την παγκοσμιοποίηση της λογοτεχνίας # Άγρα, σελ. 50

Loreta universalis. Ιός του Διαδικτύου που προσβάλλει τα κείμενα των συγγραφέων οι οποίοι έχουν μεπερδέψει την παγκοσμιοποίηση με τον κοσμοπολιτισμό. Έτσι, ενώ ο καλός συγγραφέας πληκτρολογεί τη ρημάδα λέξη Κατερίνη για να περιγράψει τον τόπο όπου συντελείται το -ανέκαθεν παγκοσμιοποιημένο- παρασυζυγικό κουτούρνισμα στο πέμπτο κεφάλαιο του μυθιστορηματός του, αίφνης στην οθόνη του υπολογιστή εμφανίζεται η λέξη Πράγα. Από τον μεσοπόλεμο είχε να γνωρίσει τέτοιο διενθισμό η πεζογραφία μας, από τα χρόνια του τολμητία Άγγελου Δόξα, ο οποίος με τη συλλογή διηγημάτων του Γκαρσόν, ένα ούισου! ανέβασε πολύ ψηλά, και πολύ ζεαυμαπέτικα, τον πήχη της περιγητικής κοσμοπολιτικής μυθοπλασίας. 24 λήμματα που σχολιάζουν, με τον τρόπο τους, τι συμβαίνει όταν η λογοτεχνία παθαίνει παγκοσμιοποίηση.

ΠΕΤΡΟΣ ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:
Ο ουρανός στο κεφάλι μας # Μεταίχμιο, σελ. 122

Το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης για τη δίκη της 17 Νοέμβρη διολίσθησε από την άκρατη περιέργεια στην παγερή αδιαφορία. Νοσηρές αντιδράσεις αμφότερες -αν το καλοσκεφτείς- πραγματοποιήθηκαν τόσο από την απουσία της τηλεόρασης στη δικαστική αίθουσα όσο και από την παρουσία της στο πιο θεαματικό σφαγείο του Ιράκ. Έτσι χάσαμε τη μοναδική ευκαιρία, όχι μόνο ν' αποτιμήσουμε τους ένοπλους τιμητές, αλλά και να κοιτάξουμε το δικό μας είδωλο στον καθρέφτη. Ο Πέτρος Τατσόπουλος ανέλαβε να σχολιάσει τη δίκη από τις στήλες της εφημερίδας Τα Νέα. Δεν θέλησε να ιδιοποιηθεί ούτε το ρόλο του εισαγγελέα ούτε το ρόλο του συνηγόρου -πόσο μάλλον τον άμβωνα του ηθικολόγου. Προσπάθησε να εστιάσει την προσοχή του -με χιούμορ που κυμαίνεται από ανάλαφρο έως βλάσφημο- στις λιγότερο αυτονόητες πτυχές. Εκεί όπου συμπλέκεται η αθωότητα με την ενοχή και βραχυκυκλώνει η πολιτικός ορθή συμπεριφορά. Εκεί όπου εκδικάζεται η νοοτροπία.

ΠΑΤΡΙΚ ΛΙ ΦΕΡΜΟΡ:
Η εποχή της δωρεάς # Μεταίχμιο, σελ. 406

Ν^η αλλάξω σκηνικό να εγκαταλείψω το Λονδίνο και την Αγγλία και να σεργιανίσω στην Ευρώπη σαν απλός αλήτης ή -σύμφωνα με πιο προσωπική διατύπωση- σαν φτωχός προσκυνητής ή περιπλανώμενος καλόγερος, ένα περιηγητής φιλόσοφος, ένας μοναχικός ιππότης... Ο Πάτρικ Κη Φέρμορ, σε ηλικία 18 ετών, το 1933, αντί να ακολουθήσει τη στρατιωτική σταδιοδρομία για την οποία τον προόριζα, περνάει τη Μόγγη και ξεκινάει να διασχίσει την Ευρώπη με τα πόδια: προορισμός του η Κωνσταντινούπολη. Υποκινημένος από την ασίγηστη περιέργειά του για τον κόσμο, θα πραγματοποιήσει αυτό το μυθικό κατόρθωμα, περνώντας από δοκιμασίες και περιπέτειες.

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΑΡΑΒΙΑ
Παγκάκι σε δημόσιο κήπο (αγγλικά-ελληνικά), **Παγωνιά** (αγγλικά-ελληνικά), **Χάσματα γενεών ή Τάτσι-Πίτσι-Μίτσι-Κότσι** (ελληνικά), **Commedia dell'Arte** (αγγλικά-ελληνικά), **Ισιδώρος** (αγγλικά-ελληνικά), **Το προξενίο** (αγγλικά-ελληνικά), **Φυλακή** (αγγλικά-ελληνικά), **Πανδοχείον**
Εσπεράντο (αγγλικά-ελληνικά) # BILATERAL 2004

Λεξικά

JACQUELINE DE ROMILLY:
Λεξικό της ελληνικής λογοτεχνίας - αρχαίας και νέας # Ζαχαρόπουλος, σελ. 416

«**Η** ελληνική λογοτεχνία καλύπτει μια αδιάλειπτη ακολουθία είκοσι οκτώ αιώνων. Αρχίζει τον 8ο αι. π.Χ. με τα ομηρικά έπη, τα οποία συνεχίζουν μια προφορική λογοτεχνία χαμένη στις μέρες μας. Η αφετηρία αυτή συμπίπτει με την εμφάνιση της γραφής. Γνωρίζει εκπληκτική ακμή στην Αθήνα κατά την κλασική εποχή (5ος και 4ος αι. π.Χ.), αναβιώνει στην Αλεξάνδρεια, συνεχίζεται στον ρωμαϊκό κόσμο, ανθεί με τον χριστιανισμό, διατηρείται στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και αναγεννάται τελικά κατά τους νεότερους χρόνους, μετά την απελευθέρωση. Από την άλλη πλευρά, η αρχαία ελληνική λογοτεχνία παρουσιάζει ένα σύνολο γνωρισμάτων, τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη σε ένα βιβλίο σαν αυτό...»

Για παιδιά

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ:
Οι τρεις κοσμοναύτες # Ελληνικά Γράμματα, σελ. 40

Όταν πια η Γη λάμπει στον ουρανό σαν μακρινό αστέρι, τρεις κοχύλιοποτοι κοσμοναύτες συναντούν έναν Αρειανό με έξι χέρια...

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ:
Οι νάνοι του Γκνου # Ελληνικά Γράμματα, σελ. 40

Ένας αλαζόνας Αυτοκράτορας θέλει να φέρει τον πολιτισμό ακμάζοντα και στην πιο ξεχασμένη γωνιά του Γαλαξία: στον αθάνατο και ευτυχισμένο πλανήτη Γκνου...

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΕΚΟ:
Η βόμβα και ο στρατηγός # Ελληνικά Γράμματα, σελ. 40

Ένας στρατηγός όλο γαλόνια σχεδιάζει τον πόλεμο. Μια βόμβα έμεινε πολλά λυπημένα άτομα σχεδιάζει το μέλλον, τη ζωή...

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ:
Ο Ιζεντόρε και τ' αηδόνι # Πατάκης, σελ. 50

Μια φορά κι έναν καιρό... ζούσε ένας βασιλιάς που είχε μια μοναχική κόρη τόσο όμορφη, που μερικοί τη θεωρούσαν φεύτικη και τη δείχνανε στους άλλους όχι με το «η» όπως όλες τις κοπέλες, αλλά με το «το» (όπως να πούμε «το κρύσταλλο»). Το Ιζεντόρε, έτσι τη λέγανε. Η ομορφιά όμως του Ιζεντόρε δε φαινόταν με την πρώτη ματιά, διότι ήταν πάντα λυπημένο και μελαγχολικό - και, όπως όλοι ξέρουν, το ωραιότερο στολίδι πάνω σ' ένα πρόσωπο είναι το χαμόγελο. Μια φορά κι έναν καιρό... ακούστηκε μέσα στο δάσος το υπέροχο τραγούδι του αηδονιού. «Αχ, θέλω να μου το φέρετε αμέσως στο παλάτι», φώναξε το Ιζεντόρε. «Θέλω κάθε μέρα να τ' ακούω να τραγουδάει στην κάμαρά μου! Θέλω να μάθω τα λόγια του τραγουδιού!». Έτσι έτσι να γελάσει, σκέφτηκαν οι συνοδοί του.

ΝΕΝΑ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ:
Σωκράτης, ο δάσκαλος των αιώνων # Άγραφα, σελ. 56

Ο Σωκράτης, ο μεγάλος δάσκαλος των αιώνων, πολίτης της αρχαίας Αθήνας, πέθανε πίνοντας το κώνειο. Έμεινε όμως πάντα ζωντανός στη μνήμη των ανθρώπων. Ο Σωκράτης, όπως αργότερα ο Χριστός, αγάπησε τους ανθρώπους και θυσιάστηκε γι' αυτούς. Οι Αθηναίοι πλήρωσαν ακριβώς την απόφασή τους να καταδικάσουν τον Σωκράτη, που έμεινε στους αιώνες πρότυπο σοφίας και συνέπειας. Ποτέ ξανά η Αθήνα δεν γνώρισε τη δόξα. Όσο γι' αυτούς που τον κατηγορήσαν, πήγαν από το κακό στο χειρότερο. Ο Άνυτος, μάλιστα, λένε πως πέθανε με λιθβολισμό, επειδή τόλμησε να πει πως είναι το ίδιο καλός δάσκαλος με τον Σωκράτη!

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ:
Παραμύθια από τόπους της Λατινικής Αμερικής # Πατάκης, σελ. 40

Μεξικό, Βραζιλία, Κόστα Ρίκα, Πουέρτο Ρίκο, Αϊτή, Τζαμάικα. Μένεται η ευκαιρία στους αναγνώστες να ταξιδέψουν σε χώρες μακρινές της Λατινικής Αμερικής και να τις γνωρίσουν μέσα από τα παθήματα ενός κογιότ, από το τι συνέβη όταν έγιναν συγκάτοικοι ένα ελάφι κι ένα τζάγκουαρ, από το πώς μπορεί να αλλάξει τη ζωή μιας οικογένειας ένα τυχερό τραπέζι, από τα όσα έχει να αφηγηθεί ένας παπαγάλος, από τα όσα έκανε ένας χωρικός για να αποκτήσει ένα άλογο και, τέλος, από τις πονηριές ενός ασυνήθιστου ξωτικού.

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ:
Μια ιστορία του Φιοντόρ # Πατάκης, σελ. 152

Οδηγημένη από την ανάγκη σε ξένο τόπο, η Λιούμπα δεν είναι διατεθειμένη να ξεχάσει γλώσσα, όνομα και πατρίδα, ούτε να υποκριθεί πως της αρέσει η ζωή που άλλοι σχεδίασαν για λογαριασμό της. Όμως ο περίγυρος που αρνείται δε θα αρηγήσει να στραφεί εναντίον σου: τα αθώα πειράγματα σύντομα θα γίνουν φαρμακερές κατηγορίες, κι αν είναι μια φορά βολικό να σε θεωρούν το ξωτικό του χωριού, είναι δέκα φορές πιο χρήσιμο να σ' έχουν για μάγισσα κι αιτία των κακών του. Χρήσιμο για όλους, τον πρόεδρο, το δάσκαλο, τους βουλαγμένους στη συνήθεια άντρες και τις παραδομένες στο συντηρητισμό γυναίκες, μα ακόμα και για τα παιδιά, το Μίμη, την Έλλη, την Ασπασία, το Φώτη, που δεν τολμούν να κοιτάξουν κατάματα την ψυχούλα τους που πονά, μα προτιμούν αυτό που λύπη τους φέρνει να τ' οδύνη σαν κάτι το ξένο, σαν κάτι το εχθρικό, ίσως για να ξερκίσουν έτσι τους φόβους τους.

ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ:
«Μαζί θα περάσουμε το χειμώνα», είπε το έλατο # Πατάκης, σελ. 32

Ο χειμώνας πλησιάζει και τα πουλιά που δεν μπόρεσαν να φύγουν για τις ζεστές χώρες ψάχνουν να βρουν δέντρο για να κουρνιαξουν. Το έλατο τα προσκαλεί να ζήσουν ανάμεσα στα κλαδιά του. Κι αυτά τα στολίζουν με τα χρώματα των φτερών τους και το κάνουν το πιο όμορφο δέντρο των Χριστουγέννων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ - ΑΛΕΚΟΣ ΦΑΣΙΑΝΟΣ:
Τα Χριστούγεννα έρχονται # Κέδρος

Τα παιδιά περιμένουν τις γιορτές των Χριστουγέννων - τις χειμωνιάτικες γιορτές - με ανυπομονησία. Φωτεινές γιορτές, χαρούμενες. Αυτές περιμένει και ο Γιαννάκης, ο ήρωας του βιβλίου μας, αλλά και τα ζιζάνια τα καλικαντζαράκια!

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ:
Ούτε γάτα ούτε ζημιά # Κέδρος, σελ. 44

Ακόμα ένα ΜΑΚΡΟΥΛΟ ΜΙΚΡΟΥΛΙΚΟ βιβλιαράκι από τη γνωστή σειρά του Ευγένιου Τριβιζά, με όλες τις ζημιές που κάνει η Μπιζού, η γάτα, και μετά... ούτε γάτα ούτε ζημιά.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ:
Ένα μικρό κουτάκι, ξύλινο # Μεταίχμιο, σελ. 56

Οι υπήκοοι της Γευφίας έθεσαν κάποτε στο βασιλιά τους το ερώτημα: «Ποιο είναι το νόημα της ζωής»; Εκείνος άρχισε να διηγείται μια ιστορία: Όταν γεννήθηκε ένας μικρός πρίγκιπας, μια πέμπτη μοίρα, η Πεμπτουσία, του χάρισε ένα μικρό κουτάκι, ξύλινο, το οποίο περιείχε την απάντηση για το νόημα της ζωής. Όμως ο πρίγκιπας θα είχε το δικαίωμα να το ανοίξει μόνο τη στιγμή του θανάτου του, διαφορετικά οι συνέπειες θα ήταν τρομερές. Το κουτάκι και η απαγόρευση του τον βάζουν σε μια αναζήτηση που θα κρατήσει σε όλη του τη ζωή.

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΑΡΑΒΙΑ:
Ο Βάλετ φουσιφύλακας # Πατάκης, σελ. 114

Ο ποντικούλης Βάκι ξεκινά να πολεμήσει τους εχθρούς της φύσης. Σκάβοντας λακκουβίτσες με τα μπροστινά του πόδια, βοηθά να παιδιά που κάνουν αναδάσωση. Ελευθερώνει μια καφετιά αρκούδα από τα δίχτυα παγίδας και βρίσκει τρόπο να τη βγάλει από το λάκκο για να πάει στο αρκουδάκι της. Μεταφέρει σε Κέντρο Περιβαλφής Ζώων έναν πυροβολημένο σαλαπετεινό κι έτσι τον σώζει. Ταξιδεύει με τους «θαλασσοφύλακες» της Γκρίν-πικς και τους βοηθά να σταματήσουν ένα πλοίο που κουβαλά κακό φορτίο. Ξεμπαρκάροντας, συναντά το φαροφύλακα Οδυσσέα κι ύστερα συνεχίζει την πορεία του για τη φύλαξη της φύσης.

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΑΡΑΒΙΑ:
Η Λίλιτ στο βυθό # Πατάκης, σελ. 116

Η Λίλι λαχταρούσε πάντα να γνωρίσει τα πλάσματα του νερού και να ταξιδέψει στα βάθη του. Η τυφλοποντινιά μάνα της, η Ρίκα, που γεννήθηκε με το «ελάττωμα» να βλέπει, καθώς κι ο πατέρας της, ο δασικός ποντικός Σιλβάτικος, την ενθαρρύνουν να πραγματοποιήσει το όνειρό της. Με τη βοήθεια μια ενυδρίδας, του Λούτρου, μαθαίνει να κολυμπά. Γνωρίζει την υποβρύχια φύση σε ενυδρείο, ύστερα ταξιδεύει με βαθυσκάφος με έναν επιστήμονα ωκεανοναύτη φίλο της. Τέλος, επιστρέφει στο δάσος για να μοιραστεί με τους δικούς της όσα είδε.

Μεταφράσεις

Jean Echenoz: Προπαντός όχι Σοπέν	# Πόλις
μτφ. ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	
Ιζαμπέλ Αλιέντε: Η ονειρεμένη πατρίδα μου	# Ωκεανίδα
μτφ. ΚΛΑΙΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ	
Αντρέ Πιέρ Ντε Μανπάργκ: Το περιθώριο	# Μεταίχμιο
μτφ. ΓΙΩΡΓΟΣ ΞΕΝΑΡΙΟΣ	
Έντουαρντ Άλμπι: Η γίδα	# Κέδρος
μτφ. ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ	
Max Aub: Παραδειγματικοί φόνοι	# Άγρα
μτφ. ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	
Μα Τσούο Μπάσο και Κο Μπαγιάσι Ίσσα: Ο κόσμος της πά- χνης - σαραντατρία χαϊκού	# Άγρα
απόδοση: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΦΑΛΗΣ	
Λιούμπομιρ Λέβτσεβ: Στιχογράμματα	# Μανδραγόρας
επιλογή & μετάφραση: ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΡΙΤΟΜΑΤΣΙΔΗΣ	
Σωλ Μπέλου: Άδραξε τη μέρα	# Καστανιώτης
μτφ. ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΑΓΓΕΛΑΚΗ-ΡΟΤΚ	
Ezra Pound: Η αλφαβήτα της ανάγνωσης	# Ροές
μτφ. ΜΑΡΙΑ ΛΑΙΝΑ	
Ερίκ Εμανουέλ Σμιτ: Μικρά συζυγικά εγκλήματα	# Ορεα
μτφ. ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	
Lewis Carroll: Η Αλίκα στη χώρα των θαυμάτων και Μέσα απ' τον καθρέφτη	# Printa
μτφ. ΠΑΥΛΙΝΑ ΠΑΜΠΟΥΔΗ	
Τένεσσπ Ουίλλιαμς: Καλοκαίρι και καταχνιά	# Κέδρος
μτφ. ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ	
Άντον Τσέκωφ: Μονόπρακτα	# Κέδρος
μτφ. ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ	
Φρανσουά Ραμπελαι: Γαργαντούας και Πανταγρυέλ	# Εστία
μτφ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΔΡΑΚΟΝΤΑΞΙΔΗΣ	
Φίλιπ Ροθ: Ζούκερμαν δεσμώτης	# Πόλις
μτφ. Σ. ΒΡΕΤΤΟΣ	
Edward W. Said: Ο κόσμος, το κείμενο και ο κριτικός	# Scripta
μτφ. ΔΙΑΓ ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΥ	
Ρότζερ Σάτακ: Από τη μεριά του Προυστ	# Μεταίχμιο
μτφ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ - Χ. ΜΕΝΤΖΑΛΡΑ	
Emily Dickinson: Το μέγα ύδωρ - είκοσι επτά ποιήματα	# Άγρα
μτφ. ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΑΦΑΛΗΣ	
Πούσκιν: Μια άλλη ζητώ ελευθερία (:)	# Ποταμός
μτφ: ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ	
Ντον Ντε Λίλλο: Κοσμοπόλις	# Εστία
μτφ: ΘΩΜΑΣ ΣΚΑΣΣΗΣ	
Αρθούρος Ρεμπώ: Μια εποχή στην Κόλαση	# Γαβρηλίδης
μτφ: ΧΡΗΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΙΟΝΤΑΚΗΣ	
Ουίλιαμ Σαίξπηρ: Τέλος καλό όλα καλά	# Κέδρος
μτφ: ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ	
Άντον Τσέκωφ: Ο θεός Βάνιας	# Ύψιλον
μτφ: ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ	

Άντον Τσέκωφ: Ο γλάρος	# Ύψιλον
μτφ: ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΣ	
Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες: Οι θλιμμένες πουτάνες της ζωής μου	# Λιβάνης
μτφ: ΚΛΑΙΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ	
Stig Dagerman: Η σκιά του Μαρτ	# Νεφέλη
μτφ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΜΕΛΜΠΕΡΙΚ	
E.E. Cummings: 33x33x33 Ποήματα - Δοκίμια - Θραύσματα	# Νεφέλη
μτφ. ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ	

Μεταφράσεις σε ξένες γλώσσες

C.P. CAVAFY: The Canon	# Ερμής
Μετάφραση στα αγγλικά: ΣΤΡΑΤΗΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ	
ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ: Ελένη ή ο Κανένας	
Κυκλοφορεί στα αγγλικά και στα τσέχικα. Την αγγλική μετάφραση επιμε- λήθηκε ο ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΝΟΛΓ (# Hydra Books/ Northwestern University Press) και την τσέχικη η ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΠΟΥΧΑΕΡΟΒΑ (# One Woman Books).	
ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ: Ο χορός των ρόδων	
Κυκλοφορεί στο Ισραήλ σε μετάφραση του ΑΜΙΡ ΤΣΟΥΚΕΡΜΑΝ.	
ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ: Μπαρ Φλωμπέρ	# Livres des Poche
Κυκλοφορεί στα γαλλικά	
ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: Ο εξ αίματος νεκρός	# Besa Editore
Κυκλοφορεί στα ιταλικά	
ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ: Αθώοι και φταίχτες	# Dogan Kitapc.
Κυκλοφορεί στα τουρκικά	
ΑΛΚΗ ΖΗΝ: Μοβ ομπρέλα	# Mondadori.
Κυκλοφορεί στην Ιταλία	
ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ: Ένας σκούφος από πορφύρα	# Κέδρος
Μετάφραση: ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΝΟΛΓ	
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ: Ο αθλητής του τίποτα	# Arc Publications
Μετάφραση: ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΝΟΛΓ	
ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ: Κυρία Κούλα	# Dalkey Archive Press.
Κυκλοφορεί στις ΗΠΑ	
ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ: Τα ματωμένα χρώματα	# Narrativa del Acontilado
Κυκλοφορεί στα ισπανικά	
The Dedalus Book of Greek Fantasy	# Dedalus.
Επιμέλεια και μετάφραση του ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΝΟΛΓ	
ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΑΡΩΝΙΤΗ: Ομηρικά Μεγαθέματα	
Κυκλοφορεί στα αγγλικά σε μετάφραση του ΝΤΕΙΒΙΝΤ ΚΟΝΟΛΓ.	
Έλληνες υπερροαλιστές ποιητές	
Κυκλοφορεί στη Χιλή σε μετάφραση και επιμέλεια του ΒΙΚΤΟΡΑ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ. Μεταξύ άλλων περιέχει ποιήματα των ΜΙΑΤΟΥ ΣΑΧΤΟΥΡΗ, ΕΚΤΟΡΑ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΥ, ΝΑΝΟΥ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗ. # Literatura Americana Reunida	
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗ: Ο θεός Πέτρος και η εικασία του Γκόλντμπαχ	# Like
Κυκλοφόρησε στη Φινλανδία	
ΑΜΑΝΤΑΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ: Γιάντες	# Soderstrom
Κυκλοφόρησε στη Φινλανδία (στα σουηδικά, όμως, τη δεύτερη επίσημη γλώσσα της χώρας)	

Έλληνες ποιητές στην Τουρκία

Ποιήματα των Χάρη Βλαβιανού, Στάθη Γουργουρή, Αθηνάς Παπαδάκη, Κλαίτης Σωτηριάδου και Γιώργου Χουλιάρα - μεταφρασμένα στα τουρκικά από τον Σεβάτ Τσαπάν - δημοσιεύθηκαν στα φύλλα αρ. 749 και 750 του φιλολογικού ένθετου «Κίταρ» (βιβλίο) της μεγάλης κυκλοφορίας τουρκικής εφημερίδας *Τζουμχουριέτ*. Η δημοσίευση συνόδευσε την πρόσκληση συμμετοχής τους στο διεθνές φεστιβάλ ποίησης στην πόλη Σαπάντζα, όπου φέτος τιμήθηκε η ελληνική ποίηση.

«Mare Nostrum III»

«Μεσόγειος: Νερά που μας χωρίζουν ή μας ενώνουν; Ο ρόλος της λογοτεχνίας και των συγγραφέων σε έναν κόσμο συγκρούσεων» ήταν το θέμα της συνάντησης «Mare Nostrum III», δηλαδή της τρίτης «μεσογειακής συνάντησης» συγγραφέων που διοργανώθηκε στη Λευκωσία, 5 με 7 Νοεμβρίου 2004, από την Ομοσπονδία Ευρωπαίων Συγγραφέων και την Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου.

Η πρώτη αντίστοιχη συνάντηση είχε διοργανωθεί προ πέντε ετών στους Δελφούς, ενώ η δεύτερη στη Βαρκελώνη το 2001. Τη διοργάνωση της τέταρτης συνάντησης διεκδικούν η Μασσαλία και η Τερζέστη. Την Εταιρεία εκπροσώπησαν στη Λευκωσία ο Γιώργος Χουλιάρας, Αντιπρόεδρος για διεθνείς σχέσεις και η Νίκη Μαραγκού που διαμένει μόνιμα στην Κύπρο.

Η συνάντηση στη Λευκωσία ενέκρινε το εξής ψήφισμα.

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Συγκεντρωμένοι στην Κύπρο -ιστορικό σημείο συνάντησης των πολιτισμών, θρησκευτικών πίστewν και προσδοκιών της Ευρώπης- οι συγγραφείς από 19 χώρες της Ευρώπης και των ακτών της Μεσογείου, που υπογράφουμε τη διακήρυξη αυτή, καταδικάζουμε την αναβίωση της απουσίας ανοχής και της ξενοφοβίας σε ολόκληρο τον κόσμο και στην Ευρώπη. Στο νησί αυτό που εξακολουθεί να υφίσταται άδικη διαίρεση και βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τον πυρήνα της μεσανατολικής αδικίας και σύγκρουσης, η Ομοσπονδία Ευρωπαίων Συγγραφέων ενθαρρύνει και διευκολύνει την επαφή και συνεργασία μεταξύ συγγραφέων από όλες τις πλευρές των «υδάτων που διαιρούν» της Μεσογείου σε πνεύμα συμφιλίωσης και ίασης και καλεί τις κυβερνήσεις και θεσμούς της Ευρώπης να επανεπιβεβαιώσουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί συναινετική συνένωση κρατών αφοσιωμένων στην ανοχή, την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης και ότι η πένα οφείλει να είναι «ισχυρότερη του ξίφους».

Λευκωσία, 7 Νοεμβρίου 2004

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ

Μόδελς κυκλοφορίας

17 x 24 cm σελ. 630 ISBN 960-524-181-0 Τιμή: 32,00 €

ALAIN SCHNAPP

Η κατάκτηση του παρελθόντος Οι απαρχές της Αρχαιολογίας

Ότι είχαν υπάρξει άνθρωποι πριν από τον Αδάμ ήταν μια αποκάλυψη που συγκλόνισε τα θεμέλια της δυτικής κοινωνίας κατά τον 19ο αιώνα. Δεν αποτέλεσε όμως έκπληξη για τους Πέρσες, π.χ., οι οποίοι είχαν επίγνωση της βαθύρριζης ιστορίας των προγόνων τους. Το βιβλίο ερευνά τους τρόπους με τους οποίους ο άνθρωπος, από την αρχαιότητα έως τον 19ο αιώνα, άρχισε να αποκτά συνείδηση του παρελθόντος του. Αντίθετα με την πιο διαδεδομένη άποψη, η αρχαιολογία δεν υπήρξε μια επινόηση της αναγέννησης: ήταν μια πρακτική γνωστή στους γραφείς της Ασσυρίας, της Αιγύπτου και της Κίνας, και αντικείμενο συζήτησης από τους σοφιστές της Ιωνίας, προτού αρχίσει να ασκείται από τους Ρωμαίους ιστορικούς. Η μελέτη εκπλήσσει με το βάθος και το εύρος της θεματολογίας της. Το κείμενο συνδυάζεται εξαιρετικά με την εικονογράφηση και τις περιγραφές των αρχαίων αντικειμένων, ενώ εκτενή αποσπάσματα από τις πρωτογενείς πηγές προσφέρουν μια συναρπαστική άμεση ματιά στις ιστορικές αφηγήσεις. Σύγχρονες απεικονίσεις της αρχαίας ζωής καθώς και περιστατικά της ανακάλυψής της αντικατοπτρίζουν τη γοητεία της αρχαιολογικής έρευνας.

ΜΑΝΗΣ 5, 106 81, ΑΘΗΝΑ. ΤΗΛ. 210 3818372, FAX. 210 3301583
e-mail: pek@physics.uoc.gr • www.cup.gr

**ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ:
«ΜΙΑ ΟΔΥΣΣΕΙΑ»**

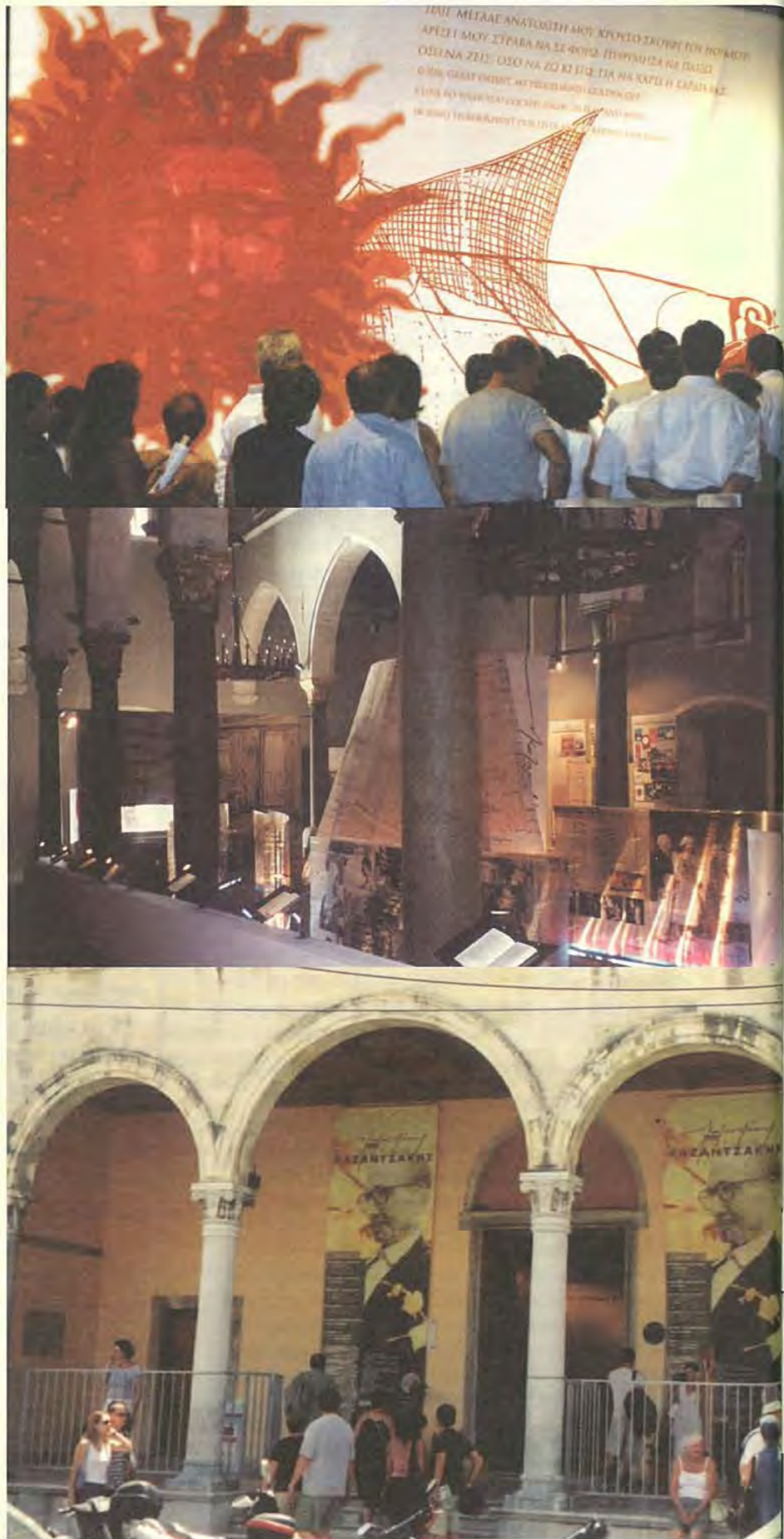
Περισσότεροι από 100.000 επισκέπτες πέρασαν από την έκθεση Καζαντζάκη στο Ηράκλειο (Ιούλιος-Οκτώβριος). Η έκθεση αποτελούσε μια περιδιάβαση στη ζωή και το έργο του συγγραφέα με αναφορές στις φιλοσοφικές και φιλολογικές του καταγωγές, τις επιδράσεις που δέχτηκε, τις φιλίες, τη δημιουργία, την απήχηση και τη διάδοση του έργου του.

Καταγράφηκαν και πλαισιώθηκαν από κείμενα, φωτογραφίες και ντοκουμέντα όλες οι πτυχές της δράσης του (φιλοσοφία, ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, σενάρια, μεταφράσεις, ταξίδια) ενώ, παράλληλα, την πορεία του βίου του διέτρεχε ο άξονας της διεθνούς πολιτικής και λογοτεχνικής ιστορίας.

Από μουσεία και ιδιωτικές συλλογές συγκεντρώθηκαν χειρόγραφα, βιβλία και μεταφράσεις έργων του, φωτογραφίες, εικονογραφήσεις, φωτογραφικά και άλλα ντοκουμέντα βιογραφικού και ιστορικού ενδιαφέροντος, εκδόσεις έργων του σε όλες τις γλώσσες, διαρκείς συνδέσεις με sites, κινηματογραφημένες μαρτυρίες κ.λπ.

Η έκθεση ήταν παραγωγή της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας με φορέα υλοποίησης το ΕΚΕΒΙ. Υπεύθυνος σχεδιασμού και οργάνωσης ήταν ο Δημήτρης Καλοκύρης και τη φιλολογική επιμέλεια ανέλαβε η Χριστίνα Ντουινιά· η αρχιτεκτονική μελέτη έγινε από τη Μαρία Μαρίνου και τον Γιώργο Ψωμαδάκη.

Ο Δήμος Ηρακλείου αποφάσισε τη μόνιμη εγκατάσταση της έκθεσης στην Πύλη Ιησού, κοντά στον προμαχώνα Μαρτινένγκο όπου βρίσκεται ο τάφος του συγγραφέα.

Το Μάιο του 2004 εγκαινιάστηκε στη Θεσσαλονίκη η νέα Διεθνής Έκθεση Βιβλίου, Scripta 2004.

Το ΕΚΕΜΕΛ διοργάνωσε το καλοκαίρι (3-4 Ιουλίου) συνάντηση Ελλήνων λογοτεχνών και Ευρωπαίων Κριτικών στο Σπίτι της λογοτεχνίας, στις Λευκές Πάρου. Οι Έλληνες συγγραφείς που συμμετείχαν ήταν: ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, ΡΕΑ ΓΑΛΛΑΝΑΚΗ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ, ΖΥΡΑΝΑ ΖΑΤΣΗ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ, ΑΜΑΝΤΑ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ, ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ και ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ. Τους συγγραφείς παρουσίασαν και μίλησαν για το έργο τους οι: Άλιξ Μακ Σουίνι, Μισέλ Γκροντάν, Βιβιέν Νιλάν, Νίκος Μπακουνάκης, ΑΡΗΣ ΜΠΕΡΑΗΣ και Λίνα Λυχνάρη.

Είκοσι πέντε συγγραφείς, ποιητές, κριτικοί και πανεπιστημιακοί από 10 χώρες της Ευρώπης συγκεντρώθηκαν το καλοκαίρι στην Παιανία, συμμετέχοντας στο Ευρωπαϊκό Λογοτεχνικό Συνέδριο που διοργάνωσε η Διεθνής Ένωση Κριτικών Λογοτεχνίας (AICL) υπό την αιγίδα της UNESCO και τη χορηγία του Δήμου Παιανίας και του Υπουργείου Πολιτισμού. Το θέμα του Συνεδρίου ήταν «Η άμυνα των μικρών γλωσσών μπροστά στην παγκοσμιοποίηση».

Στις 3 Αυγούστου 2004 παρουσιάστηκαν στο Ζάππειο από το ΕΚΕΒΙ τα πρώτα συμπεράσματα για την ελληνική εκδοτική παραγωγή στο εξωτερικό. Ο Κωνσταντίνος Καβάφης και ο Νίκος Καζαντζάκης είναι οι λογοτέχνες με τις περισσότερες μεταφράσεις στην παγκόσμια αγορά. Ακολουθούν οι: Γιώργος Σεφέρης, Οδυσσέας Ελύτης και Γιάννης Ρίτσος. Από τους σύγχρονους συγγραφείς περισσότερο μεταφρασμένοι είναι οι: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, ΡΕΑ ΓΑΛΛΑΝΑΚΗ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ, ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ, ΠΛΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ και ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΤΑΪΚΟΣ.

Σημαντική η αύξηση της αναγνωσιμότητας τα τελευταία χρόνια στον Έβρο μέσα από την εφαρμογή του πιλοτικού προγράμματος «Πρώτη σελίδα της ανάγνωσης - Εκσυγχρονισμός των βιβλιοθηκών στο νομό Έβρου». Σύμφωνα με τα στοιχεία του έτους 1996 (όταν άρχισε να εφαρμόζεται το πρόγραμμα) τα μέλη των βιβλιοθηκών στον Έβρο αντιστοιχούσαν

IN MEMORIAM

ΛΙΔΙΑ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ

στο 5,41% του πληθυσμού, ενώ το ποσοστό αυτό έφτασε το 2003 στο 29,83%.

Η Γαλλική Ακαδημία ανένευσε στις 2 Δεκεμβρίου 2004, στην επίσημη συνεδρίασή της, στο συγγραφέα ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟ το «Αργυρό μετάλλιο για την ακτινοβολία της γαλλικής γλώσσας και λογοτεχνίας για το σύνολο του έργου του που έχει μεταφραστεί στα Γαλλικά.

Στο Λονδίνο και στις λογοτεχνικές συναντήσεις που οργανώνει κάθε χρόνο το «Royal Festival Hall» ήταν καλεσμένος τον Νοέμβριο ο ΠΛΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ. Στην εκδήλωση, διαβάστηκαν αποσπάσματα του βιβλίου του *Η μπέρα του σκύλου* που κυκλοφορεί στα αγγλικά από τις εκδόσεις Arcadia.

Έντονα πολιτικοποιημένη, ακτιβίστρια, τολμηρή, καταγγελτική και φεμινίστρια. Η αυστριακή ποιήτρια, πεζογράφος και θεατρική συγγραφέας Ελφρίντε Γέλινεκ είναι η νέα κάτοχος του Νομπέλ Λογοτεχνίας. Η Γέλινεκ είναι η δέκατη γυναίκα που βραβεύεται στην ιστορία του θεσμού.

Έκλεισε ο εκδοτικός οίκος «Παρατηρητής» λόγω οικονομικής δυσπραγίας. Το γεγονός αυτό αποτελεί πλήγμα για τη Θεσσαλονίκη, αφού ο «Παρατηρητής» είχε πολλαπλή και σημαντική παρουσία.

Μεγαλύτερος από κάθε άλλη φορά ήταν ο αριθμός των εκδοτών -γύρω στους 300- που πήρε μέρος στο 33ο Φεστιβάλ Βιβλίου στη Διονυσίου Αρεοπαγίου, από τις 4 έως τις 17 Οκτωβρίου. Φαίνεται πως ο ωραίος χώρος εμπνέει.

Με την υποστήριξη πολλών φημισμένων συγγραφέων, η πόλη του Εδιμβούργου κατέθεσε πλήρη φάκελο στην Unesco προκειμένου να γίνει η λογοτεχνική πρωτεύουσα του κόσμου. Εφόσον εγκριθεί θα αποφέρει επτά εκατομμύρια στερλίνες και άλλα τόσα στην υπόλοιπη Σκωτία.

Απονεμήθηκαν και φέτος τα λογοτεχνικά βραβεία του περιοδικού «Διαβάζω». Το βραβείο διηγήματος απέσπασε ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ με το βιβλίο *Επί φύλλου κρεμάμενος*, το βραβείο ποίησης ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΠΙΕΡΗΣ με το βιβλίο *Πολύπτυμη λίθη*, το βραβείο καλύτερου μυθιστορήματος ο Τάσος Χατζηπάτσος με το βιβλίο *Σε σπασμένα φτερά*, το βραβείο δοκιμίου-μελέτης η Βενετία Αποστολίδου με το βιβλίο *Λογοτεχνία και Ιστορία στη μεταπολεμική Αριστερά. Η παρέμβαση του Δημήτρη Χατζή 1947-1981*, το βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου πεζογράφου η Μαρία Πάουελ με το βιβλίο *Δεσμά αίματος*, το βραβείο παιδικού βιβλίου η Πόλυ Βασιλάκη με το έργο *Χρυσόψαρο γ' ουρανού* και ο Βαγγέλης Ηλιόπουλος με το βιβλίο *Καφέ απιδαστικό μπαλάκι*, το βραβείο εφηβικού βιβλίου η Αγγελική Βαρελά με το βιβλίο *Καλημέρα Ελπίδα*.

Από του χρόνου θεσπίζεται βραβείο του ΕΚΕΒΙ που θα απονέμεται σε σενάριο για ταινία μεγάλου και μικρού μήκους, το οποίο θα βασίζεται σε διασκευή ελληνικού λογοτεχνικού έργου (επτά και τρεις χιλιάδες ευρώ αντίστοιχα).

Ανακοινώθηκαν από το υπουργείο Πολιτισμού τα **Κρατικά Βραβεία Λογοτεχνίας** έτους 2004, στα οποία κατέληξε η Επιτροπή Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας έπειτα από σειρά συνεδριών και μακρών συζητήσεων.

Το Μεγάλο Βραβείο Λογοτεχνίας απονέμεται στον πρώην πρόεδρο της Εταιρείας Συγγραφέων Κώστα Στεργιόπουλο για το σύνολο του έργου του. Το Βραβείο Ποίησης απονέμεται στον Αντώνη Φωστήρη για το βιβλίο του *Πολύτιμη λίθη*. Το Βραβείο Μυθιστορήματος απονέμεται στον Βασίλη Αλεξάκη για το βιβλίο του *Οι ξένες λέξεις*. Το Βραβείο Διηγήματος απονέμεται στον Αχιλλέα Κυριακίδη για το βιβλίο του *Τεχνίτες αναπνοές*. Το Βραβείο Δοκιμίου-Κριτικής απονέμεται στον Αλέξη Ζήρα για το βιβλίο του *Ένας γραϊκός στα ξένα: Αναγνώσεις άλλων λογοτεχνών*. Το Βραβείο Χρονικού-Μαρτυρίας απονέμεται, κατά πλειοψηφία, στην Τασούλα Βερβενιώτη για το έργο της «Διπλό βιβλίο. Η αφήγηση της Σταματίας Μπαρμπάτσου. Η ιστορική ανάγνωση».

Την Επιτροπή Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας αποτελούν οι Γ. Μπαμπινιώτης (πρόεδρος) και Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, Ζάχος Σιαφλέκας, Κώστας Βούλγαρης, Ελισάβετ Κοτζιά, Νίκος Μπακουνάκης, Τπέμαχος Αλαβέρας, Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, Τάκης Θεοδωρόπουλος (μέλη).

Δαίδαλος

Τεύχος 6/7, Χειμώνας 2004
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Διεύθυνση σύνταξης:

Άρης Μαραγκόπουλος

Καλλιτεχνική επιμέλεια:

Δημήτρης Καλοκύρης

Παραγωγή - εκτύπωση:

Αντωνιάδης ΑΒΕΕ

Υπεύθυνος διαφημιστικού:

Μάκης Τσίτας

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ:

Κώστας Αρκουδέας
Θεόδωρος Γρηγοριάδης
Λίλυ Εξαρχοπούλου
Δημήτρης Καλοκύρης
Μαρία Κυριτζάκη
Άρης Μαραγκόπουλος
Γιώργος Ξενάριος
Θωμάς Σκάσσης

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

συγγραφέων

HELLENIC
AUTHORS'
SOCIETY

Κοδριγκτώνος 8, Αθήνα 11257
Τηλ.: 210-8231890
Φαξ: 210-8232543
E-mail: grwrisc@otenet.gr
URL: <http://www.dedalus.gr>

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Πρόεδρος:
Βασίλης Βασιλικός
Αντιπρόεδρος Α΄:
Ευγενία Φακίνου
Αντιπρόεδρος Β΄:
Γιώργος Χουλιάρης
Γενικός γραμματέας:
Άρης Μαραγκόπουλος
Ταμίας:
Νένη Ευθυιάδη
Μέλη:
Κλαίτη Σωτηριάδου,
Ζυράννα Ζατέλη

Γραμματεία: Σίσσυ Μακρή
Λογιστήριο: Νάσος Κοταξόπουλος
Λογότυπος: Βάσω Αβραμοπούλου

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
ΕΠΙΧΟΡΗΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

LEXICON

ΑΓΓΛΙΚΑ • ΓΑΛΛΙΚΑ • ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ • ΕΛΛΗΝΙΚΑ

4 ΓΛΩΣΣΟ ΛΕΞΙΚΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

Α. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ-ΖΑΧΟΥ
Φ. ΔΗΜΕΛΗ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΜΠΕΡΤΣ ΣΤΕΠΑΝΙΑΝ
Ε. ΦΙΝΟΓΛΟΥ-ΧΑΡΙΣΟΥΛΗ

UNIVERSITY STUDIO PRESS

- ♦ **Τετράγλωσσο**
(με γλώσσα-πηγή την αγγλική και γλώσσες-στόχους τη γαλλική, τη γερμανική και την ελληνική)
- ♦ **Χρηστικό**
(με δυνατότητα αντίστροφης χρήσης, χάρη στην ύπαρξη ευρετηρίων σε κάθε μία από τις γλώσσες-στόχους)
- ♦ **Υπερ-πλήρες**
(220.000 λήμματα)
- ♦ **Εξειδικευμένο**
(102 γνωστικά πεδία)
- ♦ **Μοναδικό και πρωτότυπο**
(με αντιστοιχία όρου-γνωστικού αντικειμένου για τη διάκριση σημασιών και χρήσεων)
- ♦ **Έγκυρο**
(με τη συμβολή πανεπιστημιακών δασκάλων για κάθε επιστημονικό πεδίο)
- ♦ Με εκτενή βιβλιογραφία για μονόγλωσσα, δίγλωσσα και πολύγλωσσα επιστημονικά και τεχνικά λεξικά
- ♦ **Απαραίτητο**
σε • μεταφραστές • επιστήμονες
• ερευνητές • διδάσκοντες
• σπουδαστές και φοιτητές
• κάθε ενδιαφερόμενο για την ορθή απόδοση επιστημονικών και τεχνικών όρων.

✓ Πρωτότυπο, σύγχρονο και πλήρες. Συμπεριλαμβάνει στα τέσσερα λημματολόγια του περισσότερα από 200.000 λήμματα συνολικά, που καλύπτουν 102 κλάδους επιστημών και τεχνολογίας, όπως Βιολογία, Φυσική, Χημεία, Μαθηματικά, Γεωτεχνικές Επιστήμες, Επιστήμες Υγείας, Ηλεκτρονική, Πληροφορική, Επικοινωνίες, Μηχανική, Μηχανολογία κ.ά. Σε κάθε λήμμα σημειώνεται το αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο, ώστε να διασφαλίζεται η ορθότητα της χρήσης του όρου.

UNIVERSITY STUDIO PRESS

Αρμενοπούλου 32 - 546 35 Θεσσαλονίκη • Τηλ. (2310)208731, 209637, 209837 • Fax 2310 216647
E-mail: univstud@spark.net.gr — www.universitystudiopress.gr
ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ Αρσάκειο Μέγαρο • Πεσμαζόγλου 5 - 105 64 Αθήνα • Τηλ. & Fax 210 3211097

Βιβλία από τον Ελευθερουδάκη

Τα βιβλιοπωλεία *Ελευθερουδάκης*

ΕΔΡΑ & ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 17, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 210 32 58 440
E-MAIL: elebooks@books.gr
www.books.gr

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΝΙΚΗΣ 20

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 39

(ΕΝΤΟΣ STARBUCKS COFFEE)

ΑΜ ΠΕΛΟΚΗΠΟΙ ΣΙΝΟΠΗΣ 2

ΠΥΡΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ (CAMPUS

BOOKSTORE)

ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΔΑΒΑΚΗ 3-5

ΝΕΟ ΨΥΧΙΚΟ Λ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 294

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΟΥ

ΜΑΡΟΥΣΙ ΜΑΙΕΥΤΗΡΙΟ «ΜΗΤΕΡΑ»

ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ 6

ΚΗΦΙΣΙΑ ΠΑΝΑΓΙΤΣΙΑΣ 3

ΚΗΦΙΣΙΑ Λ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ 268

ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ 102 & ΓΡΑΒΙΑΣ

ΕΝΑΝΤΙ ΔΕΡΕΕ COLLEGE

(CAMPUS BOOKSTORE)

ΓΑΥΦΑΔΑ ΛΑΖΑΡΑΚΗ 27

ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ Κ. ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΥ 2

ΑΠΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΕΝΤΗΣ VILLAGE PARK

ΚΑΝΑΠΙΤΣΕΡΙ-ΘΗΒΩΝ 228

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ 131

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ GATE THROUGH

ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ

ΜΥΚΟΝΟΣ

ΝΕΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΔΟΣ ΜΥΚΟΝΟΥ

(ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΜΕ ΟΔΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ)

ΑΓΡΙΝΙΟ (FRANCHISE) ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΥ 50

NEWSSTAND-ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΟΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥΔΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 41, ΑΘΗΝΑ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ INTERCONTINENTAL

ΣΥΓΓΡΟΥ 89-93

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΠΑΤΑ, ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΩΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ELEFTHEROUDAKIS INTERNATIONAL BOOKSTORE

[Βιβλία που δεν θα χρειαστεί να γράψετε ποτέ.]

Το έπιπλο δεν κάνει το συγγραφέα.
Κάνει, όμως, το γραφείο του.

SATO
ΠΑΝΤΑ ΠΡΩΤΗ!